

Приета с Решение № 323/ 17.05.2022 г. на Общински съвет - Ружинци

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 Г.

2021, РУЖИНЦИ

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	8
II.	ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР	10
1.	ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ.....	10
2.	РЕЛЕФ	10
3.	КЛИМАТ	11
4.	ВОДИ И ВОДНИ РЕСУРСИ	11
5.	ПОЧВИ	11
6.	ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ.....	11
7.	НАСЕЛЕНИЕ И НАСЕЛЕНИ МЕСТА	12
III.	СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	12
1.	КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ.....	12
1.1.	КЛИМАТ	12
1.2.	КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ	13
2.	АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ.....	16
2.1.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	16
2.2.	КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	18
3.	ВОДИ	21
3.1.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА.....	21
3.2.	СЪСТОЯНИЕ НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ	22
3.3.	СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИ ВОДИ	23
3.4.	ВОДОСНАБДИТЕЛНА МРЕЖА	24
3.5.	ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ОТПАДНИ ВОДИ (ПСОВ)	25
3.6.	ТЕРИТОРИИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ (РЗПРН)	25
3.7.	ИДЕНТИФИЦИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ЗАМЪРСЯВАНЕ	25
4.	ПОЧВИ	27
4.1.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА.....	27
4.2.	ПОЧВЕНА ПОКРИВКА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОЧВЕНИ РЕСУРСИ.....	27
4.3.	СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ – ЗАМЪРСЯВАНЕ С НЕФТОПРОДУТИ, ЗАСОЛЯВАНЕ, ВКИСЛЯВАНЕ, ЗАПЕЧАТВАНЕ	29
4.4.	СВЛАЧИЩА И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.....	31
5.	ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	33
5.1.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА.....	33
5.2.	НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА (НЕМ)	34
5.3.	ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ	35

5.4.	ГОРИ И ГОРСКО СТОПАНСТВО	40
5.5.	ВИДОВЕ ОБЕКТИ НА ЛОВЕН ТУРИЗЪМ	44
5.6.	БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	45
5.6.1.	ФЛОРА	45
5.6.2.	ФАУНА	45
6.	ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	46
6.1.	ЗАКОНОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕСТНА НОРМАТИВНА УРЕДБА	47
6.2.	АСПЕКТИ И БЕЛЕЗИ НА ЗЕЛЕНАТА СИСТЕМА И ЗОНИ ЗА ОТДИХ В ОБЩИНА РУЖИНЦИ.....	48
7.	ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ	48
8.	ЛАНДШАФТ.....	70
9.	ОТПАДЪЦИ.....	74
9.1.	КЛЮЧОВИ РАЗПОРЕДБИ НА ЗУО. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ОРГАНИТЕ НА МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ПО РЕДА НА ЗУО	74
9.1.1.	ЗАКОНОВО ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ (ПУО)	75
9.1.2.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ОРГАНИТЕ НА МЕСТНАТА ВЛАСТ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИ	76
9.2.	ДАННИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ, ГЕНЕРИРАНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА	77
9.2.1.	БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	78
9.2.2.	РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ	79
9.3.	СЪБИРАНЕ И ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ	79
9.4.	ИНСТАЛАЦИИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	79
9.5.	СТАРИ ЗАМЪРСЯВАНИЯ С ОТПАДЪЦИ.....	80
9.6.	ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	81
9.6.1.	ДЕЙНОСТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ПРИХОДИТЕ ОТ ТАКСА „БИТОВИ ОТПАДЪЦИ“	81
9.6.2.	ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ ПРИ ФОРМИРАНЕТО НА ТАКСА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	81
9.6.3.	СТИМУЛИ В СЕКТОРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	81
10.	АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ).....	83
10.1.	ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ШУМА ВЪРХУ ЧОВЕКА	83
10.2.	ПОКАЗАТЕЛИ НА ШУМ И ГРАНИЧНИ СТОЙНОСТИ.....	84
10.3.	ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ШУМ, СВЪРЗАНИ С ПРЕВИШАВАНЕ НА ГРАНИЧНИТЕ СТОЙНОСТИ НА ДАДЕН ПОКАЗАТЕЛ ЗА ШУМ.....	85
11.	РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	86
11.1.	ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	86
11.2.	ИЗТОЧНИЦИ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	87
11.3.	РАДИОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ	87

11.4. ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ	88
IV. СОЦИАЛНА СРЕДА	89
1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	89
1.1. ГОДИШНО НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12. НА СЪОТВЕТНАТА ГОДИНА	89
1.2. РАЖДАЕМОСТ, СМЪТНОСТ И ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ	90
1.3. ЗАСЕЛЕНИ, ИЗСЕЛЕНИ И МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ	92
1.4. ПОЛОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО	93
1.5. ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО	94
1.6. ЕТНИЧЕСКА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО	95
1.7. ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО	95
V. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ	96
1.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ	96
1.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ	97
1.3. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ И ТЕХНИТЕ РЕГИОНАЛНИ СТРУКТУРИ	98
1.4. ПРЕДЛАГАНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ОТ ОБЩИНА РУЖИНЦИ	99
1.5. БЮДЖЕТ И РАЗХОДИ НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	100
VI. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА	102
VII. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)	103
VIII. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА	109
IX. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	111
X. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	112
XI. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	124
1. МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	124
2. КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	124
3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА И ДОПЪЛВАНЕ	124
XII. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА	125

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Населени места в община Ружинци	12
Таблица 2. Място и роля на община Ружинци в областта по избрани показатели	12
Таблица 3. Вековни и забележителни дървета на територията на община Ружинци...	40
Таблица 4 Отчет за разпределение на залесената площ по дървесни видове и класове на възраст	42
Таблица 5. Генерирани количества отпадъци в община Ружинци през 2019 г.	78
Таблица 6. Генерирани количества отпадъци в община Ружинци през 2019 г. по сезони	78
Таблица 7. Количества събрани битови отпадъци в община Ружинци за периода 2015 - 2020 г.	79
Таблица 8 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	85
Таблица 9. Административен капацитет на община Ружинци	97
Таблица 10 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Ружинци	104

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Община Ружинци	10
Фигура 2 Климатично райониране в България.....	13
Фигура 3 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)	15
Фигура 4 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии	15
Фигура 5 Райони за оценка и управление на КАВ.....	19
Фигура 6. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Ружинци.....	25
Фигура 7 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси в България	32
Фигура 8. Защитени зони в община Ружинци	39
Фигура 9. Население на община Ружинци според преброяванията (1934-2011 г.)	89
Фигура 10. Население на община Ружинци по местоживеее за периода 2011-2019 г... 90	
Фигура 11. Изменение на населението в община Ружинци, 2019 спрямо 2015 г. (брой). 90	
Фигура 12. Раждаемост на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.).....	91
Фигура 13. Смъртност на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.).....	91
Фигура 14. Естествен прираст на 1000 души от населението община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.).....	92
Фигура 15 Заселени на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.)	92
Фигура 16. Изселени на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.).....	93
Фигура 17. Механичен прираст в община Ружинци (2011-2019 г.)	93
Фигура 18. Брой на населението по пол в община Ружинци за периода 2011-2019 г. (%)..94	
Фигура 19.Възрастова структура на населението в община Ружинци за периода 2016-2019 г. (брой).....	94
Фигура 20.Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Ружинци (брой)	

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БДДР	Басейнова дирекция Дунавски район
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ЗБР	Закон за биологично разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗМДТ	Закон за местни данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местна администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗП	Закон за почвите
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
МАС	Мобилна автоматична станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
НАСККАВ	Национална автоматизирана система за контрол качество на атмосферния въздух
НЕМ	Национална екологична мрежа
ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ПОВ	Произходствени отпадъчни води
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателни станции за питейни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗПРН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
РОУКАВ	Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СОЗ	Санитарно-охранителни зони
ФПЧ	Фини прахови частици

УВОД

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За опазване на природните богатства на страната и осигуряване на здравословна околна среда за живот, труд и отдых на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейните задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленчески решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазването на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

За начало в създаването на Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се счита Първата конференция на министрите по околна среда през 1991 г., на която е взето общо решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните в Европа, която да послужи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета от ООН за околна среда и развитие, в Рио де Жанейро през 1992 г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приетият план за действие на ООН „Дневен ред 21“, отрежда много важна роля на местните власти в процеса на вземане на решения за околната среда – те са най-близо до хората, най-близо до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Определенията дадени в справочната литература описват програмата, като изложение на основните цели и задачи на дадена организация в определена област. В много случаи понятието „програма“ се отъждествява с план за работа, план за действие. В този смисъл общинските програми за опазване на околната среда, би могло да се дефинират, като целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за определен период от време и следва да се считат като инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление, съгласно чл. 2., ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация /ЗМСМА/. От ЗМСМА произтичат правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда. В чл. 17, ал. 1, т. 8 от ЗМСМА е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, в т.ч. в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

Изработването на Програма за опазване на околната среда на Община Ружинци за периода 2021 – 2028 г. се налага поради:

- Съгласно чл. 79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда /ЗООС/, кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда. Структурата и съдържанието на Общинската ПООС са изработени в съответствие с актуалните изисквания на ЗООС;
- Изтекъл е срокът на действие на съществуващата Програма за опазване на околната среда (ПООС), която е била с период на действие 2016 – 2020 година.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на гражданите и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентирани икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

Решаването на възникналите екологични проблеми ще се основава на принципите за устойчиво развитие, предотвратяване на замърсяванията, последващо отстраняване на възникналите вреди, прозрачност в процеса на вземане на решения, съхраняване на биоразнообразието и приоритетните местообитания за идните поколения и търсене на отговорност от замърсяващите околната среда граждани, производители и потребители.

В структурно отношение програмата е разработена в съответствие с Указанията на Министерство на околната среда и водите от месец ноември 1999 г., относно структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл.17, ал. 1, т. 8 съгласно, който „Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси и чл. 21, ал.1, т.12 според, която „Общински съвет приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват и европейските политики за развитие на местните общности”.

Основните цели на програмата са:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- Да открие приоритетите в разглежданата област;
- Да използва разумно природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал;
- Да аргументира проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- Подобряване качеството на живот на населението на общината;
- Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие на общината;
- Обединяване на усилията на общинските органи, държавни институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на проблемите свързани с опазване на околната среда;
- Формулиране основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията си и да реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда;
- Оптимално използване на ограничените финансови и човешки ресурси и съсредоточаването им за решаване на най-приоритетните и належащи проблеми свързани с опазване на околната среда на територията на общината.

Независимо от специфичния си характер, формулираните цели са съобразени с елементите на Националната политика по опазване на околната среда и са насочени към реализирането на местно ниво.

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение. Програмата е съобразена с националните, регионални и общински приоритети в икономическото развитие и

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
опазването на околната среда, а именно:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018- 2024 г.);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020- 2030 г.);
- Национална стратегия за управление и развитие във водния сектор;
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;

Чрез официалния си сайт, Община Ружинци уведоми всички граждани на общината за изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г. С публикуване на обявата всички граждани, които имат виждания, препоръки и предложения, имаха възможност да ги изразят писмено на посочен адрес или да се свържат с лицето за контакт, пряко ангажиран в изготвянето на програмния документ. В посочения срок в периода 06.12.2021 г. – 06.01.2022 г. в Община Ружинци не са постъпвали предложения от граждани.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР

1. Географско местоположение

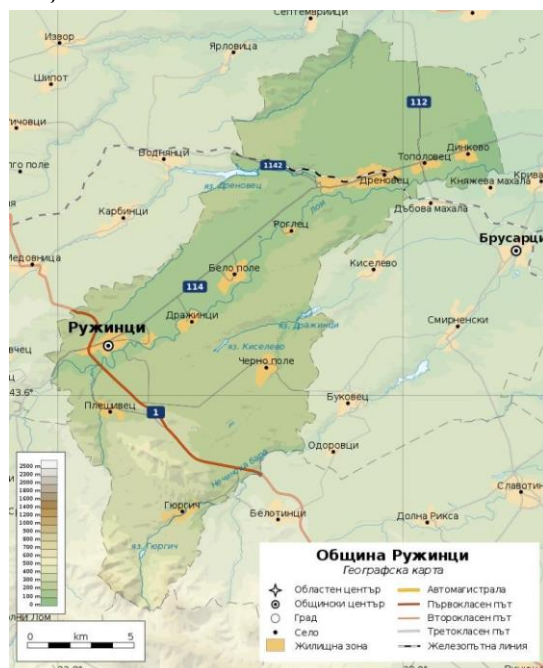
Община Ружинци се намира в Северозападна България (в Северозападен регион за планиране), Област Видин. Общинският център – с. Ружинци е разположен на около 56 км от областния център – гр. Видин.

Общината е разположена в югоизточната част на област Видин. С площта си от 232,555 км² заема 6-то място сред 11-те общините на областта, което съставлява 7,61% от територията на областта. Община Ружинци граничи със следните общини:

- на югозапад – община Чупрене;
- на северозапад – община Димово;
- на североизток – община Лом (област Монтана);
- на изток – община Брусарци (област Монтана);
- на югоизток – община Монтана (област Монтана);
- на юг – община Чипровци (област Монтана).

През територията на общината преминават важни преки транспортни връзки между областния център и градовете Монтана – Враца – София и непреките връзки с Румъния.

Фигура 1. Община Ружинци

2. Релеф

Релефът на община Ружинци е равнинен, хълмист и ниско планински. Територията ѝ условно попада в две физикогеографски области на България – Западната Дунавска равнина и Западния Предбалкан.

Над 80% от територията на общината се заема от широката и плоска долина на река Лом (десен приток на Дунав) и нейните притоци. В най-северната част на общината, северно от Добридолския манастир се намира и най-ниската ѝ точка – 70 м.н.в.

Останалите около 20% от територията на община Ружинци, южно от общинския център се заемат от северните склонове на Широка планина, част от Западния Предбалкан. Тук се намира и най-високата точка на общината Пешин връх (937 м), издигащ се южно от село Гюргич. Средната надморска височина е 255,1 м.

3. Климат

Общината попада в областта на умерено континенталния климат, който се отличава със сравнително студена зима и горещо лято. Средните юлски температури са около 23°C, а средните януарски температури са около 1°C. Годишното количество валежи е около 500- 600 л/м3.

Целогодишно преобладават северозападните и западни ветрове (около 60%), следвани от североизточните ветрове (около 20%). Средногодишната скорост на вятъра е 1.6 м/сек. Случаите с тихо време са около 40% от годината.

4. Води и водни ресурси

По цялото протежение на общината от югозапад на североизток със своето средно течение (около 26 км) протича река Лом. Долината ѝ е широка и плоска, заета е от обработваеми земи. В най-южната част, в землището на село Гюргич преминава най-горното течение на река Нечинска бара (десен приток на Лом). За водния баланс на общината съществено значение имат и няколкото язовира, по-големи от които са: „Дреновец“ (на запад от с. Дреновец), „Дражинци“ (югоизточно от с. Дражинци), „Киселево“ (североизточно от с. Черно поле), „Гюргич“ (югозападно от село Гюргич) и други по-малки, водите на които се използват основно за напояване.

5. Почви

Преобладаващите почвени видове в общината са подзолените и сивите горски почви. Подзолените почви имат добре оформен хумусен хоризонт и са подходящи за отглеждане на всички видове зърнени, фуражни и технически култури.

6. Полезни изкопаеми

Територията на община Ружинци е бедна на полезни изкопаеми, въпреки че в част от нея попада Стара планина с площ от 1,4% от общинската територия. От нерудните полезни изкопаеми интерес представляват варовиците (Врачанско) и мраморите (Берковско). Изключение са находищата на кариерни строителни материали. На територията се намира кариера за варовик - ломен камък, суровина за строителството „Бялата стена“. Кариерата е проучена. Консервирана е и не се разработва повече от 16-17 години. В миналото е имало баластриери в районите на селата Ружинци, Бело поле и Дреновец. Добиван е варовик за строителни цели в кариери в землищата на Ружинци и Дреновец, а в землището на Черно поле е имало находище на глинени за строителството и керамика.

Динамиката на населението на община Ружинци не се отличава от тази на национално ниво. След 1946 година се наблюдава устойчиво намаляване на населението. Според последните официални данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2019 г. на територията на общината живеят 3 501 души. Сравнявайки данните от последните две преброявания в България – през 2001 и 2011 г. – се отчита спад с 18,8% (в сравнение с 2011 г.) и спад с 42% (в сравнение с 2001 г.) на населението, живеещо в общината.

Естественят прираст е с по-лоши стойности от тези на областно и национално ниво. През целия разглеждан период прирастът е по-нисък в сравнение с област Видин. През 2019 г. стойността е -18,3%, спрямо -16,4% за област Видин и -6,7% – за България.

Селища

Община Ружинци се състои от 10 села. В общинския център живее 21,2% от населението, а другите 78,8% са в останалите населени места.

Таблица 1. Населени места в община Ружинци

с. Бело поле	с. Гюргич	с. Динково	с. Дразинци
с. Дреновец	с. Плешивец	с. Роглец	с. Ружинци
с. Тополовец	с. Черно поле		

Икономическа характеристика

Основната движеща сила на икономиката в община Ружинци е първичният сектор – селско, горско и рибно стопанство. Общината разполага с богати природни ресурси и благоприятно географско положение - тези дадености предразполагат за успешното развитие на аграрния сектор.

Място и роля на община Ружинци в областта

Приносът на община Ружинци към областната икономика е много малък 1,8% от цялата продукция, а населението е само 4,2%. Положителна черта е, че произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души се повишава.

Таблица 2. Място и роля на община Ружинци в областта по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Територия (км ²)	232,555	7,7	3 033
Население (2019 г., НСИ)	3 501	4,2	82 835
Гъстота на населението (д./км ²)	15,5	-	30,1
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2018 (д., НСИ)	510	9,0	5 656
Коефициент на безработица, 2018 (%)	47,6	-	19,7
Произведена продукция, 2018 (хил. лв.)	10 446	1,8	590 135

Източник: НСИ, Община Ружинци

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ

1.1. Климат

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два климатични пояса - европейски-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукукло. Образованите над Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с по-високото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близко разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитудии др.

На фигура №2 е представено климатичното райониране на България (по Л. Събев, Св. Станев, *Климатични райони на България и техният климат*).

Легенда:

A - Европейско континентална климатична област:

A1 - Умерено континентална климатична подобласт

A2 – Преходно-континентална климатична подобласт

B - Континентално-средиземноморска климатична област

B1 - Южнобългарска климатична подобласт

B2 - Черноморска климатична подобласт

Община Ружинци, попада в Европейско континентална климатична област (A), умерено континентална подобласт (A1). В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток осигурява преобладаването на континентални въздушни маси през зимата. Снежната покривка се задържа в порядъка на 40 – 70 дни в годината, а средната и дебелина е от 10 до 20 см. Снежната покривка се задържа в порядъка на 40 – 70 дни в годината, а средната и дебелина е от 10 до 20 см. Поради това, зимата в тази климатична област е студена в сравнение с всички останали низини в страната. Средногодишната температура е 10,5 °C, средногодишните валежи - 560 л/м³.

1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

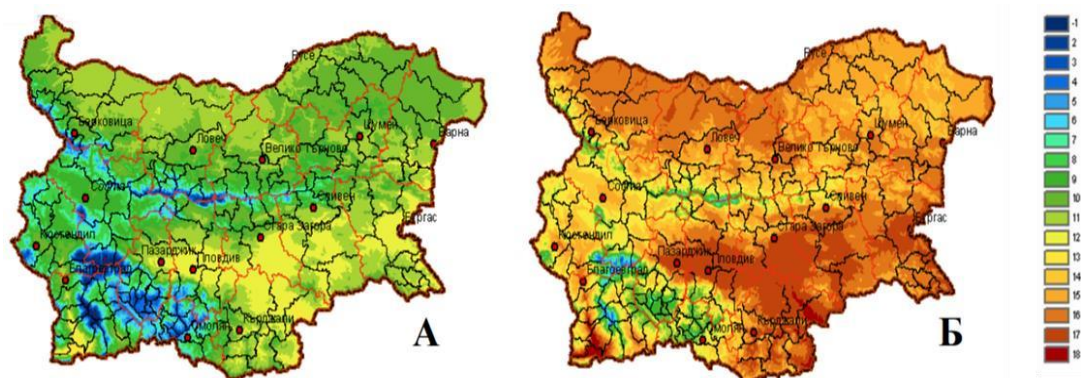
- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0°C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания;

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.
- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1°C (фигура №6). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

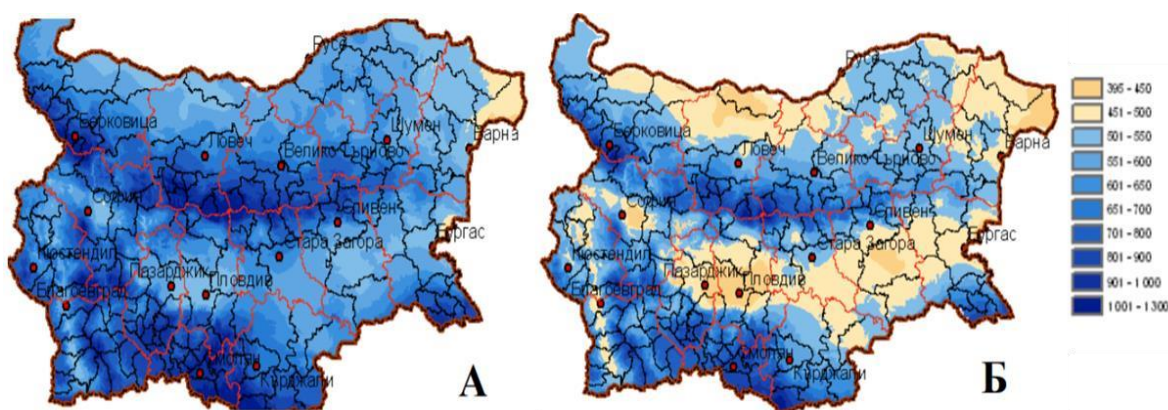

Източник: НИМХ

Фигура 3 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарий за средна годишна температура за 2080 (Б)

В периода 1988-2018 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н.в. до 800 m) е нараснала средно с 0.87 °C спрямо нормата за референтния климатичен период 1961-1990 г., като се изменя в границите от 10.6 °C до 13.0°C (Фиг.6). Запазва се нарастващата тенденция на колебанията на средната годишна температура на въздуха, а температурните аномалии за всички години след 2007 г. (с изключение на 2011г.) са над +1°C.

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 7). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИМХ

Фигура 4 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарий

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите.

2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

2.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

В България двата основополагащи закона в областта на качеството на атмосферния въздух са:

- **Закон за опазване на околната среда (ЗООС)**, в сила от 25.09.2002г, посл.изм. ДВ. 21 от 12 Март 2021г.;
- **Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)**, в сила от 09.06.1996 г., обн. ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.

1. Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Правомощията и задълженията на местната власт по отношение опазване и подобряване на КАВ, съгласно ЗООС са разписани към чл. 15, ал. 1 и се свеждат до:

1. Да информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона.
2. Да разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината.
3. Да организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи, биологичното разнообразие, ландшафта и природното и културното наследство в тях.
4. Да определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване, и контролират изпълнението на техните задължения.
5. Да организират дейността на създадени с решение на Общ. съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения.
6. Да определят длъжностни лица, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения по реда на ЗООС.
7. Да осъществяват правомощията си по специални закони в областта на околната среда.
8. Да определят лицата в общинската администрация, притежаващи професионалната квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Член 4 от Закона за опазване на околната среда дефинира атмосферния въздух като компонент на околната среда, заедно с атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафта, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи. Законът (членове 60, 74 и 79) също така установява основните разпоредби относно източниците на финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя специфичните разпоредби за управление

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
и планиране на качеството на атмосферния въздух както на национално, така и на местно/общинско ниво. Съгласно последните изменения и разпоредби на ЗЧАВ (ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г), основните делегирани права и отговорности на местната власт по отношение подобрене и опазване на КАВ са:

- Да разработват, прилагат и изпълняват Програма за качество на атмосферния въздух (ПКАВ) (когато е приложимо)

Програмите за качеството на атмосферния въздух се разработват в случаите, когато общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух.

В съответствие с чл.37, ал.4 от Наредба 12/2010 г. в районите, в които е налице превишаване на установените норми за повече от един замърсител, се изготвят комплексни програми за достигане на установените норми за всеки отделен замърсител. Програмите включват цели, мерки, етапи и срокове за тяхното постигане; организации и институции, отговорни за тяхното изпълнение; средствата за обезпечаване на програмите; система за отчет и контрол; и система за оценка на резултатите.

Общинската програма за подобряване и управление на КАВ е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството на местно ниво за общините с проблемно КАВ. Наличието на този стратегически документ, помага на общините да структурират и планират своите намерения за подобрене в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период, като ги обвържат с конкретни мерки, срокове за изпълнение, източници на финансиране, отговорни лица и показатели за наблюдение на изпълнението на заложените цели и мерки.

- Да създават „зони с ниски“ емисии (по преценка и необходимост)

Последните изменения в Закона за чистотата на атмосферния въздух от месец март 2021 г., предоставят на местната власт по-големи правомощия за справяне с наднорменото атмосферно замърсяване, посредством създаването на т. нар „зони с ниски емисии“. Възможността за въвеждане на зоните с „ниски емисии“ влиза в сила от 2022 г., като се предвижда в тях да се въвеждат временни забрани за ползването на определен вид горива и/или уреди за отопление и/или забрани за обществено ползване на пътища, участъци от пътища или определени зони от пътната мрежа. Зоните с ниски емисии навредни вещества могат да се въвеждат чрез налагане на мерки, забрани, такси и ограничения.

С измененията на ЗЧАВ се цели да бъде въведен децентрализиран подход, с който ще се предостави възможност на всяка община да извършва самостоятелен анализ, съобразно местните условия, посредством които да определи дали е налице необходимост от създаване на „зони с ниски емисии“, какъв да е обхватът на зоните, какви да са границите на създадените зони, както и за какво време ще се прилагат мерките и ограниченията в ЗНЕ за постигането на резултати във връзка с качеството на въздуха.

Правомощията и задълженията на общините по отношение осигуряване чистотата на атмосферния въздух (с изключение на изготвянето ПКАВ и създаването на ЗНЕ), обхващат и дейности по:

1. Управление и поддържане на елементите на техническата инфраструктура вкл. общински дейности с цел осигуряване на чистотата на атмосферния въздух (чл. 19, ал. 5);
2. За ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори общинските органи

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

- съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите могат да разработят оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления. (чл. 30, ал. 1). Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района на утвърдените алармени прагове, които се обсъждат със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения. (чл. 30, ал.2). Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината (чл.30, ал.3);
3. Общинските органи съгласувано с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители) (чл. 29).
 4. За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, по предложение на кмета на общината и/или министъра на здравеопазването, министърът на околната среда и водите може да определя допълнителни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, извън тези към чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.
 5. Общинските органи могат да предлагат за утвърждаване от министъра на околната среда и водите, по-строги норми за вредни вещества в определени селища, цялата община или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. (чл. 6, ал. 5);
 6. Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.
 7. В съответствие с *Наредба № 6 от 7 октомври 2019 г. за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление* и в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани дърва с определено влагосъдържание. Общините, за които се прилага Наредбата, ще имат ангажимент да обявяват на интернет страниците си и на видно място в сградата на общината и кметствата изискванията към дървесината за битово отопление и начините и сроковете за нейното съхранение.

2.2. Качество на атмосферния въздух

„Въздухът“ е основен компонент на околната среда, без който съществуването на всички живи организми е невъзможно. Неговото качество е от съществено значение за здравето на населението и околната среда. Под „Качество на атмосферния въздух“ се разбира състоянието на приземния слой на атмосферата, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества с естествен и антропогенен произход.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. (фигура № 8).

Източник: ИАОС

Фигура 5 Райони за оценка и управление на КАВ

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в това число: брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване.

Община Ружинци попада в район за оценка и управление на КАВ - „Агломерация Северен/Дунавски“, в която са регистрирани превишения по показател ФПЧ10. Общината не се отнася към зоните/териториалните единици в рамките на РОУКАВ Северен/Дунавски район, в които са превишени пределно допустимите норми за КАВ. На територията на общината не са разположени пунктове за мониторинг, част от Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ).

През 2019 г. в региона на РИОСВ – Монтана е действал един стационарен пункт за контрол на качеството на атмосферния въздух в гр. Монтана, а именно „РИОСВ – Монтана“ – градски фонов. Пунктът се обслужва от Регионална лаборатория – Монтана и работи с ръчно пробонабиране всеки работен ден. Контролираните замърсители са: „серен диоксид“, „азотен диоксид“, „ПАВ“, „ФПЧ10“ и „никел“. Мониторингът на качеството на атмосферния въздух в гр. Видин се осъществява от автоматична измервателна станция – Видин. Пунктът е градски фонов. Контролираните замърсители в него са: „серен диоксид“ и „ФПЧ10“. Монтана и Видин са най-големите градове на територията, контролирана от РИОСВ – Монтана, с най-добре развити инфраструктура, промишленост, численост на населението и съответно най-много действащи и потенциални източници на замърсяване на атмосферния въздух.

Фините прахови частици са основен замърсител на атмосферния въздух в населените места поради голямото разнообразие на източници, емитиращи ФПЧ – горивни инсталации, транспорт, битово отопление и др. Допустимата средногодишна концентрация за ФПЧ10 е ПДК ср. год. = 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ при норма от максимум 35 броя превишения на средноденонощната концентрация ПДК ср. дн. = 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ през годината.

За първи път от измерванията в пункт „РИОСВ – Монтана“ през 2019 г. средногодишната концентрация на ФПЧ10 е под нормата за ПДК ср. год. - 36 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Дните с превишения на ПДК ср. дн.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
са 71 бр. - около 20% от общия брой анализирани проби. Основен източник за замърсяване на атмосферния въздух с ФПЧ10 е битовото отопление на твърдо гориво, което предопределя наднормения брой на превишенията, регистрирани единствено през есенно- зимния сезон на годината. Община Ружинци се характеризира с добро качество на атмосферния въздух, което се определя от липсата на големи производствени предприятия, ползването на екологични методи в земеделието, както и на благоприятните климатични условия.

Основни замърсители на въздуха в община Ружинци, без да се превишават НДЕ (норми на допустимите емисии) са главно:

- **Антропогенни източници** – Битово изгаряне на твърди и течни горива (отопление през зимата); селскостопански дейности – по време на есенно и пролетно обработване на почвата, наторяване и третиране с препарати за растителна защита (последното е твърде ограничено); автотранспорт – отработените газове от автомобилите.

Замърсяването на въздуха на територията на община Ружинци, причинено от битовото отопление, е сезонно и характерно за зимния период. Предпоставка за повишени нива на замърсяване на въздуха в приземните слоеве е използването на нискокачествени горивни материали.

Като мярка за намаляване нивото на замърсяване на атмосферния въздух вследствие на битовото отопление се препоръчва използването на качествени горивни материали.

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията. Транспортът в населените места, като източник на замърсяване на въздуха, не би могъл да се приеме като решаващ за състоянието на въздуха, поради естеството и икономическото състояние на общината.

- **От естествен произход** – На територията на община Ружинци няма природни естествени източници замърсители на атмосферния въздух.

В заключение може да се обобщи, че качеството на атмосферния въздух за района на община Ружинци се характеризира като добро, главно поради липсата на големи промишлени предприятия и висока интензивност на автомобилния трафик. Замърсяванията са предимно с ФПЧ10 от отоплението през зимния период, както и от лошата пътна инфраструктура – натрупан пътен нанос и недобро състояние на уличната мрежа в населените места и основни пътни артерии.

Изводи и препоръки:

- ✓ *В община Ружинци не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК. В общината няма съществени промишлени източници на вредни емисии във въздуха.*
- ✓ *Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.*
- ✓ *За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък*

коэффициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

- ✓ *Засаждане на дървета и храсти по-край улиците с цел намаляване на замърсяването от прах и газове резултат от транспортните средства.*

3. ВОДИ

3.1.Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Основополагащият закон, уреждащ собствеността и управлението на водите на територията на Р. България е **Закона за водите (ЗВ)**, в сила от 28.01.2000 г., изм. ДВ, бр. 17 от 26 Февруари 2021 г. Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водитев интерес на обществото в т.ч. да защити здравето на населението, като създаде условия за:

1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;
2. намаляване на замърсяването на водите;
3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;
4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;
5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;
6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества;
7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Управлението на водите и на водностопанските системи и съоръжения се осъществява от голям брой институции на *централно, басейново, регионално и местно ниво*, поради което координацията и взаимодействието между тях е от изключително значение за провеждане на успешна политика в разглеждания сектор.

На местно ниво общините чрез общинските съвети и кметовете на общини са натоварени със следните функции, съгласно Закона за водите (ЗВ):

Общинският съвет:

- приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, общинския план за развитие и програмата за реализация на общинския план за развитие, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;
- приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

- одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
- определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;
- определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
- отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

1. разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмата за развитие на ВиК системите;
2. осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;
3. предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината;
4. сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;
5. определя основните показатели за дейността на ВиК операторите по предходната точка и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;
6. участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;
7. упражнява правата и задълженията на собственик на общински води и водни обекти;
8. издава разрешителни и осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

3.2. Състояние на повърхностни води

В Р. България управлението на водните басейни се извършва от четирите Басейнови Дирекции, част от държавната администрация на Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Управлението на водните басейни на територията на община Ружинци се извършва от Басейнова Дирекция за управление на водите – Дунавски район (БДДР) с административен център гр. Плевен.

През територията на общината протичат река Лом и нейните притоци. Над 80% от територията на общината се заема от широката и плоска долина на река Лом и нейните притоци. Близостта на река Дунав оказва също своето влияние. За водния баланс на общината съществено значение имат трите язовира и два микроязовира. Почти цялото поречие на Лом е кръстосано от изкуствени водни канали. По землища на селата териториите заети от вода и водни обекти имат следните параметри:

За съответното землище	Бело поле в т.ч. Роголец	Гюргич	Динково	Дражинци	Дреновец	Плешивец	Ружинци	Тополовец	Черно поле	Общо
имоти бр.	11	3	37	10	79	4	9	39	7	199

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

площ в дка	154,352	3,685	77,11	134,921	307,135	19,593	32,001	98,133	18,964	845,6
площ в %	18,24	0,43	9,12	15,95	36,31	2,32	3,78	11,61	2,24	100

Тези територии са около 0,36 % в баланса на територията на община Ружинци. Видно от таблицата най- високи са показателите за село Дреновец.

Реките в общината не са с голям водосбор и са незначително натоварени, като се има предвид липсата на големи промишлени производства и малкият брой население в тази част на страната.

Водно тяло с код BG1WO600R015 р. Лом от вливане на р. Нечинска бара до устие. От направения анализ на физикохимичните показатели е видно, че водите на водното тяло отговарят на изискванията за умерено състояние спрямо Наредба Н-4. От анализа на специфичните замърсители е видно, че измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние показва показателя алуминий. Изчислената средногодишната стойност (СГС) на показателя алуминий във водното тяло надвишава изискванията на СКОС за добро състояние. Анализ на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

Водно тяло с код BG1WO600R1013 р. Лом от вливане на р. Стакевска до вливане на р. Нечинска бара за периода 2017-2019 г. не е планирано за наблюдение по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества.

Въз основа на резултатите от хидробиологичен мониторинг, проведен в пункт р. Лом след с. Крива бара преди вливане на Нечинска бара водното тяло се оценява в добро състояние.

Р. Нечинска бара след яз. Гюрджич – водно тяло с код BG1WO600R1014. След анализ на данните по физикохимичните показатели за качество става ясно, че водите на реката отговарят на изискванията за добро състояние с изключение на показател БПК5, който отговаря на изискванията за умерено състояние. От анализа на специфичните замърсители е видно, че няма измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Изчислените СГС във водното тяло не надвишава изискванията на СКОС за добро състояние. Анализът на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро. Оценката по биологични елементи за качество за водното тяло е умерено състояние.

За водния баланс на общината съществено значение имат и трите язовира, по-големи от които са: „Дреновец“ (на запад от с. Дреновец), „Дражинци“ (югоизточно от с. Дражинци), „Киселево“ (североизточно от с. Черно поле), „Гюрджич“ (югозападно от село Гюрджич) и два микроязовира в селата Гюрджич и Бело поле. Почти цялото поречие на Лом е кръстосано от изкуствени водни канали, които са предпоставка за интензивно развитие на селското стопанство. Съществен проблем е разрушаването на бреговата ивица на река Лом, в следствие на ерозията в участъците при селата Ружинци, Дреновец, Тополовец, Динково и Роглец. Над 80% от територията на общината се заема от широката и плоска долина на река Лом и нейните притоци. Няма данни за свлачища, а заблатявания са установени на ограничени места, където има естествен излаз на скатови води. Има изразено пролетно пълноводие и стабилно есенно-зимно маловодие, като средно многогодишно водно количество на река Лом е от 4 м3/сек. Максимумът на речният отток е през пролетта, а минимума в края на лятото и началото на есента - август - септември. Речният отток има колебания. На територията на община Ружинци не попадат пунктове за мониторинг на повърхностните води. В баланса на територията на община Ружинци повърхностните води заемат 1,25 % от общата територия.

3.3. Състояние на подземни води

Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL013 и име „Порови води в Кватернера - р. Лом“ - представено с мониторингов пункт (МР 385, МР 386):

- МР 385 при с. Дражинци, ТК 2 - ПС „Дражинци“, община Ружинци, област Видин;
- МР 386 при с. Плешивец, ШК - ПС „Плешивец“, община Ружинци, област Видин.

Резултатите от проведените изпитвания през 2019 г. и в двата пункта отговарят на СК на подземни води и съгласно критериите за оценка на химично състояние можем да я оценим в добро химично състояние.

3.4. Водоснабдителна мрежа

Водоснабдяването на населените места в община Ружинци се осъществява от тръбни кладенци, които са четири на брой: три на ПС Дражинци и един на ПС Дреновец. ПС Дражинци захранва с вода Дражинци и Бело поле. ПС Дреновец захранва Дреновец, Тополовец и Динково. От шахтовите кладенци на ПС Ружинци – 3 бр. се подава вода за Ружинци и Плешивец. За Ружинци основно се подава вода от водоснабдителна група Репляна-Чупрене.

Има и санитарно-охранителни зона около водоизточници и съоръжения за питейно – битово водоснабдяване в село Черно поле, като пояс I е с площ 3,003 дка, пояс II - 7,788 и пояс III - 20,384 дка, съгласно заповед № СОЗ-477/26.04.2016г.

При аварийни ситуации или намаление на дебита на речните водохващания се включва подаването от ПС Ружинци. Друго населено място което ползва вода от водоизточник извън територията на община Ружинци е с. Черно поле, което ползва вода от ПС Белотинци, В и К – Монтана. Използваната вода за питейни нужди от повърхностните водоизточници и кладенците е I категория.

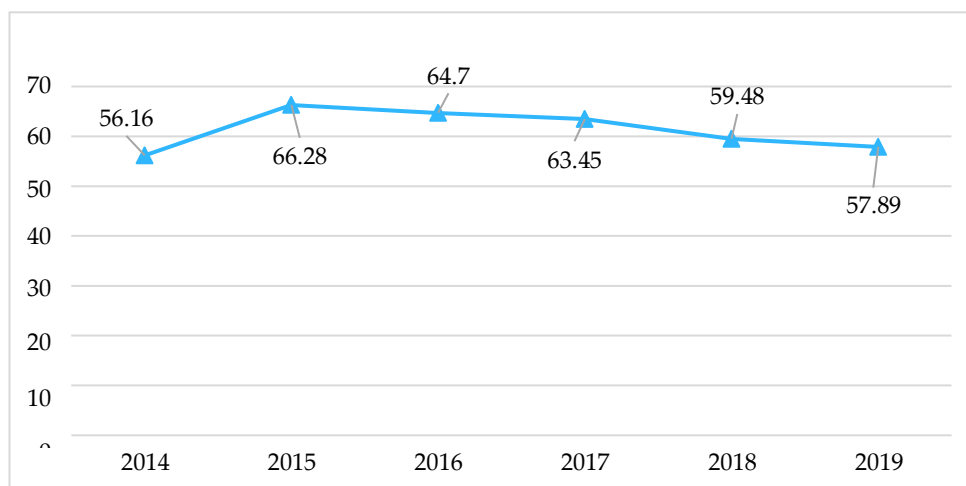
Въпреки подобряването на състоянието на водопроводните мрежи в населените места в община Ружинци, е налице негативна тенденция на поддържане на много високи нива на загуби на вода по водопреносната мрежа.

През разглеждания период 2014-2019 г. се наблюдават големи загуби на вода по водопроводната мрежа – над 50%, като за 2019 г. загубите са 57,89%.

От 2014 до 2016 г. са извършвани дейности по рехабилитация на водопроводната мрежа – общо 0,85 км. в с. Ружинци. През 2019 г. са извършени и дейности по рехабилитация в с. Черно поле – 1,6 км.

През 2021 г. се изпълни проект „Реконструкция и изграждане на нови участъци на вътрешна водопроводна мрежа на село Бело поле и село Ружинци, община Ружинци“ по ПРСР 2014-2020 г. , като се изградиха 8087 л.м./реконструкция на 3502м. с тръби DN90, PE 100 RC PN10 и 4273м. с тръби DN110, PE 100 PN10 и изграждане на нови 282м. с тръби DN90, PE 100 RC PN 10/ в Бело поле и 13340 л.м. /реконструкция на 9159 м с тръби DN90, PE100 PN10 и тръби DN110, PE 100 PN10 и изграждане на нови 4143 м с тръби DN90, PE100 PN10/ в Ружинци.

През 2022 г. от „ВиК-Видин“ планират подмяна на външен водопровод на с. Черно поле.

Фигура 6. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Ружинци (%)

Източник: „ВиК – Видин“ ЕООД

3.5. Пречиствателни станции за отпадни води(ПСОВ)

На територията на общината няма изградена канализационна мрежа. Няма и големи промишлени предприятия, които да генерират промишлени отпадъчни води. На територията на община Ружинци няма изградени пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ).

3.6. Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Територията на община Ружинци не попада в райони със значителен потенциален риск от наводнения.

3.7. Идентифицирани източници на замърсяване

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания наводите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Състоянието на водните тела се определя в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;
- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Точкови източници на замърсяване

Точковите източници на замърсяване са битово - фекалните води (БФВ), които се образуват в жилищните и обществените сгради. В битовите отпадъчни води е увеличено съдържанието на синтетични миелци и перилни препарати, които са повърхностно активни вещества. Тяхното присъствие в битовите отпадъчни води и от там във водоприемниците, води до рязко влошаване на условията за постъпване на кислород чрез дифузия. Смесването на непречистени битови отпадъчни води с водите на водоприемниците води до замърсяването им с неразтворени, колоидни и разтворени примеси, до интензивното изразходване на съдържащия се кислород поради наличието на лесно окисляващи се вещества, както и до протичането на вторични

Дифузни източници на замърсяване

При дифузно внесение вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали. Проблемите произлизащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока от подземните води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените количества твърди частици). Други замърсявания, които имат значение са стари замърсявания и/или опасни замърсявания на почвата, (включително от депа, аварии).

Морфологични изменения и регулиране на оттока

Морфологични изменения, водят до следните проблеми.

- Проблеми възникнали в резултат на водочерпения за питейно-битови, промишлени, селскостопански, хидроенергийни и др. цели.
- Проблеми от регулиране на оттока - това са проблеми възникнали в следствие изграждане на хидроенергийни съоръжения (МВЕЦ).

Въздействия, свързани с хидроморфологични промени значително се отразяват върху водните организми. Особено силно е въздействието на напречни строителни съоръжения, тъй като се прекъсва проходимостта за онези водни организми, които не са в състояние да преодолеят тези прегради. Прекъсването на естествената дължина на реките, физически изменения на коритото, развитие на инфраструктурата (пътища, мостове), инженерни дейности, земекопни работи са важни и съществени въздействия, които влияят върху натоварването с вредни и биогенни вещества. Често те отнемат на водните организми тяхната жизнената среда и достъпа до хранителни вещества, а с това и възможността им за оцеляване.

Основен замърсител на водни обекти на територията на Община Ружинци са липсата на цялостна изградена канализационна мрежа в селата. Липсата на канализационни мрежи води до отвеждане на отпадъчните води в земните пластове или заустват в прилежащи отводнителни канали, дерета и реки. В много от селищата отпадъчните води се отвеждат и в попивни ями.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в доброхимично и умерен екологично потенциал/състояние;*
- ✓ *Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено и химично състояние;*
- ✓ *Основен замърсител на водни обекти на територията на община Ружинци са липсата на канализационни системи на населените места, липсата на ПСОВ, както и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа за населените места на общината.*
- ✓ *Необходимо е изграждането на пречиствателни съоръжения, с цел елиминиране на заустването на непречистени отпадъчни води.*
- ✓ *Необходимо е в община Ружинци да продължи подмяната на старата водопроводна мрежа и изграждане на нови участъци, както от страна на ВиК ЕООД, гр. Видин, така и от страна на община Ружинци, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;*
- ✓ *Необходимо е в община Ружинци да се осъществи изграждане на цялостната канализационна система;*

4. ПОЧВИ

4.1.Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, с което опазването им е приоритет както на държавните органи, така и общински органи, физически и юридически лица.

Съгласно Закона за почвите (ЗП), политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кметовете на общини. В рамките на своите правомощия, кмета на общината осигурява участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по- кратък от 3 години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

Съгласно Закона за почвите, кметовете на общините правят предложения за включване на площи с увредени почви, към регистър, поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съдържаща информация за местоположението, източника на замърсяване/ увреждане, вида на площта на увреждането, оценка на риска и др.

В съответствие със Закона за почвите, кметовете на общините осъществяват контрол върху изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на приложното поле на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

4.2.Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси

Почвите се отличават с голямо разнообразие, резултат от вида на скалите, от преходния характер на климата, от нееднакъв химизъм на водите и др. Те се различават по състав, структура, плодородие, цвят и др. Почвообразуването е резултат от едновременното и взаимнообусловеното проявление на физични, химични и биогенни процеси. Факторите, влияещи върху почвообразуването, са: зонални (климат и води), а зонални (вид на скалите, релеф и др.) и биотични (растителен и животински свят). Човекът със своята стопанска дейност също влияе върху почвообразуването. Община Ружинци попада в Кулско-Белоградчишки агроекологичен район, който заема преходните части на Дунавската равнина и Предбалкана. При образуването на почвите за този регион са характерни три вида почва, както следва:

дълбоки почви в полупланинските и планински области (предимно върху твърди скали)	плитки почви в полупланинските и планински области (предимно върху твърди скали)	ерозирали почви
излужени черноземи, тежко песъчливо глинести (5)		
тежки черноземи и „карасолуци“ глинести (8)		
тъмносиви горски, тежко песъчливо-глинести (14)		

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

светлосиви горски (псевдоподзолисти), леко и средно песъчливо-глинести (17);		
рендзини (хумусно-карбонатни), песъчливо-глинести (26)		
ливадни блатни, средно до тежки (28)	сиви горски 50)	
алувиални и алувиално-ливадни, песъчливи и песъчливо-глинести (31)	сиви горски с рендзини (52)	ерозирали сиви горски (42)

Почвената покривка е доста пъстра, но основно разпространение имат сива и тъмно-сива горска почви с отделни зони с карбонатен чернозем в северозападната част на общината и алувиални и ливадно-блатни почви по поречията на реките. В северната част на общината скалната основа е льос, което предполага среднобогати до богати почви, по рядко глинести, основно песъчливо-глинести и глинесто-песъкливи. В южната част на общината и високите части преобладава основа от пясъчник, със среднобогати почви основно сива и тъмно-сива горска почва. Влажността на почвата зависи от конкретните особености на релефа и за повечето части почвите са свежи с отделни зони главно в северната част със сухи почви.

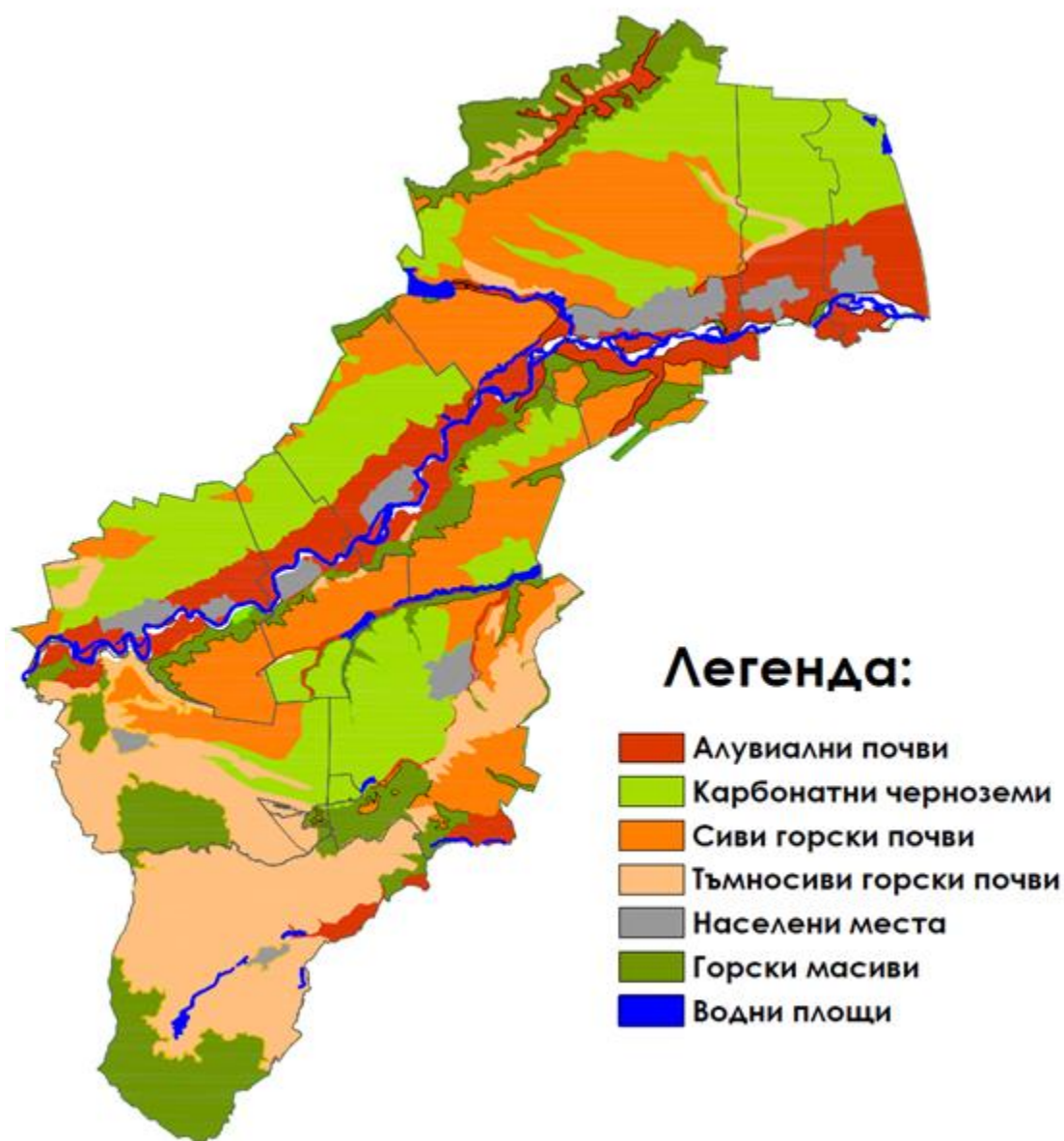
Карбонатен чернозем заема отделни зони в северозападните части. Карбонатите са на дълбочина под 100 см. Мощността на хумусният хоризонт е 65 - 80 см, в съдържанието на хумус 3-3,90 %. Средно запасени са с азот и фосфор. Подходящи са за отглеждането на почти всички селскостопански култури /зърнено-хлебни, зърнено-фуражни, някои технически, лозя, пасища и др./.

Тъмносивите горски почви заемат по-голямата част от територията в ниската част на общината без поречията на реките. Образувани са върху льосовиден субстрат и редки смесени широколистни гори, при преобладаващото участие на ливадно-степна растителност. Те са с най-мощен хумусен хоризонт до 45 см и мощен алувиален хоризонт до 110 см. Съдържанието на хумуса е до 2-3 %. Характеризират се с тежък механичен състав. Имат слаба водопропускливост; при навлажняване са пластични, а при изсъхване се спичат и напукват. Подходящи са за отглеждането на почти всички селскостопански култури (зърнено-хлебни, зърнено-фуражни, някои технически, лозя, пасища и др.). Естественото им плодородие отстъпва значително на черноземните почви. В съседство с тях се появяват и излужените и деградираните черноземи.

Сивите горски почви заемат високите части на територията на общината, главно в района на селата Плешивец и Гюргич. Те са по-неплодородни от тъмносивите горски почви. Мощността на хумустния хоризонт е от 20 - 30 см, а съдържанието на хумуса е до 2 %. Запасеността с азот и фосфор е слаба, а почвената реакция е кисела по целия профил. Физичните свойства на тези почви са още по-неблагоприятни, поради което трудно се обработват. Поради силното уплътняване на илувиалния хоризонт се наблюдава преовлажняване на ниските места. Те са по-неплодородни от тъмносивите горски почви. Подходящи са за по-невзискателни селскостопански култури - ръж, овес, ечемик, картофи, трайни насаждения, горска и тревна растителност.

Алувиалните и ливадно блатни почви са разположени главно по поречията на реките. Имат лек механичен състав - песъчлив до среднопесъчливоглинест, мощността на хумусният хоризонт

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
е около 40 см и съдържание на хумус до 5 %. Най-подходящи са за отглеждане на зеленчукови и фуражни култури, коноп и други. Алувиалните и ливадно-блатните почви по поречията на реките се характеризират с по-висока влажност и степен на уплътняване. Основните дейности за повишаване на плодородието им, освен торене, са насочени към предпазването им от заливане, заблатяване и засоляване. Според данните на Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията «Никола Пушкар» е изработена следната схема за община Ружинци:

Потенциалът на земите в този агроекологичен район е подходящ за земеделие и ги причислява към групата "добри земи", които обхващат черноземните, тъмносивите горски почви. В групата на "средни земи" попадат светлосивите горски почви, а в групата "лоши земи" се обхващат алувиалните почви. Оценките на земите в този агроекологичен район варират в сравнително тесен интервал, което говори за относителна хомогенност на екологичните условия.

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с тежки метали, с нитрати, засоляване, киселяване, запечатване.

Пунктовете за мониторинг на почвите за всяка година са различни и се одобряват със заповед на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
МОСВ. В община Ружинци в годините от 2005 г. е определян единствено пункт в с. Дражинци. Последното пробонабиране на почви е извършено през 2018 г.

Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктовете в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите на контролираната от РИОСВ-Монтана територия са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали. Въз основа на резултати от анализите не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК. Съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации, определени с Наредба №3 от 1 август 2008 г. за допустимото съдържание на вредни вещества в почвата.

Извършени са 27 броя проверки на място на складовете и депата с „Б-Б“ кубовете, съхраняващи негодни за употреба препарати за растителна защита, находящи се в поземлен имот № 63255.18.38 в местността „Напоя/китката“ в землището на с.Ружинци, обл. Видин.

Наблюдават се стабилни положителни тенденции в управлението на складовете - няма данни за замърсяване с негодни за употреба ПРЗ на територията на РИОСВ – Монтана. Не са регистрирани замърсявания на почвите с нитрати от предозирано торене.

В изпълнение на програмата по почвен мониторинг - III ниво - локални почвени замърсявания на територията на РИОСВ - Монтана са извършени проверки на всички складове с негодни за употреба препарати за растителна защита. На територията на община Ружинци има 10 бр. контейнери тип „Б-Б кубове“.

Анализът на наличната информация показва, че на този етап няма регистрирана земя, замърсена с полициклични ароматни въглеводороди (РАН) и полихлорирани бифенили (РСВ).

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите. На контролираната територия от РИОСВ-Монтана няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия. Голям дял от почвите в област Монтана са със средна податливост на ерозиране, а в област Видин - с много слаба.

Около 4,5% от земите, засегнати от вкисляване, са с токсична за посевите почвена киселинност. Голяма част от засолените почви в България са под формата на петна (които не се обработват) в асоциация на почви с високо естествено плодородие.

Оценката на екологичния статус на почвите е направена на базата на данните за наличните концентрации на тежки метали и металоиди от пунктовете, съпоставени с нормите за максимално допустимите концентрации на тези замърсители, определени с Наредба №3/2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата. Анализът показва, че почвите са в добро екологично състояние.

Почвите на контролираната от РИОСВ-Монтана територия са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители.

Към настоящият момент в Община Ружинци няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали (олово, мед, цинк, арсен, никел, кадмий, хром) или нефтопродукти. Обработваемите земи в района на общината не са от най-плодородните, поради неособено

високото съдържание на хумус в горния повърхностен слой. Това налага използването на естествени и изкуствени торове за подобряване на техните качества. С възстановяване на частната собственост върху земята, практиката за наторяване на почвите премина през различни фази: от безконтролно предозиране с изкуствена тор, към наторяване предимно с естествена тор и в умерена степен с изкуствени. Няма конкретни анализи на почвени проби от района за замърсяване с нитрати и пестициди. Използването на изкуствени торове и пестициди е локализирано в личните стопанства и някои почвени масиви с нови лозя. Качеството на земите в района и климатичните условия благоприятстват развитието на зърнените и зърнено-фуражните култури.

Почвената ерозия е един от най-важните фактори, влияещи върху почвеното плодородие. Голяма част от територията на община Ружинци е подложена на ерозиране, характерно за разрушаването на бреговата ивица на река Лом, в участъците при селата Ружинци, Дреновец, Тополовец, Динково и Роглец.. Има около 75 декара ерозиран терени, които са изоставени като обработваемите земи в района на Ружинци, Плешивец, Динково и Бело поле. Орографските особености на района не благоприятстват ветрова ерозия, но създават условия за водна ерозия. Големите наклони на терените, обемът и интензивността на валежите, в съчетание с почвените условия са част от факторите, които определят интензивността на ерозията. Естествената ерозия се ускорява под влияние на човешката дейност. Съксяването дължината на склона и обработването на хоризонталите е едно от важните мероприятия за борба с ерозията в планинските части на общината. Важен факт е, че скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси в сравнение с почви под горска покривка. Широколистните гори със своите водозадържащи функции имат значителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси. Реакцията на почвата оказва съществено влияние върху почвообразователния процес и върху почвеното плодородие. От нея зависят до голяма степен жизнената дейност на микроорганизмите, посоката на биохимичните процеси и достъпността на хранителните вещества за растенията. Прието е, че най-благоприятна за растенията е слабо киселата и неутрална реакция на почвата.

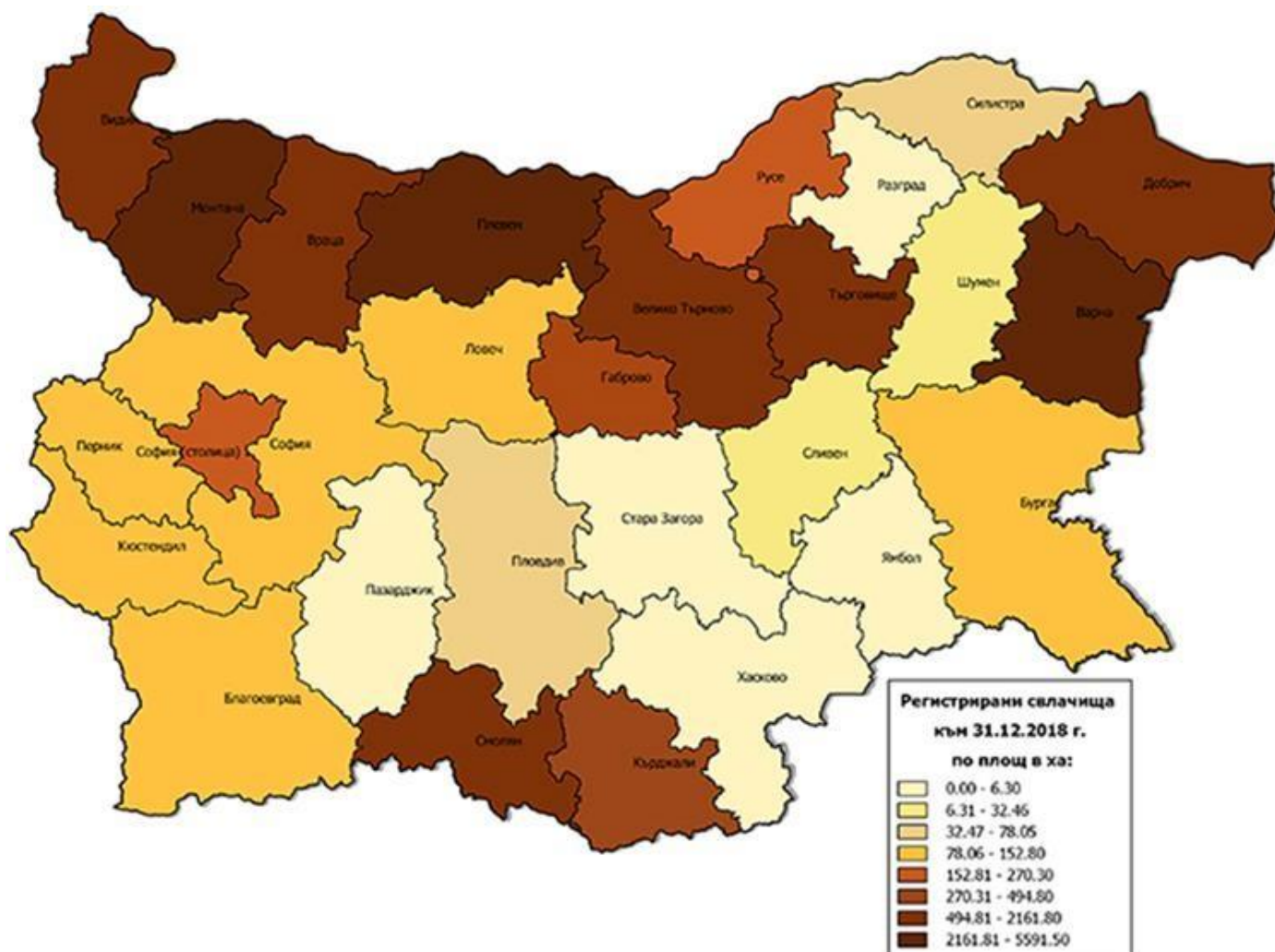
Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

В община Ружинци не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.

4.4. Свлачища и нарушени терени

Свлачищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свлачищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свлачищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свлачищните процеси,
като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.
На следващата фигура е представено разпределението на площите в страната, засегнати от
свлачищни процеси. (фигура № 7).

Източник: ИАОС Фигура 7 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси в България
На територията на община Ружинци няма регистрирани свлачища.

Изводи и препоръки:

- ✓ Като цяло, почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители;
- ✓ На територията на община Ружинци се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.
- ✓ Проблеми по отношение състоянието на почвите се явяват периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават

почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопочистващата способност на почвите;

- ✓ *Площите заети от горскостопанската единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават. В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, превантивни мерки следва да бъдат следните:*
 - *своевременно залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове.*
 - *сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;*
 - *при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;*

5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

5.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Правомощията на общините в областта на „Натура 2000“ и биоразнообразието са разписани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ), и най-общо се свежда до:

Закон за защитени територии (ЗЗТ)

1. Кметовете на общините правят предложения за обявяване на национални и природни паркове.
2. Представители на общините участват в комисии, назначени от Министъра на околната среда и водите за обявяване на защитени територии.
3. Общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.
4. Съответните общини съгласуват плановете за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности преди тяхното утвърждаване от министъра на околната среда и водите.
5. Органите на местната власт се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.
6. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените плановете за управление и устройствени и технически плановете и проекти.
7. Нарушенията по чл. 81 и 83 от Закона се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието, храните и горите, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР):

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. осъществяват дейности по опазване на биологичното разнообразие;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

2. интегрират опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включват в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на ЗБР, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. разработват и внедряват планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
4. сътрудничат с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
5. организират отраслови системи за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и на защитените зони и създават бази от данни и географски информационни системи за характеристиките им, като предоставят на Министерството на околната среда и водите информация, съгласувана по вид и период на представяне;
6. финансират приоритетно научни изследвания и дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси;
7. използват резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
8. контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
9. санкционират нарушители в предвидените в този закон случаи;
10. осъществяват международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.
11. общините - собственици и ползватели на горски територии, земи и водни площи в Националната екологична мрежа, осъществяват тяхното стопанисване и охрана съгласно разпоредбите на този закон и другите специални закони.
12. кметовете на общини спират дейности и строителство в гори, земи и водни площи - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.
13. Нарушенията по чл. 124, ал. 1 и 3, чл. 125 и чл. 128 от ЗБР в се установяват с акт на длъжностно лице, определено от Министъра на ОСВ, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, от областния управител или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, от областния управител или от кмета на общината, или от оправомощени от тях лица.

5.2. Национална екологична мрежа (НЕМ)

Националната екологична мрежа (НЕМ) се изгражда според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линееене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на

Националната екологична мрежа (НЕМ) най-общо включва:

- защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000”, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР);
- защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ);

Към настоящият момент в България са обявени 1015 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (348), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (563).

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Съгласно него в страната се обявяват защитени зони като част от Националната екологична мрежа. Това са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивата за местообитанията и Директивата за птиците. Списъците с природните местообитания и видовете, вкл. птици, за чиито местообитания се обявяват защитени зони са изброени в приложения 1 и 2 на ЗБР.

5.3. Защитени зони и защитени територии

Защитена зона по Директивата за опазване на дивите птици, попадаща изцяло или частично на територията на община Ружинци, е само „Западен балкан“.

BG 0002002 „Западен балкан“ – защитена зона за опазване на дивите птици. Включва части от територии в землищата на селата Ружинци, Гюргич и Плешивец. В защитената зона се поставят следните цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

В защитената зона предмет на опазване са следните птици:

- Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.
 Дир.79/409/ЕЕС): Осояд (*Pernis apivorus*); Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*); Черен кълвач (*Dryocopus martius*); Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*); Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*); Горска чучулига (*Lullula arborea*); Полска бърбрия (*Anthus campestris*); Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*); Сив кълвач (*Picus canus*); Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*); Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*); Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*); Кръстат (царски) орел (*Aquila heliaca*); Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*); Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*); Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*); Черен щъркел (*Ciconia nigra*); Ловен сокол (*Falco cherrug*); Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*); Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*); Черночела сврачка (*Lanius minor*); Черна каня (*Milvus migrans*); Синявица (*Coracias garrulus*); Орел змияр (*Circus gallicus*); Уралска улулица (*Strix uralensis*); Малък креслив орел (*Aquila pomarina*); Скален орел (*Aquila chrysaetos*)

- Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС): Малък орел (*Hieraetus pennatus*); Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*); Пернатонюга кукумявка (*Aegolius funereus*); Бял щъркел (*Ciconia ciconia*); Козодой (*Caprimulgus europaeus*); Бухал (*Bubo bubo*); Ливаден дърдавец (*Crex crex*); Глухар (*Tetrao urogallus*); Лещарка (*Bonasa bonasia*); Сокол скитник (*Falco peregrinus*); Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*); Зеленоножка (*Gallinula chloropus*); Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*); Средна бекарина (*Gallinago gallinago*); Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*); Орко (*Falco subbuteo*); Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*); Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*); Обикновен мишелов (*Buteo buteo*).

Защитени зони по Директивата за опазване на природните местообитания, попадащи изцяло или частично на територията на община Ружинци са:

BG 0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“, която припокрива защитена зона по Директивата за птиците. Защитената зона включва части от територии в землищата на селата Гюргич, Плешивец и Ружинци. В защитената зона се поставят следните цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

В защитената зона предмет на опазване са:

- Природни местообитания:
 - ✓ 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
 - ✓ 3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*;
 - ✓ 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*;
 - ✓ 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

- ✓ 4070* Храстови съобщества с *Pinus mugo*;
 - ✓ 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик
 - ✓ 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
 - ✓ 6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
 - ✓ 6230* Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините;
 - ✓ 6240* Субпанонски степни тревни съобщества;
 - ✓ 6410 Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*);
 - ✓ 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
 - ✓ 6510 Низинни сенокосни ливади;
 - ✓ 6520 Планински сенокосни ливади;
 - ✓ 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища;
 - ✓ 7220* Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*);
 - ✓ 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс;
 - ✓ 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
 - ✓ 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове;
 - ✓ 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albiVeronicion dillenii*;
 - ✓ 8310 Неблагоустроени пещери;
 - ✓ 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*;
 - ✓ 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*;
 - ✓ 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*);
 - ✓ 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*;
 - ✓ 9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове;
 - ✓ 9260 Гори от *Castanea sativa*;
 - ✓ 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*);
 - ✓ 9530* Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор;
 - ✓ 40A0* Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества;
 - ✓ 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества;
 - ✓ 91BA Мизийски гори от обикновена ела;
 - ✓ 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори;
 - ✓ 91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;
 - ✓ 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*;
 - ✓ 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
 - ✓ 91W0 Мизийски букови гори;
 - ✓ 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
- Бозайници: Европейски вълк* (*Canis lupus*); Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*);

Видра (*Lutra lutra*); Рис (*Lynx lynx*); Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*); Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*); Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*); Остроух нощник (*Myotis blythii*); Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*); Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*); Голям нощник (*Myotis myotis*); Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*); Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*); Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*); Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*); Лалугер (*Spermophilus citellus*); Кафява мечка* (*Ursus arctos*); Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

- Земноводни и Влечуги: Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*); Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*); Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*); Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*); Гребенест тритон (*Triturus cristatus*).
- Риби: Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); Обикновен щипок (*Cobitis taenia*); Главоч (*Cottus gobio*); Балканска кротушка (*Gobio kessleri*); Балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*); Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*); Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*).
- Безгръбначни: Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*); Кордулегастер (*Cordulegaster heros*); Ручеен рак* (*Austropotamobius torrentium*); Бисерна мида (*Unio crassus*); Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*); Одонтоподизма (*Odontopodisma rubripes*); Торбогнезница (*Eriogaster catax*); **Callimorpha quadripunctaria*; *Gortyna borelii lunata*; Лицена (*Lycaena dispar*); Полиоматус (*Polyommatus eroides*); Карабус (*Carabus variolosus*); Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*); Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*); Буков сечко (*Morimus funereus*); Осмодерма* (*Osmoderma eremita*); Рисодес (*Rhysodes sulcatus*); Алпийска розалиа* (*Rosalia alpina*).
- Растения: Червено усойниче (*Echium russicum*); Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*); Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*); *Dicranum viride*; *Vuxbaumia viridis*.

BG 0000503 „Река Лом“ включва части от територии в землищата на селата Бело поле, Динково, Дразинци, Дреновец, Ружинци и Тополовец. В защитената зона се поставят следните цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

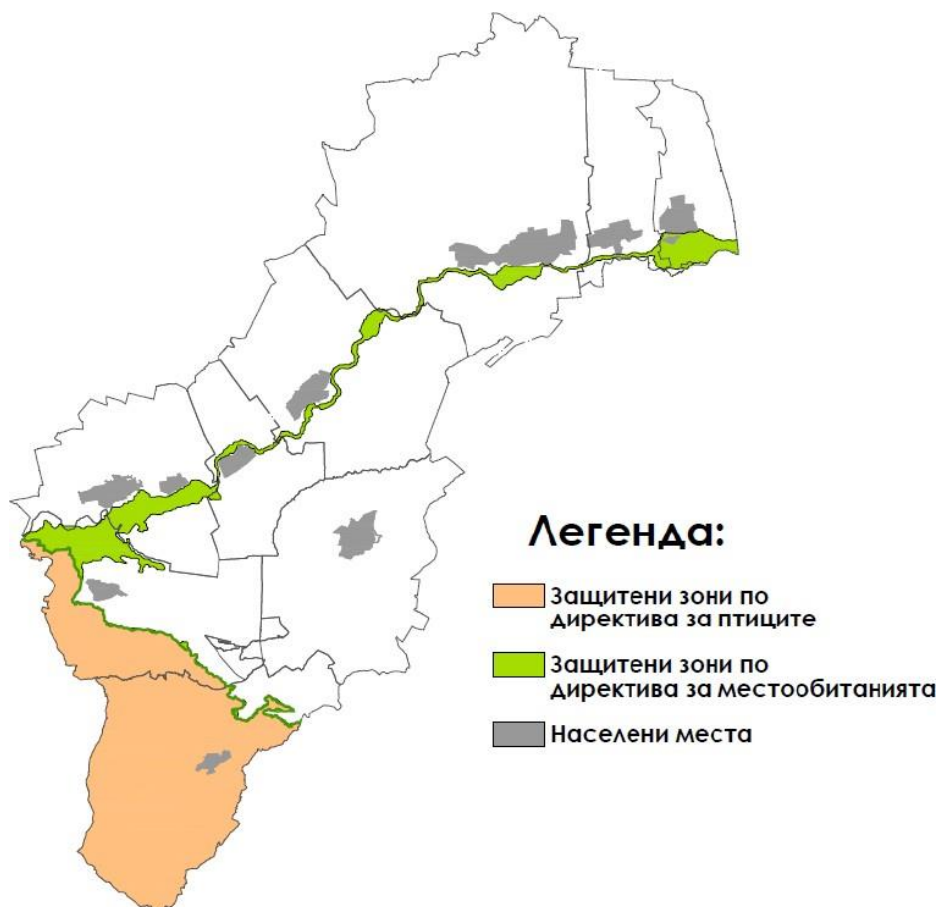
В защитената зона Предмет на опазване са:

- Природни местообитания:
 - ✓ 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
 - ✓ 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*;
 - ✓ 6510 Низинни сенокосни ливади;

- ✓ 91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;
 - ✓ 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
 - ✓ 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
- Бозайници: Европейски вълк* (*Canis lupus*); Видра (*Lutra lutra*); Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*); Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*); Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*); Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*); Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); Лалугер (*Spermophilus citellus*);
 - Земноводни и Влечуги: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*); Ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*); Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*); Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*); Добруджански тритон (*Triturus dobrogicus*);
 - Риби: Распер (*Aspius aspius*); Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); Обикновен щипок (*Cobitis taenia*); Балканска кротушка (*Gobio kessleri*); Балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*); Ивичест бибан (*Gymnocephalus schraetzer*); Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*); Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*);
 - Безгръбначни: Бисерна мида (*Unio crassus*); Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*); Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*); Буков сечко (*Morimus funereus*); Алпийска розалия* (*Rosalia alpina*); Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*).

В местността „Влашка долчинка“ в землището на село Бело поле виреят защитените от закона растителни видове блатно кокиче и водна лилия.

Фигура 8. Защитени зони в община Ружинци

Източник: Проект на ОУПО Ружинци

На територията на община Ружинци няма защитени територии.

На територията на община Ружинци има вековни и забележителни дървета, които са описани в следващата таблица.

Таблица 3. Вековни и забележителни дървета на територията на община Ружинци

№ по ред	№ в ДР	Вид рироден обект	Документ за обявяване	Местонахождение
1	2	3	4	5
1	772	Летен дъб	Заповед № 3223/16.12.1969 г. на МГГП (ДВ, бр. 53/1970 г.)	с. Дреновец, общ. Ружинци, в двора на Добридолския манастир
2	773	Летен дъб	Заповед № 3223/16.12.1969 г. на МГГП (ДВ, бр. 53/1970 г.)	с. Дреновец, общ. Ружинци, в двора на Добридолския манастир
3	1925	Зимен дъб	Заповед № РД-564/08.05.2003г. на МОСВ (ДВ, бр. 54/2003 г.)	с. Гюргич, общ. Ружинци, до пътя
4	2045	Полски ясен	Заповед № РД-855/19.11.2007г. на МОСВ (ДВ, бр. 104/2007 г.)	с. Дреновец, общ. Ружинци, в центъра
5	2157	Полски ясен	Заповед № РД-555/02.08.2017г. на МОСВ (ДВ, бр. 70/2017 г.)	с. Дреновец, общ. Ружинци, в двора на бившето ОУ „Отец Паисий“

Източник РИОСВ-Монтана

5.4. Гори и горско стопанство

Съгласно геоботаническото райониране България се разделя на три области (Европейска широколистна горска област, Евроазиатска степна и лесостепна област и Средиземноморска склерофилна горска област) с 5 провинции, 28 окръга и 80 района. Може да се направи следната класификация на флората в разглеждания район - Илирийска (Балканска) провинция с два окръга и два района.

Дунавски хълмисто-равнинен окръг. Заема големи пространства в южната част на Дунавската равнина - от средното течение на р. Янтра до границата със Сърбия. По-голямата част от територията е заета от селскостопански земи, но около 30% от площта са ксеротермни церово-благунови и благуново-церови гори, като те са предимно издънкови и нискостъблени. На много места в тези гори особено на варовити терени по хълмовете се е настанил келявият габър. В района на места са се формирали вторично ксеротермни храсталачни съобщества от драка, също и ксеротермни тревни фитоценози от садина (*Chrysopogon gryllus*), белизма (*Dichanthium ischaemum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и едногодишни треви (терофити) като псилурус (*Psilurus incurvus*) и др. В крайселските мери са формирани мезоксерофитни тревни формации с преобладаване в тях на ливаден райграс (*Lolium perenne*), белизма, ежова главица (*Dactylis glomerata*), червена детелина (*Trifolium pratense*), бяла детелина (*Trifolium repens*), луковична ливадина и нерядко троскот (*Cynodon dactylon*), пача трева (*Polygonum aviculare*) и пр. На по-влажните места край реките съвсем ограничено се срещат остатъци от гори с доминиране в тях на дръжкоцветен дъб, клен (*Acer campestre*), бряст, мекиш (*Acer tataricum*) и др. На места тези терени са превърнати в ливади с мезофитна тревна растителност. По-специфични видове в този окръг са редица степни флорни елементи и особено съответни ендемити и субендемители като ковачевия (*Chamaecytisus kovacevii*) и дунавския зановец (*Ch. danubialis*), хилядолистния воден морач и др.

Видински район. Преобладават смесените гори от цер с благуна, но в северозападния край на места са почти чисти церови гори. Обикновено на изпъкналите места при по-сухи местообитания преобладава благуна, а в понижените участъци при по-голяма влага - церът. В района на с. Градец, също между Димово и р. Дунав на северни склонове се забелязват и отделни дървета или групи с дървета от мизийски бук. В този район се срещат деградирани горски ценози с доминиране на келявия габър, както и на ксеротермна тревна растителност от садина, белизма и луковична ливадина.

Предбалкански окръг. Заема пространството от горната част на водосбора на р. Янтра до западната ни граница. Характеризира се с изключително голямо видово и растително разнообразие, и с добре застъпени реликтни и ендемични (български и балкански) видове, каквито са терциерните реликти - силиврякът (*Haberlea itiodoraensis*) и сръбската рамонда (*Ramonda serbica*), растящи по пукнатините на сенчестите скали предимно в горите, водният габър (*Ostrya carpiniflora*), турската леска. На сухи терени почти в целия окръг се срещат и маклен (*Acer monspessulanum*), и мизийски бук, под чийто склоп на места расте масово реликтният вид лавровишня и др. В окръга се наблюдават ендемичните видове -от илирийските флорни елементи: велчево плюскавиче (*Silene velchevii*), български ерантис (*Eranthis bulgaricus*), стечкова тлъстига (*Sedum steftschii*), нейчев зановец (*Chamaecytisus neicheffii*), пъстър минзухар (*Crocus reticulatus*), и от македоно-тракийските флорни елементи: родопска люцерна (*Medicago rhodopaea*), *Chamaecytisus frivaldskyanus*, родопски скален копър (*Seseli rhodopaeum*), дегенов скален копър (*S. degenii*), хилядолистен воден морач (*Oenanthe millefolium*), както и редица балкански ендемити.

Белоградчишки район. Заема пространството между Врачанска планина и западната ни граница на Връшка чука. Растителността е изключително разнообразна, в повечето случаи преобладава ксеромезофитна растителност с доминиране на обикновен горун, обикновен габър и мизийски бук с примеси от реликтния дървесен вид турска леска и др. На припечните склонове и билните части на варовитите хълмове (мергели и варовици) преобладават ксеротермни силно разреждени и деградирани гори от маклен, мъждрян и келяв габър. В този район се срещат терциерният реликт рамонда (*Ramonda serbica*) по повърхността на скалите предимно в сенчести гористи места и ендемичният вид български ерантис (*Eranthis bulgaricus*) на хълма Връшка чука.

Горските масиви в района на общината са разнообразни по вид основно широколистни видове със сравнително малко иглолистни смесени и чисти иглолистни насаждения.

В северната по-равнинна част на терена са разположени горски масиви от Акация (*Robinia pseudoacacia*), Благуна (*Quercus frainetto*) и Цер (*Quercus cerris*) като масивите са в добро състояние основно от издънков произход.

В тази част са разположени масиви от Топола (*Populus*) по поречието на реките на алувиални и ливадно блатни почви.

В южната по-висока част на територията на общината са разположени масиви от Благуна (*Quercus frainetto*) с по-рядко части със Зимен дъб (*Quercus petraea*) и иглолистни масиви.

Иглолистните масиви са основно от Черен бор (*Pinus nigra*) с по-рядки масиви от Бял бор (*Pinus sylvestris*) и смесени иглолистни гори.

В тази част се срещат и ограничено по по-високите части гори от Бук (*Fagus*).

Наред с разнообразната и богата горска растителност, представена от дъбови насаждения с единични и групови участия на габър, липа, явор, бряст, ясен, топола, върба, елша, габър и др., се срещат разнообразни билки, които имат стопанско значение. В района на община Ружинци са разпространени шипка, трънка, глог, коприва, подъбиче, ягода, мента, живовляк, риган, глухарче,

лайка, бял равнец, жълт кантарион, мащерка, липа, орех. Те намират приложение във фармацевтичното производство и медицината за билколечение. За гъбарството значение имат манатарката и пачият крак.

Община Ружинци попада в горския фонд на СЗДП (Северозападно държавно предприятие), което заема площи в размер на 2 153 345 кв.м. Общата горска площ на Видинска област възлиза на 90 945 ха или 39.1 % от територията на областта, от които 75 811 ха са покрити с гори. Общият запас на горите е 9 727 595 м³, като основно преобладават тези от цер, зимен дъб, бук, акация, топола. Средната възраст на горите е 46 г., с преобладаване на широколистните –86.09%. Средният прираст на 1 ха е 3.40 м³. През периода 1999 г. – 2003 г. са залесени общо 532.7 ха горски култури. Горите са реституирани, горската собственост е раздробена, което е причина за лошо стопанисване, охрана и ползване от собствениците на гори. Недостатъчни са инвестициите за залесяване, както и за отглеждане, и поддържане на полезащитните пояси. Горският фонд в землището на община Ружинци се стопанисва от Държавно горско стопанство “Белоградчик”, което е част от Регионалната дирекция по горите Берковица. Територията на горското стопанство от 29098,2 ха. се намира в Северозападна България, в област Видин. Площта е разположена на територията на три общини – Белоградчик, Димово и Ружинци и обхваща 45 населени места. Територията му обхваща горските комплекси разположени по западния дял на Стара планина и намиращите се на североизток предпланински части. Северните части на стопанството са разположени върху обширна част на Дунавската равнина, между и около водосборите на реките Арчар и Лом. Тази площ е била разпределена в 4 горскостопански участъка. В границите на I-ви ГСУ „Раяновци” попадат отдели с номера 44÷58, 102÷108, 124÷157, 160, 162÷174, 181, 205, 206, 208, 209, 210, 249 253÷257, 271, 272, 418÷429, 431÷435, 439÷441, общо 102 на брой, заемащи 8398.2 ха. Площта на II-ри ГСУ „Димово” е 7566.2 ха, а отделите, които обхваща са 111 броя – 1÷24, 158, 159, 161, 175÷180, 182÷207, 211÷248, 250, 251, 298, 312÷314, 387, 388, 390÷393, 531, 532, 533. С най-малка площ на горските територии – 4452.3 ха, е III-ти ГСУ „Ружинци”. Съставен е от отдели 25÷43, 228, 316÷331, 355÷384, 389 и 532, общо 64 броя. IV-ти ГСУ „Белоградчик” е най-големият, с площ на горските територии 8691.5 ха и обхваща отдели 252, 258÷270, 273÷311, 394÷417, 430, 442÷450, 464÷471, 473÷477, 484÷489, 515÷530.

Частта от територията на стопанството разположена в предпланинието е накъсана от работни земи, а в Дунавската равнина тя се състои от отделни комплекси с различни площи, пръснати сред селскостопанския фонд. Процедури които извършва са: сечища; дърводобив; прогнозни количества; продажби от склад; лесокултурни мероприятия. За горите на бившите АПК, предоставени от горския фонд има разработен проект, както и за горските пасища. Такива лесоустройствени проекти са разработени и за горите на бившите АПК, създадени върху земеделски земи и за изключените, неустроени и новоустроени гори. Стопанската дейност в горските територии е свързана с дърводобив и странични ползвания. От страничните ползвания се извършва събиране на гъби, горски плодове, билки и паша на животни в горските площи. Добивът на дървесина на територията на общината е ограничен. По данни от лесоустройствен проект, който касае период 2016 - 2026г. ДГС “Белоградчик” в община Ружинци разполага със залесената площ по дървесни видове и класове на възраст по вид собственост, класовете на възраст са през 5 години от I до XIII:

ОТЧЕТ ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАЛЕСЕНАТА ПЛОЩ ПО ДЪРВЕСНИ ВИДОВЕ И КЛАСОВЕ НА ВЪЗРАСТ														
Дървесни видове	Общо	I 1-5	II 6-10	III 11-15	IV 16-20	V 21-25	VI 26-30	VII 31-35	VIII 36-40	IX 41-45	X 46-50	XI 51-55	XII 56-60	XIII над 60
ДЪРЖАВНА СОБСТВЕНОСТ														

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

ВСИЧКО ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ, в т. ч.	831.8	23.3	8.7	20.7	17.8	20.0	68.7	45.8	77.6	32.7	113.8	126.1	225.6	51.0
Дъб	561.5	10.5	6.7	14.6	10.0	15.9	43.5	28.6	58.7	21.8	81.3	88.9	151.7	29.3
Цер	129.6	3.8	1.2	3.2	7.4	3.4	20.0	10.6	14.5	6.8	25.2	9.7	21.8	2.0
Бук	21.0	0.9	-	-	-	-	-	0.1	-	-	-	6.6	8.1	5.3
Габър	80.8	5.5	-	-	-	0.2	1.9	0.9	2.5	0.9	6.1	16.7	32.8	13.3
Липа	12.8	0.4	-	0.1	-	0.1	0.3	0.5	-	0.3	0.3	2.2	8.3	0.3
Други широколистни	26.1	2.2	0.8	2.8	0.4	0.4	3.0	5.1	1.9	2.9	0.9	2.0	2.9	0.8
ВСИЧКО НИСКОСТЪБЛЕНИ, в т.ч	262.0	17.2	10.3	11.8	17.0	12.6	25.2	17.5	11.4	27.3	67.1	9.3	25.2	10.1
Дъб	50.7	-	0.2	0.1	2.8	0.7	3.9	1.2	3.1	7.8	16.2	2.5	9.2	3.0
Цер	6.9	-	0.3	-	0.5	1.0	0.4	0.7	0.2	-	3.8	-	-	-
Акация	53.1	16.9	6.4	10.0	8.0	9.6	1.5	-	0.2	-	-	-	0.5	-
Габър	3.6	-	0.1	0.1	-	-	1.8	-	-	-	1.6	-	-	-
Келяв габър	142.3	0.3	2.7	1.6	4.4	1.3	16.5	15.6	7.9	19.5	45.3	5.3	14.8	7.1
Липа	0.6	-	-	-	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Други широколистни	4.8	-	0.6	-	0.7	-	1.1	-	-	-	0.2	1.5	0.7	-
ОБЩО за всички видове гори	1169.4													
В това число тополи	4.0	1.7	1.4	-	-	0.1	-	0.8	-	-	-	-	-	-
ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ														
ВСИЧКО ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ, в т.ч.	262.8	0.5	-	40.9	35.3	13.8	47.5	49.2	24.4	12.7	12.2	0.2	23.7	2.4
Дъб	145.3	0.1	-	22.6	11.7	6.2	36.0	26.7	11.9	7.2	7.0	0.2	14.6	1.1
Цер	75.2	0.4	-	9.2	16.3	4.9	8.0	11.4	7.4	4.2	4.9	-	7.5	1.0
Габър	6.7	-	-	-	-	-	-	4.2	1.6	0.3	0.1	-	0.4	0.1
Липа	2.9	-	-	1.3	-	-	-	1.1	-	0.1	-	-	0.4	-
Други широколистни	32.7	-	-	7.8	7.3	2.7	3.5	5.8	3.5	0.9	0.2	-	0.8	0.2
ВСИЧКО НИСКОСТЪБЛЕНИ, в т.ч.	111.1	18.7	10.9	20.9	4.9	6.3	13.0	5.1	7.6	2.2	10.0	7.4	4.1	-
Дъб	6.3	-	-	-	0.3	-	0.4	0.1	1.0	0.1	1.0	2.2	1.2	-
Цер	3.5	-	-	-	0.4	0.1	1.6	0.1	0.6	-	0.7	-	-	-
Акация	54.7	18.7	10.9	15.3	2.8	5.3	1.5	-	0.2	-	-	-	-	-
Габър	0.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.4	-
Келяв габър	42.9	-	-	3.8	1.1	0.9	9.0	4.9	5.1	2.1	8.3	5.2	2.5	-
Други широколистни	3.3	-	-	1.8	0.3	-	0.5	-	0.7	-	-	-	-	-
ОБЩО за всички видове гори	425.9													
В това число тополи	16.9	0.2	-	1.2	-	0.5	-	9.5	2.7	2.2	0.6	-	-	-
ЧАСТНА СОБСТВЕНОСТ														
ВСИЧКО ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ, в т. ч.	1577.3	17.9	2.9	83.2	111.1	70.7	85.3	96.7	131.9	138.6	144.9	185.8	465.8	42.5
Дъб	1047.2	13.3	1.9	57.3	63.3	45.5	62.7	67.3	96.6	83.8	97.0	131.9	305.0	21.6
Цер	350.8	1.6	0.5	18.1	34.9	18.7	15.5	21.8	20.4	40.8	34.7	42.3	91.8	9.7
Бук	11.7	0.7	-	-	-	-	-	0.6	-	-	-	1.1	4.4	4.9
Габър	56.5	2.2	0.2	0.2	-	1.4	1.2	2.4	7.2	4.2	6.0	5.7	21.5	4.3
Липа	51.6	0.1	-	1.1	-	0.3	-	2.7	5.8	3.6	2.6	0.9	32.5	2.0
Други широколистни	59.5	-	0.3	6.5	12.9	4.8	5.9	1.9	1.9	6.2	4.6	3.9	10.6	-
ВСИЧКО НИСКОСТЪБЛЕНИ, в т. ч.	347.4	19.9	21.1	27.4	46.2	49.3	19.6	12.8	14.8	21.3	82.0	12.2	18.3	2.5
Дъб	42.3	0.1	0.3	0.3	0.9	1.7	1.2	1.4	1.7	5.9	17.3	3.5	7.3	0.7
Цер	10.9	-	0.3	0.1	0.7	1.6	0.2	0.5	0.7	-	5.7	-	-	1.1
Акация	145.5	17.7	19.5	24.0	40.2	36.8	3.4	0.2	2.6	-	1.1	-	-	-
Габър	2.3	-	-	0.2	-	-	0.2	-	0.5	-	1.4	-	-	-
Келяв габър	132.6	1.7	0.5	2.3	2.8	7.6	7.8	10.7	8.8	15.4	56.3	7.0	11.0	0.7
Липа	0.9	-	-	-	0.7	-	-	-	0.2	-	-	-	-	-
Други широколистни	12.9	0.4	0.5	0.5	0.9	1.6	6.8	-	0.3	-	0.2	1.7	-	-
ОБЩО за всички видове гори	2162.6													
в т.ч. тополи	5.7	-	-	-	-	-	-	3.8	1.1	0.8	-	-	-	-
РЕЛИГИОЗНИ ОБЩНОСТИ														

ВСИЧКО ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ, в т.ч.	98.5	1.2	2.2	-	1.3	-	-	3.7	0.3	-	3.8	9.6	8.1	68.3
Дъб	60.0	0.7	1.3	-	0.5	-	-	2.2	0.2	-	3.0	7.7	5.0	39.4
Цер	31.2	0.3	0.9	-	0.8	-	-	1.1	0.1	-	-	1.9	2.7	23.4
Габър	2.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	2.0
Липа	4.9	-	-	-	-	-	-	0.4	-	-	0.8	-	0.2	3.5
Други широколистни	0.2	0.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ВСИЧКО НИСКОСТЪБЛЕНИ, в т.ч.	4.1	0.8	0.8	-	2.2	0.2	0.1	-	-	-	-	-	-	-
Акация	4.1	0.8	0.8	-	2.2	0.2	0.1	-	-	-	-	-	-	-
ОБЩО за всички видове гори	136.6													
в т. ч. тополи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА														
ВСИЧКО ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ, в т.ч.	229.2	0.2	0.2	13.2	19.9	6.6	24.4	8.6	27.1	16.6	20.2	32.5	48.8	7.7
Дъб	148.0	0.2	0.2	8.1	9.6	5.0	19.9	6.1	20.7	8.2	11.9	24.7	29.6	1.8
Цер	39.8	-	-	4.0	6.4	1.5	3.6	2.0	5.0	2.3	3.3	4.7	6.6	0.3
Бук	6.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	1.7	4.4
Габър	20.0	-	-	-	0.4	-	0.3	0.1	1.0	2.0	4.1	2.4	8.3	0.8
Липа	6.6	-	-	-	-	0.1	-	0.4	-	3.2	0.2	0.2	2.1	0.4
Други широколистни	8.5	-	-	1.1	3.5	-	0.6	-	0.4	0.9	0.7	0.3	0.5	-
ВСИЧКО НИСКОСТЪБЛЕНИ, в.т.	91.9	8.3	8.3	27.2	6.0	12.4	1.1	3.0	1.8	3.6	19.1	2.3	2.5	-
Дъб	8.9	0.5	0.5	0.3	0.6	0.2	-	0.6	0.2	0.9	4.2	0.7	0.6	-
Цер	3.1	-	-	-	0.4	0.4	-	-	0.3	0.1	1.9	-	-	-
Акация	44.3	7.8	7.8	19.8	3.3	9.5	0.4	-	-	-	-	-	-	-
Габър	0.1	-	-	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Келяв габър	29.8	-	-	2.2	1.6	2.1	0.6	2.4	1.3	2.6	13.0	1.2	1.9	-
Други широколистни	5.7	-	-	4.8	0.1	0.2	0.1	-	-	-	-	0.4	-	-

Таблица № 4 Отчет за разпределение на залесената площ по дървесни видове и класове на възраст

5.5. Видове обекти на ловен туризъм

На територията на община Ружинци има няколко ловни дружинки. Ловуват се предимно лисици, зайци, диви свине, фазани, яребици, пъдпъдъци. Наличните язовири дават възможност за риболов – основно шаран, каракуда, бял амур и толстолоб. Река Лом предлага условия за спортен риболов. В много случаи горите осигуряват защитана околната среда, осигуряване на отдиш и са териториална основа за лова и дивечовъдството. Други странични ползвания на териториите на горския фонд са пашана едър и дребен добитък и добив на сено от голите площи.

Най-важните лесокултурни дейности са:

- Създаване на нови високостъблени гори;
- Залесяването след сечи, ново залесяване и залесяване при реконструкция на насажденията;
- Попълване на редини и подпомагане на естественото възобновяване;
- Запазване и обогатяване на видовото разнообразие на видовете.

Основните проблеми за подобряване на горския сектор са свързани с трудности при управлението на горския фонд поради ограничените налични ресурси за лесовъдни мероприятия, ниското ниво на защита от пожари и други бедствия и лошото състояние на горските пътища.

Възможности има за създаване и развитие на ловен туризъм, които понастоящем не са оползотворени, въпреки добрите природни дадености и административно –териториални структури. Липсата на недостатъчна информационно рекламна дейност в тази сфера е в основата това да се превърне в доходоносен поминък.

5.6. Биологично разнообразие

5.6.1. Флора

Многообразието на релефа и климатичните условия на района са причина за формирането на изключително разнообразни растителни съобщества. Формирането на фитоценозите е резултат от специфичните геоокологични условия на района. Съгласно биогеографското райониране на България, територията на Община Ружинци попада в два големи района – Предбалканския подрайон на Севернобългарския и западната част на Планинския (по Б. Груев 1988). Това обуславя наличието на определени растителни формации характерни за съответните райони.

Наред с разнообразната и богата горска растителност, представена от дъбови насаждения с единични и групови участия на габър, липа, явор, бряст, ясен, тополя, върба, елша, габър и др., се срещат разнообразни билки, които имат стопанско значение. В района на община Ружинци са разпространени шипка, трънка, глог, коприва, подъбиче, ягода, мента, живовляк, риган, глухарче, лайка, бял равнец, жълт кантарион, мащерка, липа, орех. Те намират приложение във фармацевтичното производство и медицината за билколечение. За гъбарството значение имат манатарката и пачият крак.

5.6.2. Фауна

Територията на България е разположена в две зоогеографски подобласти – Евросибирска и Средиземноморска. Разнообразния релеф и климат са причина за формиране на богата и многообразна фауна, която има характерни особености. Според Георгиев (1982) в България се разграничават седем зоогеографски района, четири от които се отнасят към Средиземноморската подобласт и три към Евросибирската подобласт. Фауната в разглеждания район попада в три района – Дунавски, Старопланински и Рило-Родопски район.

Повечето видове във фауната тук са евросибирски и европейски елементи. Сред останалите преобладават видове с холарктично и палеарктично разпространение. Пример в това отношение са паяците, сред които почти липсват средиземноморски видове. Континенталният климат е причина за по-голямото разнообразие на животински групи като земноводните, докато влечугите са доста по-бедно представени. Ендемити сред надземната фауна почти липсват, докато при подземната са установени 2 балкански и 4 български ендемита.

Гнездящите птици имат най-голямо сходство с тези от Черноморското крайбрежие - 85,6%. Тук средиземноморските птици са най-слабо представени в сравнение с другите зоогеографски райони, като видовете със северен тип на разпространение са над 4 пъти повече от видовете с южен тип на разпространение. Птиците са най-добре представената група гръбначни животни. Тук се срещат и видове, които са световно застрашени. Такива са белошипата ветрушка (*Falco naumani*) и ливадният дърдавец (*Crex crex*). Голяма част от птиците попадат сред видовете с европейско природозащитно значение – черен щъркел (*Ciconia nigra*), червена каня (*Milvus milvus*), полски блатар (*Circus cyaneus*), ловен сокол (*Falco herug*), бухал (*Bubo bubo*), забулена сова (*Tyto alba*), и др. Това голямо разнообразие на орнитофауната се дължи на факта, че от тук преминава един от главните прелетни пътища на птиците в Европа – „Via Aristotelis“, както и на изключителното разнообразие от местообитания.

„Via Aristotelis“ е главен маршрут на миграция на птиците от Европа към Африка минаващ през Западна България и вторият по численост на мигриращите птици след Виа Понтика. Този път е описан още в древността от Аристотел и това е причината днес да бъде наречен на негово име.

Според него по поречието на Струма се изтегляли на юг пеликаните. Пътят свързва Дунав с Бяло море, като започва от северозападния ъгъл на страната във Видинска област, минава през Врачанския Балкан. От там през Искърското дефиле пресича Стара планина и се спуска до Софийското поле. Оттук по долината на река Струма достига до Бяло море. Често като клон на Виа Аристотелис се сочи и поречието на река Места.

Макар и с разнообразен релеф общината е богата на фаунистичен състав. Бозайниците са другата голяма група животни, отличаваща се със значително разнообразие. Сред включените в Червената книга на България са – видрата (*Lutra lutra*), златката (*Martes martes*), вълкът (*Canis lupus*), както и всички видове прилепи. Видрата и сляпото куче (*Spalax leucodon*) са включени и в световната червена листа на IUCN (Международен Съюз за Защита на Природата) в категорията „Уязвими“. Копитните са представени от сърната (*Capreolus capreolus*), благородният елен (*Cervus elaphus*) и дивата свиня (*Sus scrofa*).

Видовото разнообразие при рибите не е голямо, тъй като в региона липсват големи пълноводни реки и други естествени водоеми. Горните течения на извиращите от тук реки са чисти и се обитават от балканска пъстърва. Срещат се познатите на всички риболовци – черна мряна, речен кефал, уклея и др. Типични обитатели на язовирите са шарана, костура, бабушката, толстолоба, сома.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Община Ружинци се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени зони.*
- ✓ *Необходимо е да бъде извършено проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като специално внимание следва да се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните следва да бъдат систематизирани и публично достъпни;*
- ✓ *Препоръчително е община Ружинци да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;*
- ✓ *По-сериозен проблем за опазване на природните дадености на региона са безконтролните незаконни сечи.*

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Съгласно Закона за устройство на територията в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението.

Зелената система на община Ружинци се състои от съществуващите и новопредвидените озеленени площи за широко и ограничено обществено ползване в урбанизираните територии, горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Основа на зелените системи на община Ружинци са озеленените площи за широко обществено ползване – общоградски паркове, квартални градинки, зони за отдих, улично озеленяване,

защитни зелени пояси около водни обекти, озеленяването на сервитутни ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване

- озеленени площи ма жилищните, вилни, обществени, производствени и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение - озеленените площи в терените със специално предназначение: гробищни паркове, защитни насаждения, мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарнозащитно озеленяване, зелени пояси около магистрали и промишлени зони и др.

6.1. Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба

Съгласно чл. 62 от ЗУТ, Община Ружинци има приета и влязла в сила Наредба № 10 за изграждане и ползване на зелената система на територията на община Ружинци. Наредба е приета с Решение №53/2008 г. на Общински съвет –Ружинци, с която се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Ружинци. Съгласно Наредбата, зелената система на общината е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на Община Ружинци чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност и общинските зелени площи.

Зелената система на община Ружинци обхваща всички площи, оформени със средства на парко-устройството и декоративната дървесно-храстова растителност в тях на територията на общината, независимо от тяхната собственост:

- Озеленени площи и алейки (улични) насаждения върху общински терени;
- Озеленени площи и декоративна дървесна и храстова растителност на терени, които не са общинска собственост;

Управление на зелената система се осъществява от:

- Общинският съвет на община Ружинци;
- Кметът на община Ружинци;
- Кметове на кметства и кметски наместници в общината;

Кметът на Община Ружинци:

- Ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „озеленяване“ и на дългосрочните програми за развитие на зелената система и дава указания по приложението на наредбата.
- Кмета на община Ружинци организира съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета и дървета с историческо значение на територията на общината, в съответствие с чл. 63, ал. 1 от ЗУТ;

Кметовете на кметства и кметските наместници в община Ружинци:

- Изпълняват бюджета по дейност „озеленяване“ в частта за населеното място и организират провеждането на необходимите мероприятия;
- Изпълняват делегираните им от кмета на община Ружинци функции.

6.2. Аспекти и белези на зелената система и зони за отдих в община Ружинци

Селищните и крайселищните зони за отдих се изразяват в селските градинки, в някои от които са направени детски площадки. Няма ясно изразени паркови среди и обособени зони за отдих и развлечения в общината. Всички описани по-горе забележителности в община Ружинци могат да бъдат обекти за отдих и туризъм. Подходящи за реализация на зелени места за отдих са горските терени около язовирите, крайречните части на р.Лом. Терените на Добридолски манастир – църква “Св. Троица”, който е деклариран като недвижима художествена културна ценност са подходящо място за отдих, туризъм и спорт. Съвместно с природните забележителности в общината и археологическите обекти е подходящо за развиване на екопътеки, велоалеи и туризъм с опознавателна цел, които са показани на схемите към проекта. Освен даденото от природата, сътвореното от човешката ръка през вековете и опазено до днес е необходимо да се доизградят и инфраструктурите към тази подсистема за да бъде общината притегателен център за повече хора. Общината разполага с разнообразни природни ресурси за развитието и на селския туризъм. Селският туризъм е разновидност на алтернативния туризъм, където водещ е интересът към селскостопанските дейности на местното население, вникване в бита на хората, престои в селска среда, контакт с домакините, достъп до стопанството, приготвяне на традиционни ястия, включване в обичаите и празниците на общината, наблюдение или обучение в местните занаяти, фолклорни и земеделски традиции. Всичко това, както и съхраненото фолклорно наследство и красива природа са предпоставка за развитие на опознавателен, културен, риболовен, селски и екологичен туризъм. По този начин ще се осигури макар и в неголеми размери и поминък, който би задържал местното население от миграция, създавайки му по-висок жизнен стандарт. Има няколко вида отдих – годишен, сезонен, месечен, еждеседмичен и всекидневен. По начина на ползване на материалната база той може да бъде постоянен, временен или само визуален. Важен елемент в системата на отдиха е и спортуването – за здраве и дълголетие, за възпитаване на младото бъдещо поколение, за удоволствие.

Изводи и препоръки:

- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Ружинци са напълно достатъчни, като е необходимо само отделните площи да бъдат обединени в единна зелена система.
- ✓ Необходимо е обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места.

7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ

Настоящият раздел е изготвен на основание чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000 г., посл. изм. изм. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017г.) и с обем и съдържание, съгласно чл. 55, ал. 1 и 2 от същият Закон.

Билките, наричани още лечебни растения и лечебни треви, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост.

Богатството на лечебни растения в България и позицията ѝ на един от световните лидери по производство на билки, обосновава необходимостта изучаването, опазването, рационалното и ефективно използване на ресурсите от лечебни растения да са сред националните приоритети на

държавата. Освен екологичното си значение, лечебните растения имат неоспоримо икономическо и социално значение за страната.

През 2004 г. влязоха в сила две наредби към Закона за лечебните растения. Чрез тях в нормативен порядък се въвеждат конкретни правила и изисквания при събирането на билки, както и изисквания към устройството и дейността на билкозаготвителните пунктове и складовете за билки. В наредбите са залегнали някои принципни положения от традиционната обработка на билките, научно доказани изисквания, както и елементи от добрите събирачески и производствени практики в областта на събирането и преработката на билки.

Наредба №5 за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и/или складовете за билки (обн., ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.) е съвместна между Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите и регламентира изисквания, включително хигиенни, към билкозаготвителните пунктове и складовете за билки и ред и условия за изкупуване, първична обработка и съхранение на билки. Изискванията за устройството и дейността в билкозаготвителните пунктове се отнасят до техническите им характеристики, технологичното оборудване, документацията, първичната обработка, съхранението, обработката, етикетването и транспорта на билките.

При определяне на начините за събиране на билки, както и изискванията за опазване на естествените находища на лечебните растения, които се отбелязват в позволителните, експертите следва да се съобразяват с Наредба №2 за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (Обн., ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.).

Целта на наредбата е опазване на ресурсите и получаване на качествена билкова суровина. Чрез Наредба № 2 се въвеждат изисквания за опазване на находищата, регламентират се периоди за събиране на билките, начини и инструменти за събиране, периоди на покой за възстановяване на находищата и т.н. В наредбата за всяко от изискванията са дадени голям брой примери на лечебни растения, за които се отнасят, така че за експертите да е по-лесно да преценят какви изисквания да включат в позволителните, които издават в зависимост от спецификите на конкретния вид лечебно растение и неговите находища.

Наредба № 2 включва също конкретни хигиенни изисквания, които трябва да се спазват при събиране на билки и е добре те също да са отразени в позволителното и събирачите да са запознати с тях.

В позволителното се посочват количествата билки в свежо състояние и находищата, от които ще се събират. За опазване естествените находища на лечебните растения, повторно събиране на билки от определено находище се извършва след възстановяване на популацията, т.е. експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. За да е възможно да се изпълни това условие е необходимо в позволителните да се посочва, колкото е възможно по-конкретно от кое находище се разрешава събирането на разрешените количества билки – землище, район, местност, в най-добрия случай GPS координати. По този начин експертите лесно ще следят ползването през годините (в кои находища кои видове лечебни растения и билки се събират) и ще могат да осигуряват издаване на позволителни при спазване изискванията за период на покой за възстановяване на находищата.

За да определи колко е възможно да се събира на едно място, администраторът трябва да е запознат не само с нормативната уредба, но и да познава ресурсите в района, за който отговаря.

Находищата на лечебните растения се определят от почвените (типовете месторастения) и климатичните условия, наличието на естествена и изкуствена хидрогравска мрежа, надморската височина, наклона на терена, и други биотични и абиотични фактори. Абиотичните фактори са свързани с ползването от горския фонд(сечите), залесяванията, прокарване на нови горски пътища, пашата от дребен и едър домашен добитък, построяването на изкуствени водоеми, сезонното събиране на билки, цвят, горски плодове, добив на сено и др., които в своята съвкупност дават пряко или косвено отражение върху популациите от лечебни растения.

На основание чл. 10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Министъра на околната среда и води издава и ежегодно заповед за определяне на допустимите количества билки за събиране (които са извън териториите на националните паркове) и забрана за събиране на определен вид билки от естествените им находища. Последната Заповед №РД-162/25.02.2021 г., определя събирането и забраната на следните билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркия, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
9. Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Изцяло забранени за добив в цялата страна със заповедта на Министъра на околната среда и водите са следните лечебни растения :

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки) чай (*Sideritis scardica* Griseb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum* (Link) Ietswaart)

- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) *Moech.*);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) *Bernh: L. s elago*);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (*Good et Vood*) *Ag.*)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Със Закона за лечебни растения се урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, за което са поставени конкретни изисквания при събиранетона билките:

1. Извършва се от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателното въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори;
2. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки;
3. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия с оглед получаването на качествени билки;
4. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
5. Не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони;
6. Събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване съгласно чл.21, ал. 2 от Закона за лечебните растения
7. Не се допуска попадане на чужди примеси, в т.ч. камъни, пръст, органични замърсители;
8. Не се допуска контакт на събраните свежи билки с почвата;
9. Съдовете, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти и съхраняват на места, недостъпни за домашни животни, гризачи, птици;
10. Транспортните средства, с които се превозват свежите билки, се поддържат чисти, сухи и при нужда се застилат или покриват.

До момента нито на национално ниво, нито на местно са правени проучвания на ресурсите от лечебни растения. Точна количествена оценка за ресурсите от популациите на лечебните растения на територията на община Ружинци не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдението и оценката им. Точните количества и местообитания на определените видове билки не могат да се определят, тъй като не е правено обследване на районите в България. Единствения ориентир за това са местните билкари, които ежегодно добиват билки от обследвани от тях местности.

Необходимо е да се разработи приблизителна оценка на ресурса лечебни растения от земи-общинска собственост, както и оценка на ресурсите на национално ниво.

Тъй като обследването на ресурсите би отнело много време и финансов ресурс, който общината не може да отдели е добре да се направи приблизителна оценка като се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

Съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗЛР с настоящата програма е разработен настоящия раздел „лечебни растения.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да осигури опазване на лечебните растения. Добрият и актуален раздел за лечебните растения осигурява управителите на съответната територия да имат пълна информация за: находищата на

видовете лечебни растения – местоположение, граници, площ, състояние, количества и степен на ползване на запасите им; има ли вредни въздействия върху видовете и какви са те; кои са местата, в които макар да има находища на лечебни растения не бива да се събират билки, заради близост до сметища, замърсени терени, оживени пътища и т.н.

За територията на община Ружинци по характерни и разпространени са следните видове лечебни растения.

1. Обикновен равнец / *Achillea Millefolium*

I. Обща характеристика - Той е многогодишно тревисто растение. На височина стъблото му достига до 50 см. Притежава последователни, двойно или тройно пересто нарязани листа и върхни щитовидни съцветия. Коренището тънко, хоризонтално, разклонено. Стъблата прости, само на върха разклонени от разсеяновлакнести до голи. Езичестите цветове са бели, а тръбестите – жълти. Цъфти от май до септември. Белият равнец съдържа етерично масло ($0,2 \div 0,8\%$), чиято главна съставка е хамазулен (50%). Съдържа още флавонови глюкозиди, амини, танини, витамини и др. Най-употребяваните части от растението са щитовидните съцветия и цъфтящите стръкове, отрязани на 15 – 20 см от върха.

II. Разпространение - расте из ливади и пасища, тревисти и каменисти места, край потоци и пътища, на територията на общината се среща в местност “При моста” в землището на с.Ружинци, местност “Парлозите” в землището на с.Бело поле, местност “Гол.дърва/ гламките”, в землището на с.Плешивец и в други имоти общинска собственост. Ресурсите са частично използвани.

2. Влакнест/четинолистен равнец / *Achillea setasea*

1. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение, високо 15-30 см. Коренището тънко, хоризонтално, разклонено. Листата гъсто прилегло-овлакнести двойно/тройно перести, дяловете разположени в няколко равнини.

II. Разпространение – расте из ливади и пасища, изоставени ниви, песъчливи и влажни терени, край пътища и селища, зеленчукови овощни градини и лозя. В с. Ружинци - местността “Песъка”, в с. Плешивец, местност “Глама”, в местност “Говедарника” в землището на с.Гюргич, в местност “През Лома” в землището на с.Дреновец, ресурсите ограничени и неизползваеми.

3. Хълмов равнец / *Achillea collina*

I. Обща характеристика - многогодишно тревисто растение , високо 30-50 см. Коренището тънко , хоризонтално ,разклонено. Стъблата само на върха разклонени. Листата отгоре голи , отдолу от прилегнали до разпереновлакнести , дяловете разположени в няколко равнини.

II. Разпространение – расте из сухи тревисти , каменисти и песъчливи места , в изоставени ниви , зеленчукови и овощни градини и лозя. Среща се частично из територията на цялата община , ресурсите му са не използвани.

4. Лечебен камшик / *Agrimonia eupatoria*

I. Обща характеристика – многогодишно растение , високо 20-120 см. покрито с дълги , разперени и къси власинки. Листата на дръжки , нечифтоперести , дълги 8-30 см. Цъфти юни, юли, август.

II. Разпространение – расте из храсталаци в ливади и пасища, край горски пътеки. Среща се в землището на с. Черно поле, местност “Кладенски дол”, и на други места разпръснато.

5. Лечебна ружа / *Althaea officinalis*

I. Обща характеристика – наричана още известна още като бяла ружа, бял слез, волово око, пъртенка, дива ружа, лигавка, божя ръчица, просвирняк. Бялата ружа е многогодишно тревисто растение. Стъблото е изправено, покрито с власинки и кухо, високо е 1,5 м. Коренът е дебел, месест и разклонен; отвън е сиво-жълт, а отвътре бял. Листата са длановидно нарязани, последователни, с дълги дръжки; долните са слабо 3-делни, а горните – ясно 3-делни, едроназъбени. През първата година се развиват само приосновните листа във вид на розетка. Стъблото израства през втората година. Цветовете са разположени на групи в пазвите на горните листа; те са бледорозови до бели, с двойна чашка, 5-листно венче и много тичинки, сраснали в тръбичка. Плодникът е дисковиден, с 15 – 20 радиално разположени плодолиста. Семената са бъбрековидни, сиви, люспести. Цветовете, листата и корените. Цветовете и листата се берат по време на цъфтежа без дръжките и се сушат на сянка или в сушилня при температура до 350 С. Допустима влажност 12%. Срок на годност: цели и рязани цветове – 1 година, млени – 6 месеца; цели листа – 2 години, рязани – 1 година и 6 месеца. Корените се вадят през февруари – април или през септември – октомври, и то само от двугодишни растения. Корените на едногодишните растения са тънки и не съдържат достатъчно слюз. Тригодишните растения имат вече вдървенели корени с малко слюз и затова билката не се цени. Сушат се веднага на сянка или в сушилня при температура до 350С. Допустима влажност 14%. Срок на годност: цели корени – 3 години, рязани – 2 години. Растението е под специален режим на ползване.

II. Разпространение – среща се по влажни крайречни и мочурливи места. Край р. Лом, в землището на с. Ружинци, среща се частично, ресурсите ограничени.

6. Обикновен репей / *Arctium lappa*

I. Обща характеристика – двегодишно тревисто растение с вретеновиден месест корен. Стъблото е високо до 150 см. , силно разклонено. Листата са яйцевидно заоблени. Цветовете са двуполови с тръбесто венче. Цъфти от юли до октомври.

II. Разпространение – расте по влажни , необработени и буренливи места , около и в селищата , из гори и храсталаци. Широко разпространено из територията на цялата община.

7. Поветицовидна вълча ябълка / *Aristolochia clematitis*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с дърго силно силно разклонено коренище. Стъблата изправени, високи 40-80 см. , неразклонени , голи. Листата дълги 3-15 см. широкояйцевидни или закръглени. Отровно!

II. Разпространение – расте по влажни тревисти и рудерални местообитания и като плевел в окопните култури. Среща се частично в с. Ружинци-местността “ При моста “, с. Дреновец-местността “ Медовница “ , с. Динково-местността “ Лъката “ и на други места. Ресурсите са неизползваеми.

8. Лечебна зайча сянка / *Asparagus officinalis*

I. Обща характеристика - многогодишно тревисто растение със силно развито коренище. Стъблото изправено , високо 50-150 см. , голо. Листата люсповидни . Плодът червена кълбеста ягода.

II. Разпространение – расте главно по умерено влажни , предимно дълбоки почви в ливадни и други тревни съобщества из храсталаци и разреждени гори. Среща се в местност “Кладенски дол”, в землището на с.Черно поле, в с. Гюргич, местност “Блестака”, местност “Върбака”, и местност “Върбака/Лома”, в землището на с.Дреновец. Ресурсите не използваем.

9. Бяла бреза / *Betula pendula*

I. Обща характеристика - Високо дърво или храст, с гладка, тънка, бяла кора, която се обелва на хоризонтални ивици. Младите клони са прави. Листата са ромбовидни или сърцевидни. Мъжките съцветия са дълги. Цъфти през пролетта.

II. Разпространение Расте из горите, сечищата и по скалистите места - в зоната на иглолистните и буковите гори навсякъде в страната. Отглежда се и като декоративно растение в паркове и градини., няма обособени места на разпространение.

10. Дива тиква / *Bryonia alba*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто едногомно растение с грудковидно задебелен , жълтеникаво-белезникав корен. Стъблата стелещи се , дълги 2-4 м. , разклонени . Плодът кръгла червена ягода с тънка обвивка и с 4-6 семена. Отровно !

II. Разпространение – расте из храсталаци и край пътища, предимно по влажни месообитания , из ниви и синори. Частично се среща в местност “Върбака”, местност “При моста”, в землището на с.Ружинци, ресурсите неизползваеми.

11. Овчарска торбичка / *Capsella bursa-pastoris*

I. Обща характеристика – едногодишно или двегодишно тревисто растение. Стъблата най-често са единични , прости или разклонени. Цветовете са бели , събрани в гроздовидни съцветия. Цъфти от април до август.

II. Разпространение – расте като плевел и бурен по тревисти места , край пътища и сгради , по пасища и ливади. Често срещано в с. Бело поле, местност “Орничака”, местност “Пладнище”, и в с.Дреновец местност “Блестака” и на други места. Ресурсите ограничено използваеми.

12. Обикновен габър / *Carpinus betulus*

I. Обща характеристика – Обикновеният габър е широколистно листопадно дърво със силно развита коренова система. Най-разпространен е в районите с надморска височина от 500 до 1000 метра, където се среща заедно с видовете дъб и липа. Обикновеният габър има прав ствол, покрит с сива ненапуката кора. Характерна за вида е добре развитата корона. Листата на растението са прости и с яйцевидна форма. На дължина достигат до 12-13 см, а на ширина до 5-8 см. Всяка листна петура разполага с 10-15 двойки странични жилки. Ръбът на листата е двойно назъбен като до всеки зъб достига една странична жилка или нейно разклонение.

II. Разпространение – Среща се в горските масиви в землището на с. Плешивец,. в местността „Еловец”, в землището на с. Бело поле, в местността „Дълбоки дол”.

13. Червен кантарион / *Centarium erythraea*

I. Обща характеристика – двегодишно тревисто растение. Стъблата

изправени , единични или по-няколко , закръглено четириръбести , голи , високи 10-30 см. Цъфти юни, юли.

II. Разпространение – расте по умерено влажни до сухи тревисти и каменисти места из пасища , изоставени обработваеми земи и ливади в храсталаци и редки гори. Среща се в землището на с. Дреновец, в местност “Златски дол”, и местност “Китката”, в землището на с.Ружинци и на други места. Ресурсите частично използвани.

14. Обикновена/синя метличина / *Centaurea cyanus*

I. Обща характеристика – тревисто едногодишно растение , високо до 1 м. с разклонено стъбло , покрито с власинки , с целокрайни линеино-лацетни листа. Цветовете са сини. Цъфти май, септември.

II. Разпространение – расте като плевел сред посевите и по тревисти места. Среща се из цялата община. Ресурсите му са ограничено използвани.

15. Обикновена синя жлъчка / *Cichorium intybus*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение , високо 20-100 см. Коренът вретеновиден. Стъблото единично изправено , разклонено , голо или разсеяновлакнесто.

II. Разпространение – расте из ливади и тревисти места , из изоставени и рудерализирани места , буренливи места , край селища , пътища , жп линии , като плевел в градини и лозя. Среща се в землището на с.Гюргич, в местност “Живкиното/ Косера”, в местност “Кунов дол”, и на други места. Ресурсите неизползвани.

16. Момина сълза / *Convallaria majolis*

I. Обща характеристика –многогодишно тревисто растение с разклонено пълзящо коренище. Цветоносното стъбло тънко , неразклонено , безлистно . Плодът оранжево-червена ягода. Отровно! Цъфти IV – VI.

II. Разпространение – расте из широколистни гори , храсталаци и редки иглолистни гори. Разпространен в горските масиви в с. Ружинци, имот № 194018 – 24,041, имот № 195041 – 45,443 дка. в местността “Еловец “, в имот № 208045 – 124,,382 дка. в местността „Пивниците” в землището на с.Бело поле. Ограничено е използвано.

17. Обикновен дрян / *Cornus mas*

I. Обща характеристика – храст , висок до 3 м. или дърво високо до 7 м. с

кафяво-зеленикави клонки. Листата елиптични , целокрайни срещуположни. Цветовете жълти . Плодът костилков с червена месеста част.

II. Разпространение – расте разпръстнато или групово в смесени , главно дъбови гори. Среща се в не големи масиви из горския фонд в землището на с.Бело поле, в местността „Мусков чукар” и горските масиви в землището на с.Ружинци и Плешивец общинска собственост. Ресурсите са максимално използвани.

18. Смардлика / *Cotinus coggygia*

I. Обща характеристика – Смардликата е храст, достигащ до 2 м височина. Листата са със закръглено яйцевидна форма. Те притежават дълги дръжки и са разположени последователно. Цветовете са дребни и са събрани във върхни разперени съцветия. Цъфти през май и юни. След прецъфтяване цветните дръжки се припокриват с дълги разперени розови власинки. За нуждите на билкарството се употребяват листата.

II. Разпространение – расте по сухи и каменисти почви из храсталаци и дъбови гори. Среща се в землището на с.Дреновец, местност “Златски дол”, и в местност “Орешака/китката”, в землището на с.Ружинци и на други места от територията на общината. Ресурсите слабо използвани.

19. Черен глог / *Crataegus monogyna*

I. Обща характеристика – бодлив храст , 2-3 м. висок , бодлите сравнително малко , дълги 1.5-2 см. , понякога облистени. Плодът несъщински , почти сферичен , с една костилка , червен на цвят.

II. Разпространение – расте из храсталаци и гори край пътеки. Среща се в землището на с. Ружинци, в местност “Селище”, и на други места в горските масиви. Ресурсите ограничено използвани.

20. Европейска кукувича презжда / *Cuscuta enropaea*

I. Обща характеристика – едногодишно паразитно растение , увиващо се около гостоприемника. Стъблото от нишковидно до шнуровидно в диаметър 0.5 - 2.5 мм. Цъфри V – X месец.

II. Разпространение – паразитира по различни тревисти растения и храсти. Широко разпространено из цялата територия на общината , няма обособени масиви. Ресурсите неизползваеми.

21. Полски хвощ / *Equisetum arvense*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто спорово растение. Коренището дълго , пълзящо , кафяво-черно. Стъблото през пролетта , неразклонено , дебело 3-5 мм. , високо до 30 см. , през лятото , разклонено , зелено , високо до 50 см.

II. Разпространение – расте край реки , потоци , край жп насипи , често като плевел в градини , ливади , необработваеми места. Не се среща често , в с.Ружинци, в местност “При моста”, в с.Дреновец, местност “Върбака/Лома”, и на други места, ресурсите ограничени и неизползвани.

22. Лечебен росонас / *Fumaria officinalis*

I. Обща характеристика – едногодишно тревисто растение. Стъблото високо до 20 см. , нежно , кухо , синкаво-зелено. Листата последователни , широкоелиптични. Плодът кълбесто орехче с диаметър 2-3 мм. , вдлъбнато на върха.

II. Разпространение – расте из храсталаци , изоставени и рудерални местообитания , като плевел в градини лозя и окопни култури. Среща се в землището на с. Дреновец, в местността “Медовница” и на други площи общинска собственост, ресурсите ограничени.

23. Горска ягода / *Fragaria vesca*

I. Обща характеристика– Тя е многогодишно растение с дълги наемни издънки, които се вкореняват. Листата притежават дълги дръжки и са с по три дяла. Цветовете са бели, разположени в щитовидни съцветия. Цветоносните стъбла са високи от 5 до 30 см и са без листа. Плодовете на горската ягода представляват орехчета, разположени върху месесто разраснало се червено цветно легло. Цъфтежът е от май до юли. Употребяват се както плодовете, така и листата на горската ягода.

II. Разпространение – расте из поляните , храсталаците и горите. Среща се често , най вече в местността „Първанова падина” в землището на с.Ружинци, и в горския фонд на физически лица и държавно лесничейство. Ресурсите не много , но неизползвани.

24. Обикновена бударица / *Galeopsis tetrahit*

I. Обща характеристика – едногодишно растение , стеблата са четириръбести, покрити с меки, прости и жлезисти власинки, високи до 40 см. Листата са срещуположни, долните - с яйцевидна, а горните - с широколанцетна форма, едроназъбени с по три - седем зъбци от двете страни на периферията. Цветовете са розови с червеникави петна от въпрешната страна, два - три пъти по-дълги от чашката, разположени по две в пазвите на листата сред множество ресничести прицветници. Плодовете са сухи, разпадливи, съдържат 4 сплеснати орехчета. Растението цъфти през лятото.

II. Разпространение – расте по умерено влажни тревисти и каменисти места в разредени гори в сечища и като плевел в нивите. Не много разпространено , среща се в необособени райони на територията на общината. Ресурсите ограничено използвани.

25. Истинско енъовче / *Galium verum*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с дълго

разклонено коренище. Стъблата високи до 80 см. Листата па 8-12 в прешлен , на върха късо заострени.

II. Разпространение – расте по-умерено сухи или умерено влажни тревисти места , из ливади и пасища , покрай ниви и пътища. Среща се в землището на с.Дреновец, в местност “През Лома”, общинска собственост, ресурсите ограничено използвани.

26. Градско омайниче / *Geum urbanum*

I. Обща характеристика – многогодишно растение , стъблото високо 15-20 см. , изправено , неразклонено или разклонено в горната третина. Плодовете продълговатояйцевидни орехчета.

II. Разпространение – расте из храсталаци , по сенчести места в покрайнините на горите , по поляни , край селища и сгради. На територията на община се среща частично покрай горския фонд на с.Дреновец и с. Бело поле. Ресурсите неизползвани.

27. Кървавочервен/кървав здравец / *Geranium sanguineum*

I. Обща характеристика - Многогодишно тревисто растение с характерна приятна миризма и силно развито хоризонтално коренище. Стъблата са 15-40 см високи, покрити с жлезисти власинки. Цветовете са виолетовочервени или розови. Цъфти през юни-юли..

II. Разпространение - Расте по влажни, сенчести, тревисти, каменисти места в предпланините и планините от 300 до 2500 м надморска височина.

28. Бръшлян / *Hedera helix*

I. Обща характеристика – вечнозелено увивно или пълзящо растение с хватателни коренчета на стъблата. Листата дълги и широки 3-10 см. Плодът ягодоподобен , черен. Отровно !

II. Разпространение – расте из умерено влажни и сенчести широколистни и смесени гори , по храсталачни места. Почти не се среща на територията на общината . Ресурсите неизползвани.

29. Миризлив кукуряк / *Helleborus odoratus*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с

хоризонтално , пълзящо разклонено коренище. Стъблата са изправени до 40 см. Цветовете са жълто зелени , увиснали.

II. Разпространение – расте в гори , из храсталаци и по поляни. Среща се често , няма обособени площи в местност “Върлото/китката”, общинска собственост, и на много други места. ресурсите използвани.

30. Жълт кантарион / *Hypericum perforatum*

I. Обща характеристика – Той е многогодишно растение със силно разклонено в горната част стъбло. Достига височина от 30 до 80 см. Листата са дълги до 3 см и имат елипсоидна форма. Те са разположени срещуположно, без дръжки, приседнали. Цветовете са събрани на върха на стъблото в жълти съцветия. Чашката и венчето притежават по пет листа, а тичинките са многобройни. Плодът представлява тригнездна кутийка с яйцевидна форма. За нуждите на билколечението се употребяват цъфтящите съцветия.

II. Разпространение – Жълтият кантарион се среща сред храсталаци, сечища, сухи тревисти места и край пътищата расте по сухи тревисти , каменисти и храсталачни местообитания в разредени гори и сечища. Няма обособени места на разположение , среща се из цялата територия на общината. Ресурсите максимално използвани.

31. Обикновена дяволска уста / *Leonurus cardiaca*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с вдървено коренище. Стъблото високо 50-60 см. от зелено до червено-виолетово , кухо. Листата на дълги дръжки.

II. Разпространение – среща се единично или в групи край селища , бунища , пътища , пасища и горски поляни. На територията на общината се среща единично , почти из всички населени места. Ресурсите ограничени.

32. Горски слез / *Malva sylvestris*

I. Обща характеристика – едногодишно или многогодишно тревисто растение с вретеновидни , слабо слабо разклонени корени. Листата дълги до 80 мм. и широки до 100 мм. Плодът сух 5-10 мм.

II. Разпространение – расте из тревисти буренливи места , край пътища и огради , по крайпътни насипи и канавки , по сметища. Среца се в не големи количества в местност “Селище”, в землището на с.Ружинци, общинска собственост и на други места, ресурсите ограничени .

33. Лечебна лайка / *Chamomilla recutita*

I. Обща характеристика – едногодишно тревисто растение с изправено стъбло , силно разклонено в горната си част. Цветните кошнички са разположени на върховете на стъблените разклонения.

II. Разпространение – расте по ливадите , поляните и пасищата около населени места , покрай пътищата. Широко разпространена из цялата територия на общината , няма обособени масиви . Ресурсите максимално използвани .

34. Мъртва коприва червена / *Lamium purpureum*

I. Обща характеристика - Едногодишно тревисто растение. Цъфти през периода март - юли.

II. Разпространение - Расте из ливади и пасища по сухи тревисти и песъчливи места. Среца се из цялата страна. На територията на община се среща в местност “Селище”, общинска собственост и в много други райони, няма обособени места на разпространение.

35. Медицинска маточина / *Melissa officinalis*

I. Обща характеристика – тревисто многогодишно растение с многобройни стъбла , с добре развито коренище. Листата срещуположни сърцевидно-яйцевидни.

II. Разпространение – расте най-често , край населени места , огради пътища и горски поляни. Почти не се среща , частично разпространена покрай населените места. Ресурсите максимално използвани=

36. Полска мента/ *Mentha arvensis*

I. Обща характеристика – Среца се в цяла България в гори, храсталаци, тревисти места, цъфти VII-X.

II. Разпространение – На територията на общината се среща изключително рядко, няма обособени места на разпространение.

37. Червен божур / *Paeonia peregrina*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение , високо до 60 см. , коренището късо , стъблата неразклонени , надлъжно набраздени. Листата последователни.

II. Разпространение – расте из храсталаците и по сухи каменисти места. Среща се единично , няма определени места на разпространение . Ресурсите са ограничени.

38. Драка / *Paliurus spina-christi*

I. Обща характеристика – Бодлив храст със силно разклонено от основата стъбло, високо 2—3 м. Листата са последователни, яйцевидни или елипсовидни до закръглени, леко неравнострани, 2—4 см дълги и 1,5—3 см широки, неясно назъбени или целокрайни, кожести, голи, лъскави. Листните дръжки са до 1 см дълги, 2—4 пъти по-къси от петурата. Прилистниците са видоизменени в 2 твърди, къси, кафяви бодила, от които единият е по-дълъг, косо изправен, а другият е по-къс и извит назад. Цветовете са дребни, 3—4 мм широки, жълтозелени, събрани в пазвен грозд, съставен от дихазии. Плодът е суха, полусферична неразпуклива костилка, която по средата е обкръжена с дисковидно, по края вълновидно, ципесто крило. Цъфти от юни до септември, а плодовете узряват от юли до октомври.

II. Разпространение – Расте по скални и каменисти склонове предимно на варовит терен, по-рядко и по морските дюни, навлиза и в разредени дъбови гори. Среща се почти в цяла България докъм 600 м надморска височина. На територията на общината се среща частично в горските масиви около Добридолски манастир, в имоти частна собственост.

39. Ланцетовиден живовлек / *Plantago lanceolata*

I. Обща характеристика - Многогодишно тревисто растение с голо, безлистно цветоносно стъбло, високо 10-15 см, и листа събрани в приосновната розетка. Листата са с къси дръжки, ланцентни. Цветовете са дребни, белезникави. Цъфти през май и август.

II. Разпространение - Расте из ливади и пасища по сухи тревисти и пясъчливи места. Среща се из цялата територия на общината, няма обособени места на разпространение. Ресурсите частично използвани.

40. Голям живовлек / *Plantago major*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с късо

дебело коренище , с множество тънки корени. Листата върху широки , дълги дръжки , широко-яйцевидни или елиптични.

II. Разпространение – расте по влажни , тревисти , песъчливи и наводнени места , край реки , блата , край пътища и сечища. Среща се в землището на с.Ружинци местност “Песъка” и на други места общинска собственост. Ресурсите му са използвани.

41. Обикновена сладка папрат / *Polipodium vulgare*

I. Обща характеристика – многогодишно, вечнозелено растение, растящо обилно в сенчести зони, в гори и сред скали. Листата ѝ варират по дължина и острота на върха. Те израстват от стебло, подобно на корен, което пълзи по повърхността на земята или точно под нея. Кутийките на спорите растат в два реда от двете страни на средната жила, от долната страна на листа. Когато узреят, в късна есен, те добиват жълтеникав или светло оранжев оттенък.

II. Разпространение – среща се из влажни сенчести места в заблатени площи, няма обособени места на разпространение на територията на общината.

42. Обикновена иглика / *Primula veris*

I. Обща характеристика – тревисто многогодишно растение с съсо коренище и множество дълги цилиндрични корени. Листата събрани в приосновна розетка , неправилно вълновидноназъбени.

II. Разпространение – расте из храсталаци , по горски поляни , в покрайнините и в разредените широколистни гори. Не много разпространено на територията на общината . Среща се частично. Ресурсите ограничени и използвани.

43. Трънка / *Prunus spinosa*

I. Обща характеристика – храст със силно разклонено стъбло. Клоните преплетене покрити с тръни. Листата на къси дръжки , елиптични. Плодът костилков с черно синя обвивка.

II. Разпространение – расте из храсталаци , по синури пасища , пустеещи места , край пътища , в покрайнините на дъбови гори. Широко разпространена из цялата територия на общината, в землището на с.Ружинци, местност “Дренов дол”, местност “Златски дол” в землището на с.Дреновец и на много други места из територията на общината. Ресурсите максимално използвани.

44. Обикновена шипка / *Rosa canina*

I. Обща характеристика – Тя е висок до 2 – 3 м храст с разклонени стъбла – прави и извити. Те са покрити с множество сърповидно извити, твърди шипове. Листата са последователни, нечифтоперести, с прилистници. Притежават 5 – 7 елиптични напилени по периферията листчета. Цветовете са единични или по 2 – 3 разположени по върховете на клонките. Най-често те са бели или розови на цвят. Чашката и венчето са с по 5 листчета, а тичинките са многобройни. Цъфти от май до юли. Плодовете са едносеменни орехчета събрани в яркочервен несъщински плод (шипка), образувано от разрасналото се месесто цветно легло.

II. Разпространение – расте из храсталаци , тревисти терени , покрай речни тераси , край потоци , по синулите , из пустеещи селскостопански земи , в покрайнините на горите. Широко разпространена из цялата територия на общината, в землището на с.Динково местност “През лома”, в землището на с.Тополвец, местност “Генчов геран”, в землището на с.Дреновец в местностите „Златски дол”, „Белило”, „Тевна круша”, „Селище”, в землището на с.Бело поле, в местностите „Лъката”, „Панталей”, „Орничака”, в землището на с.Ружинци в местностите „Полето/върха”, „Китката”, „Селище”, „Лицето”, в землището на с.Плешивец, в местността „Орничака”, „Курков дол”, в землището на с.Гюргич в местностите „Цаково/Шишково лице”, „Гарчов дол”, в землището на с.Черно поле, в местностите „Кладенски дол”, „Бабин дол”. Ресурсите са максимално използвани.

45. Полска къпина / *Rubus caeslus*

I. Обща характеристика – Храстовидни , бодливи растения с дълги одървенели стъбла и добре развити коренища. Листата са нечифтоперести , яйцевидни. Цветовете са бели , плодът е сборен , състои се от голям брой месести костилкови плодчета.

II. Разпространение – расте из горите , храсталаците , поляните, покрай пътища. Среща се разпръснато из цялата територия на общината. Няма концентрирани места на разпространение. Ресурсите му са използвани.

46. Обикновен киселец / *Rumex acetosa*

I. Обща характеристика – многогодишно двудомно растение с късо разклонено коренище , стъблото изправено , високо до 100 см. Листата и младите стъбла с приятен с приятен кисел вкус.

II. Разпространение – расте по влажни поляни , ливади и тревисти места. Среща се в землището на

с. Черно поле, в местност “Кладенски дол”, в землището на с. Дреновец, местност “Върбака”, и на места от територията на общината. Ресурсите са ограничено използвани.

47. Бодлив залуцт / *Ruscus aculeatus*

I. Обща характеристика – вечнозелено храстовидно растение, рядко срещано и забранено за събиране.

II. Разпространение – Среща се частично на територия на общината , няма обособени места на разпространение, среща се в горския фонд около Добридолски манастир и с.Динково.

48. Пълзящо лютиче / *Ranunculus repens*

I. Обща характеристика – Многогодишно тревисто растение с късо коренище. Стъблото изправно, високо до 70 см или приповдигащо се, с надземни, стелещи се и вкореняващи се във възлите издънки. Листата два пъти тройни, на дълги дръжки, като всеки дял е изрязан. Средният дял на по-дълга дръжка. Най-горните листа приседнали. Цветовете на дълга дръжка, 2-3 см в диаметър. Чашката от 5 листчета, голи, разперени. Венчето златистожълто, два пъти по-дълго от чашката, съставено от 5 листчета. Тичинките и плодниците много. Плодниците разположени върху изпъкналото цветно легло, което е покрито с четинки. Яйчникът горен. Плодът сборен, съставен от много закръглено яйцевидни орехчета с дълго, почти право носче.

II. Разпространение - По влажни и заблатени места, край локви и потоци в цялата страна почти до 2000 м н. в. Цъфти Май — август. На територията на общината се среща единично. Ресурсите му са използвани.

49. Тревист бъз / *Sambucus ebulus*

I. Обща характеристика – Многогодишно тревисто растение от сем. Бъзови (Caprifoliaceae). Размери 50-200 см. Среща се по пустеещи тревни местообитания, ниви, в цяла България. Видът е лечебно растение. Зелените плодове са отровни, но узрелите се използват за храна и като багрило. Плевел.

II. Разпространение – Разпространен е като бурен край пътищата и населените места. Среща се на много места из територията на общината, в землището на с.Дреновец, в местност “Тевна круша/ Пупеза”, в землището на с.Ружинци, в местност “Дренов дол”, няма обособени големи масиви. Ресурсите му са частично използвани.

50. Черен бъз / *Sambucus nigra*

51. Бяла върба - / *Salix alba*
I. Обща характеристика – расклонен храст или дърво до 10 м. с бяла шуплеста сърцевина. Листата нечифтоперести, плодът ягодовиден с три черни семена.

II. Разпространение – расте по влажни сенчести места, край реките и потоците. Среща се единично из територията на общината. Ресурсите са неизползваеми.

I. Обща характеристика - Храст или дърво, високо до 30 м, с широка корона. Клоните са хоризонтални или леко повдигнати и чупливи. Короната на стъблото е тъмнокафява, дебела, дълбоко напукана. Листата са ланцетни. Цъфти през март-май.

II. Разпространение - Расте край реките по влажни и песъчливи места, из храсталаците в цялата страна до 1000 м надморска височина, на територията на общината се среща единично, няма обособени места на разпространение.

52. Крехка върба - / *Salix fragilis*

I. Обща характеристика - Дърво, високо до 25 м, с жълтеникави чупливи млади клонки, съвършено голи. Листата дълги 6-15 см, широки 1,5-4,0 см, ланцетни до яйцевидно-ланцетни, дълго заострени, напилено назъбени, отгоре тъмнозелени, отдолу сиво-зелени, старите голи. Дръжките дълги 1,0-1,4 см, на върха с 1-2 белезникави жлези (брадавички). Прилистниците полусърцевидни. Клонките, носещи ресите, са с целокрайни листа, а прицветниците са обратно яйцевидни, отгоре дълго влакнести. Плодната кутийка с дръжка, 2-3 пъти по-дълга от задната жлеза. Цъфти през март-май.

II. Разпространение - Расте край реките по влажни и песъчливи места, из храсталаците в цялата страна до 1000 м надморска височина, среща се единично, няма обособени места на разпространение.

53. Черно куче грозде / *Solanum nigrum*

I. Обща характеристика – едногодишно тревисто растение. Стъблото от възходящо до изправено, високо до 70 см., разклонено. Плодът черна многосеменна ягода. Отровно !

II. Разпространение – расте по изоставени буренливи и необработени места , градини , покрай пътища и огради. Среща се в с. Дражинци-местността “ Герански дол “, с. Дреновец-местността “ Златски дол “, “ Лицето “ и на други места. Ресурсите му са ограничени и неизползваеми.

54. Обикновена вратига / *Tanacetum vulgare*

I. Обща характеристика – Тревисто многогодишно **растение** с голям брой изправени стъбла, високи 40-160 см. Цветовете са оранжево-жълти, цветните кошнички са събрани в голям брой (до 100) гъсти сложни щитовидни съцветия по върховете на разклоненията. Разпространено по тревисти места и храсталаци. Цъфти от юни до септември многогодишно тревисто растение , високо до 120 см. Коренището пълзящо , разклонено. Стъблата многобройни на върха разклонени. Листата простовлакнести.

II. Разпространение – расте из храсталачни места , разредени гори , из сечища , тревисти и каменисти места. Среща се в землището на с.Ружинци, в местността „Еловец“, в землището на с.Бело поле, в местността „Мусков чукар“. Ресурсите му са ограничено използвани.

55. Лечебно глухарче / *Taraxacum officinale weber*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение , високо до 30 см. чиято надземна част се състои от розетка от листа и кухо стъбло на върха на което се намира една цветна кошничка.

II. Разпространение – расте по песъчливи места , из ливади и пасища , край пътеки. Широко разпространено из цялата територия на общината , без да има обособени масиви от него.

56. Мащерка / *Thymus glabrescens*

I. Обща характеристика – Тя има пълзящи или полегнали стъбла с изправени цветоносни клонки, високи до 10 – 20 см. Листата са приседнали или с къси дръжки, срещуположни, линейно ланцетни, елиптически, с жлезисти власинки. Цветовете са розови, бели или лилави. Те образуват сбити или прекъснати класовидни съцветия в пазвите на най-горните листа. Венчето и чашката са двуустни, а тичинките са четири. Плодът се разпада на четири едносеменни орехчета. Цъфтежът е от май до септември. Подходящи за билколечение са цъфтящите върхни части.

II. Разпространение – среща се по сухи тревисти и припечени места из горски поляни и пасища. Широко разпространена, среща се в землището на с.Ружинци, местност “Търнето”, местност “Търнето”, в землището на с.Дреновец в местност “Нерезин/ Върбака” и на други места общинска собственост из територията на общината. Ресурсите са максимално използвани.

57. Липа дребнолистна /едролистна /сребролистна / *Tilia cordata /pathyphyllos /tomentosa*

I. Обща характеристика – Високи до 25—30 м дървета, разклонени, с гъста корона. Листата са последователни, с неправилно сърцевидна форма, назъбени по края, с дълги дръжки, с прилистници в основата. Листата на дребнолистната липа отгоре са тъмнозелени, отдолу — синкавозелени, при едролистната липа те са еднакво зелени от двете страни, а при сребролистната — отгоре са зелени, а отдолу бели, покрити с власинки. Цветовете са събрани в полусенник, чиято дръжка е сраснала с главната жилка на присъцветника, който е ланцетен, целокраен, кожест, с мрежесто жилкуване. Присъцветникът на дребнолистната липа е гол, на едролистната — покрит със звездовидни власинки, а при сребролистната — с белезникави власинки. Съцветията на дребнолистната и сребролистната липа са дребни, обикновено са от 5 до 7, дори до 15 цветчета, а на едролистната — от 2 до 5, най-често 3 едри цветчета. Чашката на всички е петлистна, венчето е светложълто, петлистно. Тичинките са многобройни. Плодът е едносеменно меко орехче при дребнолистната липа и с твърда, вдървена обвивка при останалите два вида. Дребнолистната липа цъфти най-късно към средата на лятото — след едролистната и сребролистната.

II. Разпространение – расте по сенчести и умерено влажни места, из смесени широколистни гори. Широко разпространена из цялата територия на общината, основно в около главните пътища в регулацията на населените места. Ресурсите са максимално използвани.

58. Ливадна детелина / *Trifolium pratense*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с изправени 10-50 см. високи стъбла и троино последователни листа. Листчетата са елипсовидно или обратно яйцевидни.

II. Разпространение – расте по тревисти места и в ливадите. Среща се в землището на с.Плешивец, в местност “Редовница”, в землището на с.Черно поле, в местност “Кладенски дол”, и на много други места на територията на общината. Ресурсите са ограничени.

59. Подбел / *Tussilago farfara*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение с тънко дълго разклонено коренище. Стъблата са неразклонени до 15 см., покрити с дребни кафяво – червени листчета.

II. Разпространение – расте по влажни места, най-често край бреговете на реки и потоци, по изкопи и насипи. Слабо разпространено на територията на общината. Ресурсите са ограничени.

60. Гъстоцветен лопен / *Verbascum densiflorum*

I. Обща характеристика – двугодишно тревисто растение , високо до 2.5 м. Стъблото неразклонено. Цветовете едри в едро гроздовидно съцветие.

II. Разпространение – расте из храсталаци и редки гори , край реки и потоци , по бунища и буренливи терени. Единично се среща в някои местности на селата Бело поле , Дреновец, Динково и други места. Ресурсите са ограничени и неизползвани.

61. Трицветна теменуга / *Viola tricolor*

I. Обща характеристика – двегодишно или едногодишно растение , стъблото високо 10-40 см. често от основата разклонено. Листата тъпо назъбени , от широкояйцевидни до яйцевидноланцетни.

II. Разпространение – расте из ливади и тревисти места , посища , храсталаци , като плевел из ниви и градини. Среща се единично в с.Гюргич-местността “ Доле барата “, с. Черно поле-местността “ Суха река “. Ресурсите са ограничени.

62. Обикновена коприва / *Urtica dioica*

I. Обща характеристика – многогодишно тревисто растение , високо до 150 см. с дълго пълзящо коренище. Стъблото е четириръбесто , изправено. Цялото е покрито с парливи власинки.

II. Разпространение – рудерално растение , широко разпространено. Среща се из цялата територия на общината , няма обособени места на разпространение.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Ружинци се характеризира с богато разнообразие на ресурси от лечебни растения
- ✓ Препоръчително е да се направи приблизителна оценка за ресурсите от лечебни растения на територията на общината като могат се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места;
- ✓ Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- ✓ Провеждане на периодични разяснителни кампании с цел повишаване екологичната култура на населението по прилагане на Закона за лечебните растения и

поднормативните актове към него, както и запознаване жителите на общината със заповедите на Министъра на околната среда и водите и на Регионалната инспекция по околна среда, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;

- ✓ *Съобразяване на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения със състоянието на ресурсите и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;*
- ✓ *Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи, наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;*
- ✓ *Даване на указания, относно начинът на ползване на лечебните растения на територията на Община Ружинци, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения;*
- ✓ *Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на Наредба №2/02.01.2004 г.;*
- ✓ *Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.*

8. ЛАНДШАФТ

Взаимодействието между природо-географските условия и дадености – климат, релеф, вода, почви, растителност в тяхното естествено развитие и човешката дейност е формирало ландшафти на територията на общината, които в пространствено отношение са средно големи по площ.

Съгласно класификационната схема на ландшафтите в България (Петров. П, География на България, 1997 г.), изготвена съгласно класифицирането на природно-териториалните комплекси в България ландшафтната система включва 4 класа (равнинни, междупланински равнинно-низинни, котловинни и планински ландшафти) и техните 13 типа, 30 подтипа и 77 групи ландшафти. В разглеждания Дунавски район се срещат ландшафти от класовете равнинни, котловинни и планински ландшафти.

От клас *Равнинни ландшафти* се срещат следните типове и групи ландшафти:

- Тип ландшафти на умереноконтиненталните ливадно-степни и гористи низини:
 - група ландшафти на ливадно-степните алувиални низини със средна степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на ливадно-блатните алувиални низини със сравнително малка степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на гористите низини върху речните острови;
 - група ландшафти на гористите низини върху възвишенията на заливната тераса със сравнително малка степен на земеделско усвояване.

- Тип ландшафти на умереноконтиненталните степни, ливадно-степни и лесостепни равнини. От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на черноземно-степните равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на черноземно-степните равнини върху карбонатни скали със средна степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на черноземните ливадно-степни равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на черноземните ливадно-степни равнини на карбонатни скали със средна степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на лесостепните равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на лесостепните равнини върху варовикови скали със средна степен на земеделско усвояване.
- Тип ландшафти на умереноконтиненталните гористи плата и възвишения в равнините. От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на гористите плата върху склонови наслаги със сравнително слаба степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на гористите плата върху варовикови скали със средна степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на гористите хълмове върху варовикови скали.
- Тип ландшафти на открития карст в умереноконтиненталните равнини (разпространени фрагментарно). От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на открития карст по склоновете на каньоновидните долини, пресичащи равнини от седиментни карбонатни скали.

От клас *Котловинни ландшафти* се срещат следните типове и групи ландшафти:

- Тип ландшафти на умереноконтиненталните ливадно-степни и лесо-ливадно-степни котловинни дъна. От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на ливадно-степните хълмисти дъна на вътрешнопланинските котловини с неспоени кватернерни наслаги и с висока степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на лесо-ливадно-степните хълмисти дъна на вътрешнопланинските котловини върху кредни седименти със средна степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланинските котловини върху неспоени кватернерни наслаги с висока степен на земеделско усвояване;
 - група ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланинските котловини с палеогенни и неогенни песъчливо-глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване.
- Тип ландшафти на субсредиземноморските ливадно-степни и лесо-ливадно-степни котловинни дъна. От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланински котловини с неспоени кватернерни наслаги и с висока степен на земеделско усвояване;

От клас *Планински ландшафти* се срещат следните типове и групи ландшафти:

- Тип ландшафти на субсредиземноморските нископланински гори:
 - група ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху мрамори и варовици.
- Тип ландшафти на умереновлажните планински гори. От този тип се срещат няколко ландшафтни групи:
 - група ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху безкарбонатни седиментни скали;
 - група ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху варовикови скали;
 - група ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху безкарбонатни седиментни скали;
 - група ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху варовикови скали;
 - група ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху интрузивни скали;
- Тип ландшафти на планинския открит (гол) карст:
 - група ландшафти на планинските скали и сипеи в структурно-ерозионен релеф от карбонатни скали.

Другият тип класификации е по характеристиките на ландшафта с техните физически, културни и естетико-емоционални измерения участват в характеристиката на ресурсния потенциал на територията, доколкото допринасят за качеството на жизнената среда и за инвестиционната привлекателност. Взаимодействието в течение на времето на територията на общината между природогеографските условия и дадености - климат, релеф, вода, почви, растителност в тяхното естествено развитие и човешката дейност е формирало части от територията със специфичен ландшафтен облик с различни по големина пространствени измерения. Елементите, които конкретно са ги обусловили на територия на Ружинци са земеделските земи – обработени, пасища и ливади; горите; малкото на брой дерета; населените места, производствените съсредоточия и другите урбанизирани територии; транспортната и енергопреносната мрежа. Човешката намеса е изменила облика на природната среда в слаба степен на територията. По предварителна преценка комбинацията от естествени и създадени условия на територията на общината позволява идентифицирането на следните видове и разновидности ландшафти:

Селищни ландшафти. Селищната мрежа е добре развита. Населените места основно са разположени на равнинен терен около поречието на р. Лом. Те са с парцелна структура, с голям по площ стопански двор (в повечето случаи), със слабо изразен център в редки случаи с характерен архитектурно-градоустройствен образ. Въпреки разнообразния селищен ландшафт на селата, той е благоприятно повлиян от дворищното озеленяване.

Селскостопански ландшафти. Селскостопанските земи са една от основните части от територията на общината. Като ландшафт са носители на специфика, която ги отличава от всички останали селскостопански територии в страната. Поземлените участъци, част от които със сериозен мащаб, с наситените си цветове през всички сезони формират неповторим пейзаж. След процеса на възстановяване на поземлената собственост и свързаното с него „прекрояване” на поземлената структура, характерният пейзаж на селскостопанските земи е с изключително висока устойчивост.

Горски ландшафти с неговите разновидности са тясно свързани с предназначението на горите. Формирани са няколко зони с различен характер на горският ландшафт: зона на широколистни гори по поречието на р. Лом, зона на широколистни гори около земеделските площи и зона на

иглолистни и смесени гори в по-високите части. Като защитни гори и зелени зони се приемат териториите за снегозадържане и срещу вятъра. Разнообразието им по хабитуси, колорити и възрастови различия е добра предпоставка за формиране на ландшафт, но се нуждаят от сериозно поддържане и дообогатяване на растителния им състав с нови декоративни дървесни и храстови видове с характерен силует и колорит. Дърводобивните гори са с относително малък дял от горския фонд на общинската територия, но изискват по-сериозни грижи за възстановяването им. Особено внимание трябва да се отдели на формираният ландшафт по поречието на р. Лом и да се запази естественият му вид без намеси, за съхранение на меандрите по поречието на реката.

Транспортен ландшафт. В общината транспортните ландшафти, които са свързани в мрежа и „прорязват“ останалите ландшафти, се формират от републиканските, общинските и останалите местни пътища. Те имат две измерения – „вписване“ в ландшафтите, през които преминават, и собствени технически, функционални характеристики. По отношение на първото измерение трябва да се отбележи, че транспортната инфраструктура е проведена съобразно природните дадености и нарушаването на ландшафтната цялост на територията е незначително. По отношение на второто картината е различна в различните части на територията и различните пътища. От гледна точка на техническо състояние и поддръжка като правило те се влошават с намаляването на класа на пътищата, като част от тях са трудно проходими. Благоприятен фактор е широко приложеното крайпътно озеленяване. По отношение на крайпътното „обзавеждане“ обаче има още много да се желае, по повечето пътища липсват спирки, места за отдих, чешми и др.

Защитени ландшафти са представени от защитените територии и защитените зони, описани в раздел „Поземлен ресурс по територии“. Територията на общината предлага завидно ландшафтно разнообразие, като много от представените видове и разновидности се отличават с подчертана индивидуалност. Преобладаващата част от ландшафтите притежават добра устойчивост. Антропогенната намеса не е довела до неблагоприятни последици върху тях. Нарушените ландшафти са ограничено представени при бившите баластриери, но там природата е възстановила до голяма степен естествената среда.

Селищни и крайселищни паркове. Зелената система на общината включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни и горски паркове, гробищни паркове. Най-големи и със значими декоративни качества са площите, разположени в централните части на селищата. Там се наблюдават декоративни видове в отлично фитосанитарно състояние сядени в следствие на озеленителни мероприятия. От дървесните видове преобладават липа, кестен, бор, топола, бреза. Основание за увеличаване на техния брой е факта, че върху дървета и храстите се утаява до 72 % от въздушния прах и 60% от серния диоксид. Необходимостта от увеличаване на уличните дървета се мотивира и от наблюденията, че над зелените насаждения, имащи по-прохладна повърхност, се образуват въздушни течения, утаяващи приземните въздушни замърсители. Едновременно с това, насажденията повишават и относителната влажност на въздуха с 15-30%, което го прави по-пригоден за дишане, а увеличената влажност се възприема като понижение на въздушната температура. Не е за пренебрегване и продуцираните от растенията фитонциди, притежаващи силно бактерицидно действие. С увеличаване възрастта на декоративните дървета, някои от тях се налага да бъдат отсичани /предимно липи/, тъй като кореновите им системи разрушават огради, подпорни стени, тротоари, части от улични платна. Този факт поставя много основателно въпроса за сериозен подход при определяне на дървесните видове и местата, където е най-удачно те да бъдат засадени. Характерна особеност за жилищното застрояване на територията на общината е изграждането предимно на еднофамилни къщи с дворове, които в преобладаващата си част са озеленени. Всяко населено място има свой гробищен парк. Съществуват територии предвидени за лесопарк край язовир „Дражинци“ в близост до с. Черно поле, който не е изграден. Има сериозен потенциал в поречието на р. Лом за лесопаркова територия свързваща селищата, разположени по дължина на реката.

Изводи и препоръки:

- ✓ Територията на общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.
- ✓ Запазените възможности за естествено развитие, които характеризират повечето типове ландшафти и изразяват тяхната устойчивост, са индикация за това, че територията се нуждае предимно от дейности и действия с превантивен (поддържащ) характер по отношение запазване и обогатяване на основните видове ландшафти.
- ✓ Необходимо е да бъдат извършвани целенасочени залесителни мероприятия, с цел повишаване лесистостта в рамките на общината и подпомагане развитието на местни видове. Благоприятно влияние би имало подпомагането на местни инициативи и дейности в областта на екоземеделието.
- ✓ Забрана за залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.

9. ОТПАДЪЦИ

9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците (ЗУО), приет 2012 г. въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъци (РДО) 2008/98/ЕО, включително принципите „замърсителят плаща“, „разширена отговорност на производителя“ и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка“ и „странични продукти“, определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Някои от ключовите разпоредби, произтичащи от ЗУО са:

1.) Регламентира количествени цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България

Целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци са разписани към чл. 31 ал. 1 на ЗУО, предоставяйки информация за конкретните параметри, които следва да изпълняват общините, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Със последните изменения на ЗУО (Обн. ДВ, бр. 19, 05.03.2021г.) се предвиждат ключови промени в постигането на целите по чл. 31 ал. 1., а именно:

- 1.) най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на

отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

2.) най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

3.) най-късно до:

а.) 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 % от общото тегло на тези отпадъци;

б.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 % от общото тегло на тези отпадъци;

в.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 % от общото тегло на тези отпадъци;

ЗУО предвижда и най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10 % или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

2.) ЗУО, въвежда изисквания към общините да организират системи за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да осигурят условия за разделно събиране на отпадъци от опаковки за всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и за курортните населени места.

3.) Кметовете на общините да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители и при необходимост в други населени места

4.) Позлвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5 000 жители и в курортните населени места са задължени от началото на 2013 г. да събират разделно отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали в съответствие с наредбите на общините по чл. 22 от ЗУО;

5.) Въвеждане на детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организации;

6.) Въвеждане на икономически инструменти за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото и за стимулиране на превенцията и оползотворяването на отпадъците преди депонирането.

9.1.1. Законово основание за разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Програмите се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и може да бъдат актуализирани при промяна на фактическите или нормативните условия, при които е създадена.

При разработване на програмите се взимат в предвид Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците (издадени на основание чл. 52, ал.10 от ЗУО и утвърдени със Заповед №АД-211/31.03.2015 г.), както и приложимите общински наредби на местно ниво.

Програмата включва и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, съгласно Глава втора, Раздел III на ЗУО. Приложени са необходимите административни, технически и финансови мерки за осигуряване на практическото прилагане на програмата и упражняване на дейности по контрол и мониторинг на практическото ѝ изпълнение.

Програмата е динамичен и отворен документ, който може да бъде допълван по предложение на кмета на общината, съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение.

Съгласно ЗУО, програмите за управление на отпадъците се приемат от общинският съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася до общинския съвет отчет по изпълнение на програмата за предходната година. Копие от отчета се изпраща до РИОСВ - Монтана и се публикува на интернет страницата на общината.

9.1.2. Задължения на органите на местната власт в областта на управлението на отпадъци

- Разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмите за управление на отпадъците се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Съгласно ЗУО, програмите се разработват с целите, структурата и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Програмите за управление на отпадъците се приемат от общинския съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася отчет за изпълнението на ПУО до общинския съвет за предходната календарна година. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

Законът за управление на отпадъците и подзаконовите актове по неговото прилагане регламентират и редица други задължения към общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кмета на общината има ангажимента:

1. Участва в Регионално сдружение в съответствие с чл. 24, ал. 2 от ЗУО.
2. Осъществява контрола на експлоатацията на регионалната система за управление на отпадъците и дейността на избрания оператор на територията на РСУО;
3. Определя реда и начина за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общини – членове на регионално сдружение)
4. Осигурява съдове за събиране на битови отпадъци – контейнери, кофи и др.
5. Събира битови отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждането им.
6. Почиства уличните платна, площадите алеите, парковете и другите територии от населените места предназначени за обществено ползване.
7. Избира площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци.

8. Организира събирането, оползотворяването и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината.
9. Разделно събира битови отпадъци на територията на общината най-малко на следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.
10. Организира на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.
11. Изпълнява решенията на общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците на регионален принцип и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба
12. Организира разделно събиране на опасни битови отпадъци извън обхвата на Наредбите по чл. 13, ал.1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и обезвреждане;
13. Разделно събира и съхранява битови биоразградими отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.
14. Осигурява площадки за разделно събиране на отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
15. Почистване от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 от ЗУО - почистване на отпадъци от пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси, както и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжения за тяхното третиране;
16. Осигуряване информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15 от ЗУО, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
17. Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаса, стъкло, хартия, картон на територията на общината;
18. Предотвратява изхвърлянето на отпадъците на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища и организиране на почистването им.

9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината

9.2.1. Битови отпадъци

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и в селското стопанство.

Всички населени места в община Ружинци са обхванати от системата за сметосъбиране и сметоизвозване. Събраните отпадъци от територията на общината се извозват до регионално депо

за неопасни отпадъци – РСУО „Регион Видин“.

Община Ружинци спада към Регионална система за управление на отпадъците - Видин. В землището на с. Жеглица е изградено регионално депо, което обслужва общините: Ружинци, Видин, Брегово, Бойница, Кула, Грамада, Ново село, Димово, Белоградчик, Чупрене и Макреш – всички общини на територията на област Видин.

На депото са изградени и инсталации за предварително третиране на строителни отпадъци и компостиране на биоразградими отпадъци.

Таблица 5. Генерирани количества отпадъци в община Ружинци през 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година, т./год.	Разделно събран отпадък на година, т./год.	Общ отпадък на година, т./год.	Общ отпадък на година, %
Хранителни	17,50	0,00	17,50	4,74
Хартия	9,19	0,00	9,19	2,49
Картон	12,17	0,00	12,17	3,29
Пластмаса	42,26	0,00	42,26	11,44
Текстил	23,51	0,00	23,51	6,36
Гума	9,46	0,00	9,46	2,56
Кожа	10,55	0,00	10,55	2,86
Градински	11,12	0,00	11,12	3,01
Дървесни	6,48	0,00	6,48	1,75
Стъкло	15,52	0,00	15,52	4,20
Метали	5,46	0,00	5,46	1,48
Инертни>4см	7,23	0,00	7,23	1,96
Опасни	22,20	0,00	22,20	6,01
Други	21,64	0,00	21,64	5,86
Ситна фракция<4см	155,16	0,00	155,16	42,00
Общо	369,46	0,00	369,46	100

Източник: Обобщен финален доклад по проект „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“, Изпълнител: „ЕКО-Морфология България“ ДЗЗД, Възложител: ПУДООС, 2019 г.

Таблица 6. Генерирани количества отпадъци в община Ружинци през 2019 г. по сезони

Вид отпадък	Средни стойности % Пролет	Средни стойности % Лято	Средни стойности % Есен	Средни стойности % Зима	Средногодишен процент
Хранителни	5	3	4	7	5
Хартия	1	2	2	5	2
Картон	2	4	2	5	3
Пластмаса	12	9	13	11	11
Текстил	10	6	8	1	6
Гума	3	2	3	2	3
Кожа	3	3	3	2	3
Градински	1	2	4	6	3
Дървесни	2	1	3	1	2
Стъкло	3	3	6	5	4
Метали	1	1	2	2	1
Инертни>4см	3		2	2	2
Опасни	1	18	5	0	6
Други	9	3	5	6	6
Ситна фракция<4см	44	42	37	45	42

Източник: Обобщен финален доклад по проект „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“, Изпълнител: „ЕКО-Морфология България“ ДЗЗД, Възложител: ПУДООС, 2019 г.

След 2011 г. се наблюдава намаляване на количествата образувани отпадъци в областта. Това намаление се дължи предимно на демографски причини.

На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от община Ружинци. Общината разполага със сметосъбиращ автомобил MERCEDES 2527 (1 брой), който се използва основно за извозване на отпадъците от всички населени места.

За предходните пет години, количествата на събраните битови отпадъци и депонирани на РДБО – Видин са както следва:

Таблица 7. Количества събрани битови отпадъци в община Ружинци за периода 2015 - 2020 г.

година	2015	2016	2017	2018	2019	2020
тона/год.	-	302,740	349,600	358	369,460	542

Източник: Община Ружинци

Увеличението на количествата образувани отпадъци през годините се дължи на постепенното увеличаване на съдовете за събиране и обхващане на всички населени места от общината.

9.2.2. Разделно събиране на отпадъци от опаковки

Община Ружинци има сключен договор с фирма „Екопак България” АД, като са доставени и се обслужват девет комплекта /син, жълт, зелен- 1500 л./ пластмасови цветни контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки в Ружинци, Дреновец и Бело поле от фирмата.

9.3. Събиране и транспортиране на отпадъци в т.ч. разделно събиране

Общинската системата за сметосъбиране и сметоизвозване в община Ружинци обхваща 100% от населението на общината. Генерираните битови отпадъци от домакинствата се събират в стандартни съдове за битов отпадък, конструктивно пригодени за сметосъбиращата техника в общината. Използват се следните по вид съдове за събиранена битови отпадъци:

- Еднофамилни съдове тип „Мева“ с вместимост 0,110 м³ - 257 бр.
- Пластмасови контейнери - 0,240 м³ - 240 бр.;
- Контейнери тип „Бобър“ с вместимост 1,1 м³; - 202 бр.
- Тротоарни кошчета;

9.4. Инсталации за третиране на строителни отпадъци

На територията на община Ружинци липсва отговаряща на изискванията на ЗУО площадка за депониране на строителни отпадъци. Липсват съоръжения за предварително третиране, в т.ч. сортиране и раздробяване с цел оползотворяване на фракциите и използването на рециклирани материали от строителството и разрушаването на сгради.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонтни дейности се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци следва да се събират в съдове тип „Вана” и да се транспортират до Регионално депо – Видин.

На територията на община Ружинци, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо общината да отреди терен за изграждане на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци и да направи проучване за възможностите за тяхното рециклиране в териториално близки райони.

Община Ружинци все още няма сключени договори за разделно събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и за излезли от употреба батерии и акумулатори. В общината практикуват трима лични лекари и двама лекари по дентална медицина. Генерираните от тях отпадъци се обработват съгласно изискванията на законовата уредба. В общината няма изградени ПСОВ и поради липса на такива пречиствателни съоръжения не са разработвани Програми за управление на утайките.

Неразделна част от настоящата Програма за опазване на околната среда е разработената Общинска програма за управление на отпадъците на община Ружинци за периода 2021-2028 г., която включва подробен анализ на отпадъците по видове и предвижда мерки за тяхното предотвратяване, разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища, както и замърсява зелените площи в самите населени места. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежестта им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

9.5. Стари замърсявания с отпадъци

В изпълнение на Договор по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16M1OP002-2.010 „Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело C-145/14“, осъществен с финансовата подкрепа по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз, се изпълни проект за обект: „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за твърди битови отпадъци на територията на община Ружинци“, като са извършени рекултивационни дейности, които са предвидени за реализиране в два етапа: техническа и биологична рекултивация.

Към настоящия момент е изпълнена Техническата рекултивация на обекта, включваща:

- Подготвителни работи: разриване, транспорт и предепониране на отпадъци;
- Техническа рекултивация: уплътняване на отпадъците, направа насип за подравняване, полагане на Разделителна геомембрана, полагане на геосинтетична бентонитова хидроизолация, полагане на дренаращ слой от дренажен геокомпозитен материал за отвеждане на проникналите води, разделителна геомембрана, полагане и уплътняване на хумусен пласт, направа на земни отводнителни канавки;
- Контрол и мониторинг - изградени са 3 бр. сондажни кладенци за наблюдение на подземните води и 2 бр. контролни репери за следене топографията на депото.

През 2021 г. е приет Етап: „Техническа рекултивация“ на обект „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за твърди битови отпадъци на територията на община Ружинци“ в имот с идентификатор № 63255.40.4, с площ 1,721 дка, местност „Песъка“ -за общинско сметище за неопасни отпадъци по плана на село Ружинци, община Ружинци, област Видин, по КKKP, одобрени със Заповед № РД-18-304/02.02.2018 г. на ИД на АГКК, изпълнен съгласно Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусният пласт (обн. ДВ.бр. 89/22.10.1996 г., изм. ДВ. бр. 30/ 22.03.2002 г.). Предстои извършване на втори етап „Биологична рекултивация“.

Биологичната рекултивация има за цел създаване на устойчиви и дълговечни тревни съобщества върху нарушения терен. Създаването на такива съобщества се базира на използването на видове с висока толерантност към факторите на средата. Биологичната рекултивация има един компонент - тревни съобщества под формата на пасище (ливада) с висока силно полегатата част и по-стръмни склонове.

Биологичната рекултивация има за цел окончателното възстановяване на терена, като естествен природосъобразен ландшафт с предназначение пасище.

При биологичната рекултивация чрез комплекс от агротехнически мероприятия се създават условия за засяване на подходящи растителни видове, до получаване на плътна растителна маса, която да осигури добра почвена покривка, да укрепи проектираните откоси и да предпази теренната повърхност от ерозия.

9.6. Финансиране на дейности по управление на отпадъците

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управление на битовите отпадъци е регламентиран със Закона за местните данъци и такси. Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „битови отпадъци“ за населените места от общината.

9.6.1. Дейности, финансирани от приходите от такса „битови отпадъци“

Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по сметосъбирането, транспортирането и обезвреждането или оползотворяването в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя по реда на чл.66 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистотата на териториите за обществено ползване. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност.

Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

При извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо е длъжен да осигури пълния размер на средствата за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото съобразно с инвестиционния проект/ или проекта за рекултивация на депото чрез обезпечения по чл. 60, ал. 1 от ЗУО.

Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска условията на банката гаранция се определя с Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Отчисленията по чл. 64 от ЗУО имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Те се превеждат от собственика на депото ежесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзакновите нормативни актове по прилагането му.

9.6.2. Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти в сектора за управление на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Въвеждането на такива механизми в различни европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-

високите нова в йерархията за управление на отпадъците.

Част от икономическите инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, могат най-общо да бъдат сведени до следните групи:

- Отчисления за депониране и третиране;
- Схеми „плащане при извхърляне“
- Схеми за отговорност на производителя и вносителя;
- Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности;
- Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или непълно безвъзмездно финансиране (чрез подкрепа от еврофондове и националните бюджети).

9.6.3. Стимули в сектора на управление на отпадъците

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно за всеки от регионите.

Чл. 64 от ЗУО регламентира как се намалява размерът на отчисленията за битови отпадъци при изпълнение на целите. В ЗИД на ЗУО към чл. 64, ал. 5 са разписани т.3 и т. 4:

Чл. 64 (5) Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион по чл. 49, ал. 9 са изпълнени от общините в съответствие с решението по чл. 26, ал. ч. т. 6, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал.1, т. 1
2. с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 5
3. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т.3-4 съгласно сроковете в §15, ал.2 ;
4. с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в §15, ал.3.

Важно е да се отбележи и следното допълнение към чл. 60 на ЗУО

Чл. 60 За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.

ЗИД на ЗУО предвижда следните допълнения към разпоредбите на чл. 60: За осигуряване на обезпечението е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежесечно превежда на собственика на депото дължимите средства за осигуряване на обезпечението на база на количествата отпадъци, които е депонирал.

- Акт се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на неговия собственик дължимите средства за осигуряване на обезпечението. Когато обезпечението не е внесено от собственика, но ползвателят е превел дължимите средства за осигуряване на обезпечението, актът се съставя на собственика на депото.

Следователно, ако общините изпълняват целите в съответствие с чл. 31, ал. 1 от ЗУО, те се

освобождават 100% от заплащане на отчисления по реда на чл. 64 от ЗУО.

Изводи и препоръки:

- ✓ *В община Ружинци всички населени места са обхванати от организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване;*
- ✓ *Община Ружинци е осигурила съдове и техника за събиране на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината;*
- ✓ *Въпреки описаните в общинската уредба, забрани относно нерегламентираното изхвърляне и третиране на строителни отпадъци, проблем в общината е изхвърлянето им в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци или струпването им до тях, при което се замърсяват уличните пространства.*
- ✓ *В община Ружинци липсва интегрирана система за управлението на отпадъците. Необходимо е да бъде създадена необходима организация, включително да бъде назначени служители, чийто основни задължения да бъдат свързани с управлението на отпадъците – да водят отчетност за вида и количествата отпадъци (в т.ч. строителни), третиращи, депонирани, рециклирани и др. отпадъци; да правят необходимите разчети, анализи и планове за екологосъобразно управление на отпадъците и за постигане на целите, поставени в законодателството;*
- ✓ *Изграждане на площадка за инертни строителни отпадъци и излишни земни маси от строителството;*
- ✓ *Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;*
- ✓ *Достигане на целите, заложили в ЗУО, по отношение управлението на отпадъците*
- ✓ *Сключване на договори за разделно събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и за излезли от употреба батерии и акумулатори.*

10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

10.1. Въздействие на шума върху човека

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиha, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на животна населението.

Шумът оказва въздействие при хората върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;

- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаванена основната обмяна, задържане на вода в организма;
- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратимо увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често оказва влияние като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда (ДВ., бр. 74/2005г; изм. ДВ бр. 60 от 30 юли 2020 г.) Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министъра на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ(РЗИ- Видин).
- Министъра на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ (РИОСВ-Монтана.)
- Министъра на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

В РИОСВ Монтана, приоритетно се проверяват промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии. Контрола се извършва чрез контролни измервания на място на площадките на производствените обекти и по документи (представени доклади с резултати от собствените периодични измервания на шум в околната среда). Излъчвания шум в околната среда се контролира съвместно с лабораторията на ИАОС, чрез измервания на показателите при работата на промишлените източници. Измерванията се извършват по Методика утвърдена със заповед № РД-199/19.03.2007 г. по контура на площадката на предприятието.

10.2. Показатели на шум и гранични стойности

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите на шум в околната среда, отчитащ степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Показателите за шум са дневно $L_{ден}$ (от 7 до 19 ч., с продължителност 12 часа), вечерно $L_{вечер}$ (от 19 до 23 ч, с продължение 4 часа), нощно $L_{нощ}$ (от 23 до 7 ч, с продължителност 8 часа) и денонощно L_{24} ниво на шум. Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Таблица 8 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

№	Територии с устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
		ден	вечер	нощ
1	Жилищни зони и територии	55	50	45
2	Централна градска част	60	55	50
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	65
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7	Зони за обществен и индивидуален отход	45	45	35
8	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9	Зони за научно-изследователска дейност	45	40	35
10	Тихи зоно извън агломерациите	40	35	35

10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум

На територията на общината не са правени изследвания и измервания за шумово натоварване. В населените места на територията на общината няма изградена мониторингова система за контрол на акустичната среда. Инцидентно са правени замервания от специалистите на площадките на обектите. Територията на общината не е под влиянието на източници на шум от териториите на съседните общини. Транспортният шум е с основен източник от автомобилния транспорт, както в общинския център и останалите населени места, така и за прилежащите на второкласния път територии. Той е непосредствена функция от интензивността на движение на моторните превозни средства. Поради липсата на наблюдения, акустичната картина в общината се очертава от отделни епизодични измервания и изчисления. Производствен шум се създава от промишлени източници на територията, като предприятията за ремонт на техника, дървообработващи фирми, фирми от хранително-вкусова промишленост и др. малки предприятия. Шумът, емитиран от тези източници, е периодичен. Шумът, породен от строителни дейности е епизодичен. Комунално-битовият шум се формира от дискотеки, ресторанти и аперитиви, домашен шум, детски игри, спортни прояви на открити спортни съоръжения и др.п. Той е импулсен, непостоянен по честота, сила и посока, с по-ниски стойности, но с по-голяма повтораемост и по-дълго въздействие.

На територията на Община Ружинци няма производствени мощности-източници на наднормен шум. Основен причинител на звуково натоварване на селищната среда е автомобилният транспорт. С по-голямо шумово натоварване се характеризират по-големите селища на общината. Значими източници на шум за село Ружинци е международен път Е-79, преминаващ в края на селото. Причината за не голямото шумово натоварване е, че основните пътища тангират населените места (играят ролята на околновръстен път за общината).

Друг по-значим източник на шум е жп транспорт. Подложени на по-голямо звуково натоварване са

живеещите в непосредствена близост до жп линията. Ж.п. линията Видин – София минава през населените места от общината – с. Дреновец и с.Тополовец. През последните години не са извършвани измервания и оценки за въздействието на шума. Няма проведени мероприятия за подобряване на акустичното състояние на населените места. С цел подобряване на акустичното състояние в бъдеще се предвижда:

- Провеждане на ежегодни озеленителни мероприятия /зелена екранизация/ във всички населени места от общината;
- Ремонт и рехабилитация на настилната на главен път Е-79 в участъка, преминаващ непосредствено край село Ружинци;
- Необходимо е да се подновят измерванията от РИОКОЗ – Видин.

Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Към настоящия момент значителни интензивни строителни мероприятия в общината не се осъществяват и поради това не се генерира сериозен строителен шум. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието) и е с нисък интензитет.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Акустичната обстановка на територията на общината не се различава от типичната за урбанизираните зони. Община Ружинци не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум. С най-голям дялово отношение за шумово замърсяване в общината може да бъде отнесен автотранспорта, следван от шумът породен от битов характер и производствения шум.*
- ✓ *Основните мероприятия, които се препоръчват, са свързани с подобряване организация на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, създаване и поддържане на "тихи зони" и зони, подлежащи на усилен шумова защита, прилежащи към детските, здравните и учебните заведения, жилищата и местата за отдих.*

11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

11.1. Източници на йонизиращи лъчения

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

1. **Космичното лъчение** е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни

географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).

2. **Земна радиация** – най-важният от естествените източници е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали. Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените по света изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията наскради е средно 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама-фон на открито.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

Към изкуствените източници на йонизиращи лъчения се отнасят:

- Газоаерозолни и течните радиоактивни изхвърляния на обекти на атомната енергетика;
- Отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност в т.ч. и отбивши обекти на уранодобива;
- Отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел и др.)
- Отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- Минерални торове, получени от някои фосфорити;
- Странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатна промишленост и др.
- Строителни материали и др.
- Производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

11.2. Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

11.3. Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и сеосъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение (достъпът е ограничен).

Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програмата за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Автоматизирана система за наблюдение на радиоакционния гама фон

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Автоматизираната система е част от Европейската система за обмен на радиологични данни (EURDEP) и ежедневно изпраща информация за радиационния статус в страната.

Автоматизирана система за радиологичен мониторинг на води

ИАОС администрира Автоматизираната система за радиационен мониторинг на води р. Дунав в района на АЕЦ „Козлодуй” (АСРМВ). Системата дава възможност при евентуално радиоактивно замърсяване на р. Дунав да се определи категорично, дали източника е АЕЦ „Козлодуй”.

Лабораторно-аналитични дейности на off line наблюдение

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

Освен фонов радиологичен мониторинг се извършва и надведомствен мониторинг на радиационното състояние на околната среда в наблюдаваната зона на АЕЦ „Козлодуй”, както и в райони на бивши уранодобивни обекти и други потенциални замърсители.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетени и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България. Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват ежегодно към ЕК и се събират в общоевропейска база данни – REM (Радиологичен мониторинг на околната среда).

11.4. Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Ружинци

Радиационна обстановка на територията на общината не е предмет на системни наблюдения. Нивото на естествения радиационен фон на територията на общината е обусловено от варовиковата скална основа. В обхвата ѝ не се добиват рудни и нерудни изкопаеми, които биха могли да дадат по-висок радиационен гама-фон. Освен това в общината няма предприятия, които да използват суровини – източници на лъчения, добивани на други места. Обекти, използващи източници на йонизиращи лъчения в своята дейност на територията на общината, са медицинските заведения. Те се контролират минимум един път в годината. Направените измервания установяват, че стойностите на рентгеновото лъчение са фонове. В района на общината няма промишлени източници на йонизиращи лъчения. Като потенциална заплаха за общината може да се оцени близостта ѝ до АЕЦ Козлодуй. Радиационно замърсяване може да възникне само над проектна авария. Община Ружинци не е включена в Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон. Изнесената по - долу едномесечна извадка на средни стойности за мощността на дозата на радиационния гама-фон, /наногрей на час - nGy/h/ е от най-близките пунктове:

пункт	Средна стойност
Видин	90
Монтана	83

Стойностите са в границите на естествените вариации на този показател, характерни за съответните райони и конкретните метеорологични условия. Местоположението на общината между пунктовете във Видин и Монтана, дава основание за заключение, че подобно е състоянието на гама-фона и в разглежданата територия. Измервания на стойността на естествения радиационен фон в ПРН (Пост за радиационно наблюдение в гр. Димово) се правят три пъти в денонощието: към 05:00, 12:00 и 18:00 часа, с Рентгенометър-Радиометър РР – 51 М. Средностатистическата стойност от измерванията на радиационния фон от ПРН за 2011 година е 0,2 микросиверт за час, при стойности на естествения гама-фон в границите от 0,06 до 0,6 микросиверта за час. Нейонизиращи лъчения, респ. на формиране на електромагнитни полета (ЕМП), разположени на територията на общината са: радиокомуникационните и електропреносната мрежа.

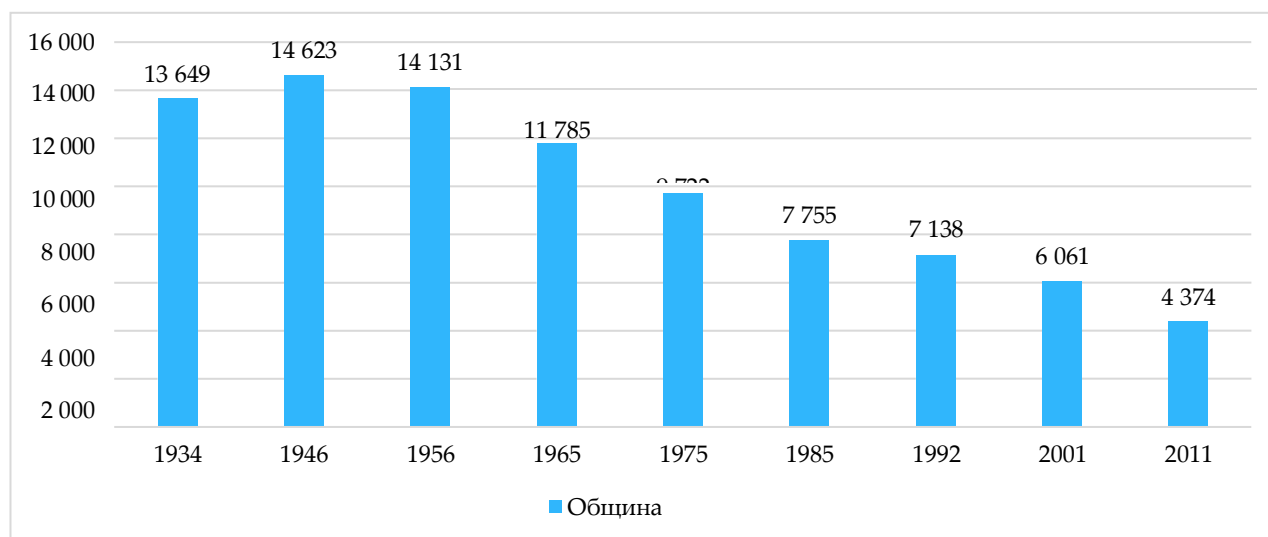
Изводи и препоръки:

- ✓ В община Ружинци не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.
- ✓ Да се следи за появата на източници на нейонизиращи лъчения, като появата им да е възможна след компетентна експертна оценка

IV. СОЦИАЛНА СРЕДА

1. Демографска характеристика

Динамиката на населението в община Ружинци показва, че броят на населението е бил най- висок през 1946 г. От тогава до сега населението намалява, достигайки до 4 374 души през 2011 г. Наблюдава се изразителен спад в населението от 1946 г. до 2011 г. със 70%. Този процес води до поетапно обезлюдяване на селата в общината.

Фигура 9. Население на община Ружинци според преброяванията (1934-2011 г.)

Източник: НСИ

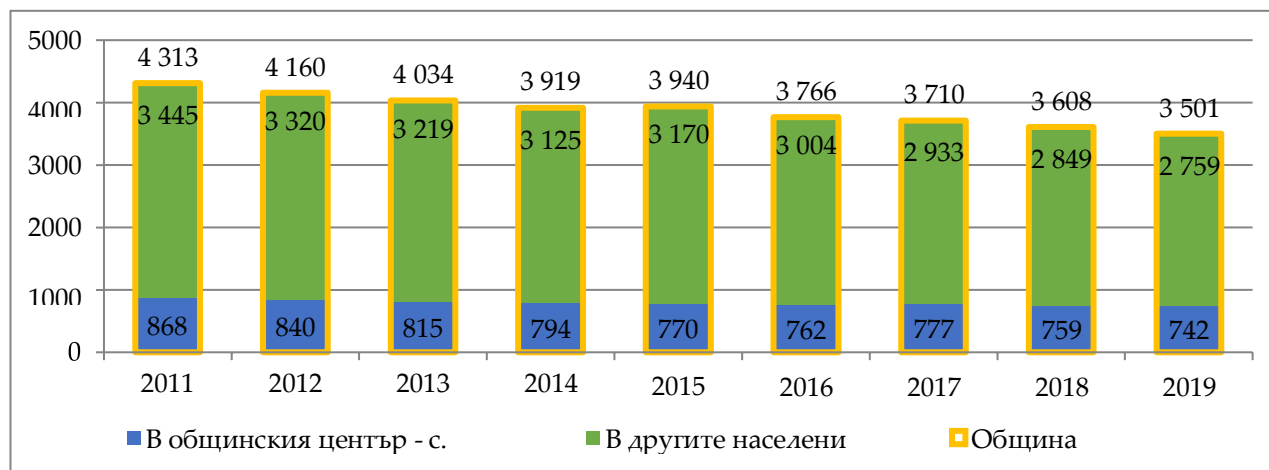
Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 г.

1.1. Годишно население към 31.12. на съответната година

Според годишната демографската статистика на НСИ, населението на община Ружинци продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. е намаляло с 18,8% (812 д.). А само за част от периода на действие на ОПР Ружинци (2014-2019), населението е

намаляло с 418 души (10,7%).

През 2019 г. най-голям дял от населението (33,4%) живее в с. Дреновец (1 170 д.). В останалите населени места населението е под 1 000 души. В общинския център - с. Ружинци живее 21,2% от населението на общината, което са 742 души.

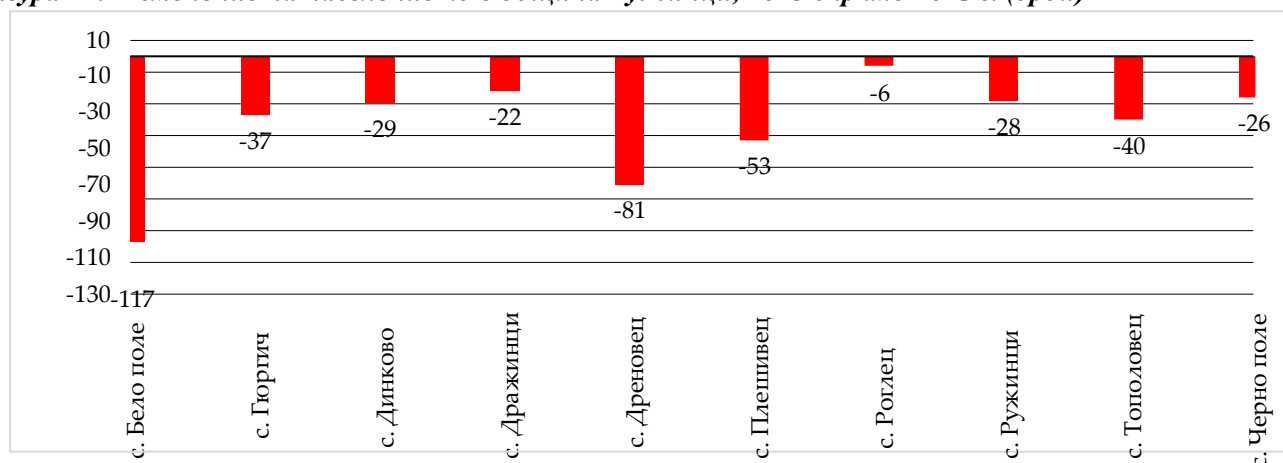

Фигура 10. Население на община Ружинци по местоживее за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ

За периода 2015-2019 г. е регистрирано намаляване на населението във всички населени места. В с. Бело поле е регистрирано най-голямо намаляване на населението – 117 д. Най-малко население е загубило с. Роглец – 6 души.

Фигура 11. Изменение на населението в община Ружинци, 2019 спрямо 2015 г. (брой)

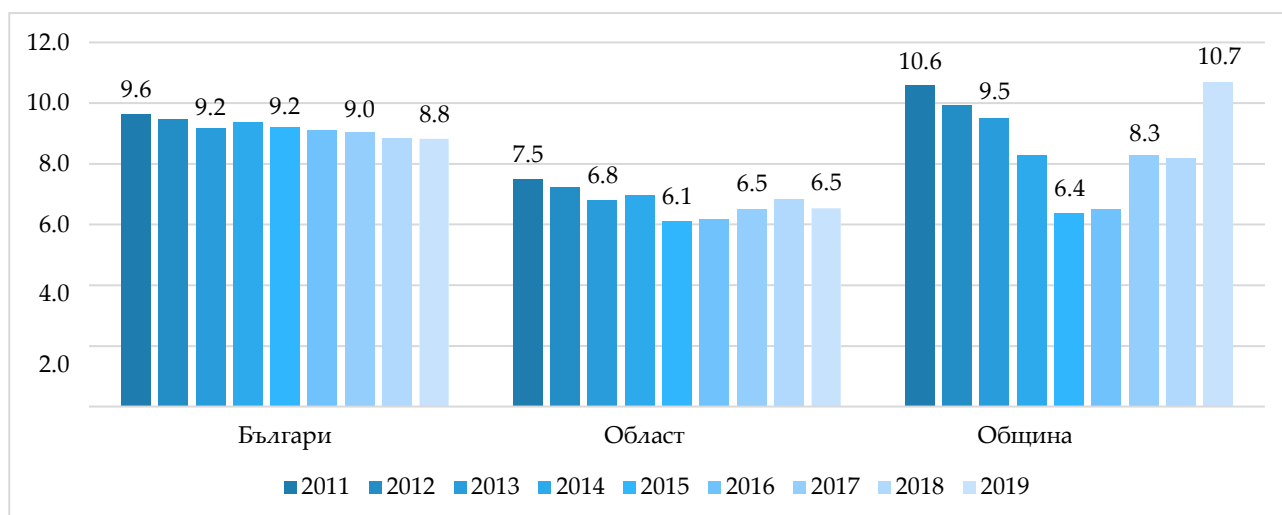

Източник: НСИ

1.2. Раждаемост, смъртност и естествен прираст

През разглеждания период 2011-2019 г. коефициентът на раждаемост в община Ружинци е с променливи стойности. През почти целия период раждаемостта в общината е с по-добри показатели от тези на областно и по-лошо от тези на национално ниво. Раждаемостта в абсолютни стойности плавно намалява. През 2011 г. са родени 46 деца, докато техният брой през 2019 г. е 38, или намаление с 8 деца.

Фигура 12. Раждаемост на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.)

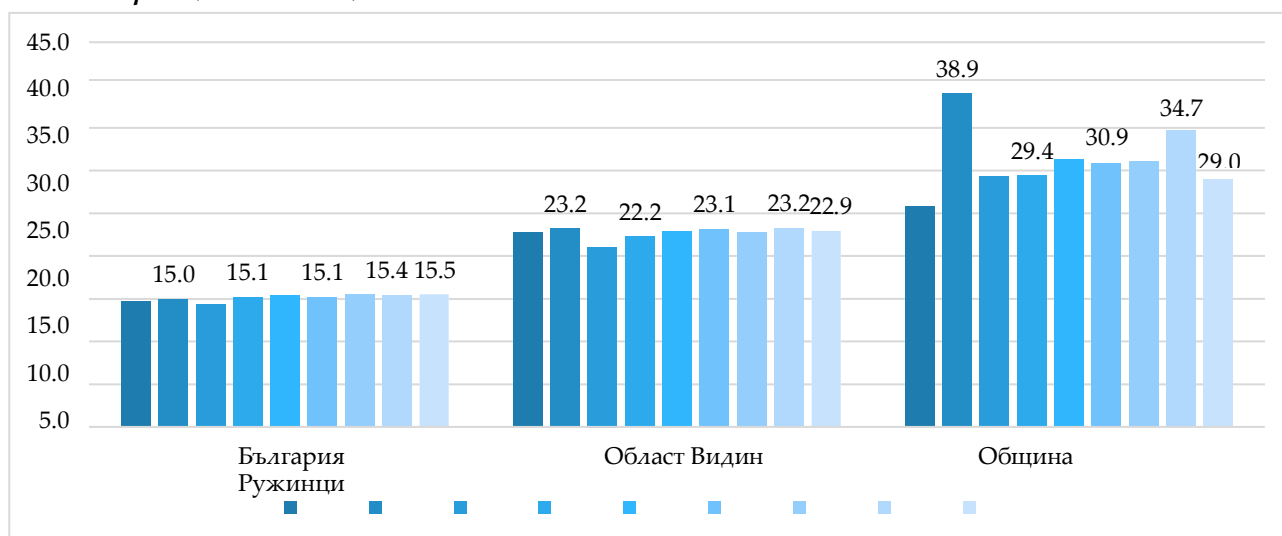

Източник: НСИ

Коефициентът на смъртност в община Ружинци е по-висок от този на областно и национално ниво.

Въпреки че от наличните данни не може да бъде отчетена тенденция, населението на общината намалява с близки темпове спрямо областта и страната.

Фигура 13. Смъртност на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.)

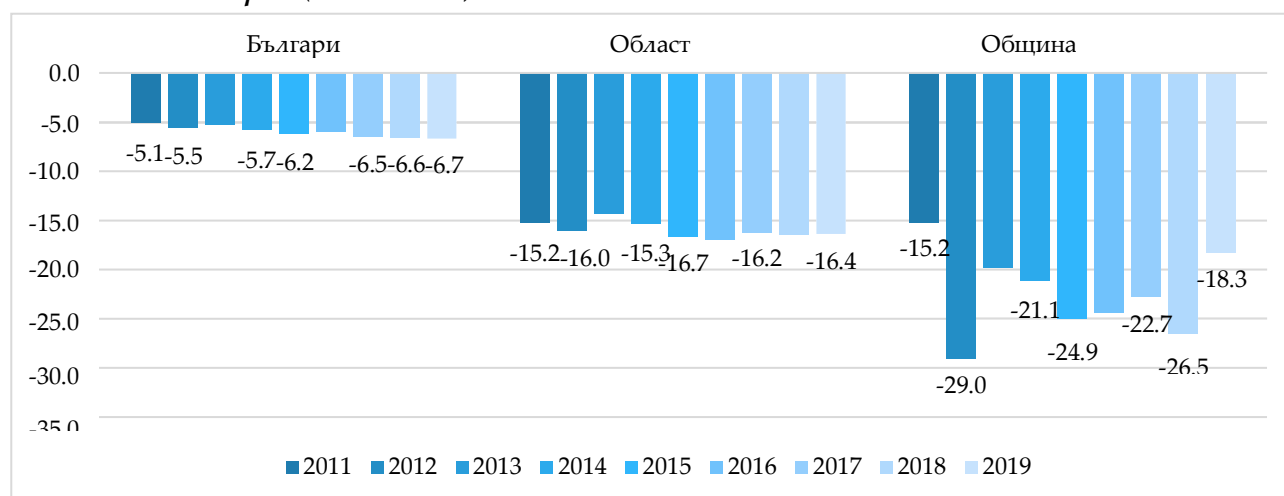
Източник: НСИ

Разликата между живородените деца и умрелите лица за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции. От 2011 г. до последната наблюдавана година стойността на показателя бележи пикове и спадове, но с изразена тенденция за нарастване на отрицателния естествен прираст.

Сравнявайки динамиката на естествения прираст на различните административни нива, се отчитат по-високи отрицателни стойности на показателя за община Ружинци спрямо област Видин и България.

Отрицателният естествен прираст е повлиян най-вече от високата смъртност.

Фигура 14. Естествен прираст на 1000 души от населението община Ружинци, област Видини България (2011-2019 г.)

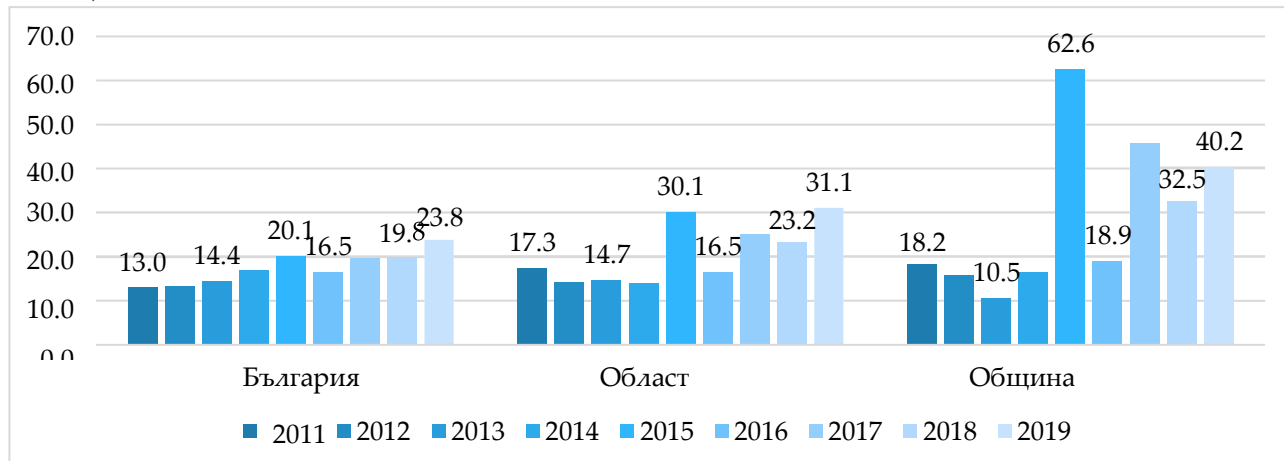

Източник: НСИ

1.3. Заселени, изселени и механичен прираст

За разглеждания период **заселените** в общината са средно 112 д./год. Няма ясно изразена тенденция на преселилите се в общината. Стойностите за разглеждания период са по-високи от тези в областта и страната. През 2015 г. и 2019 г. в общината се отчита ръст на заселилите се, в сравнение с областта и страната. През 2019 г. в община Ружинци са се заселили 143 д.

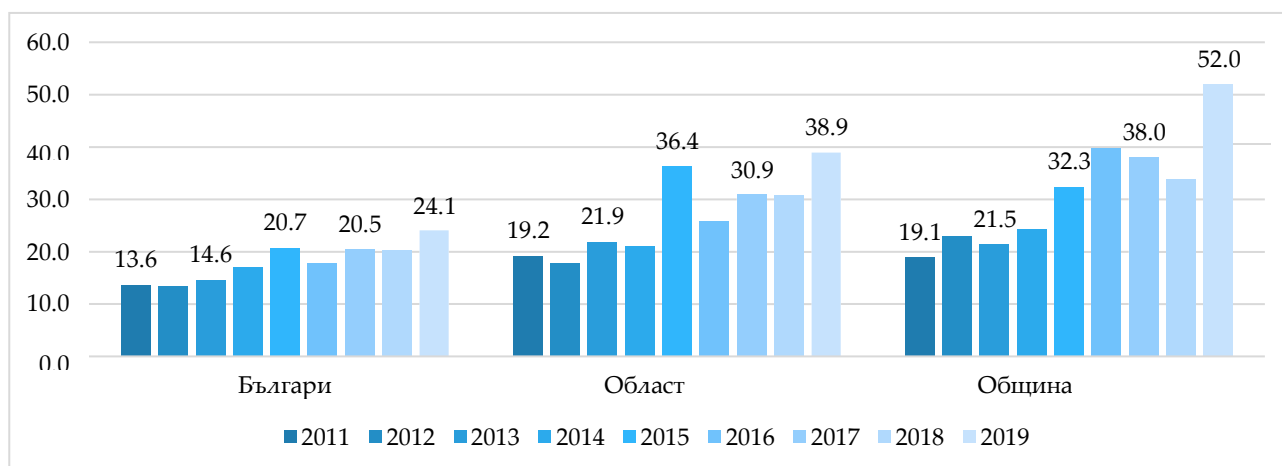
Фигура 15 Заселени на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

В същото време **изселените** за същият период (2011-2019 г.) са средно 122 д./год. Данните показват, че след 2015 г. има рязко увеличаване на напусналите общината, което се задържа и към 2019 г. За разглеждания период 2011-2019 г. броят на изселените е най-голям през 2019 г. – 185 д. Коефициентът на изселените е по-висок от този на национално и областно ниво.

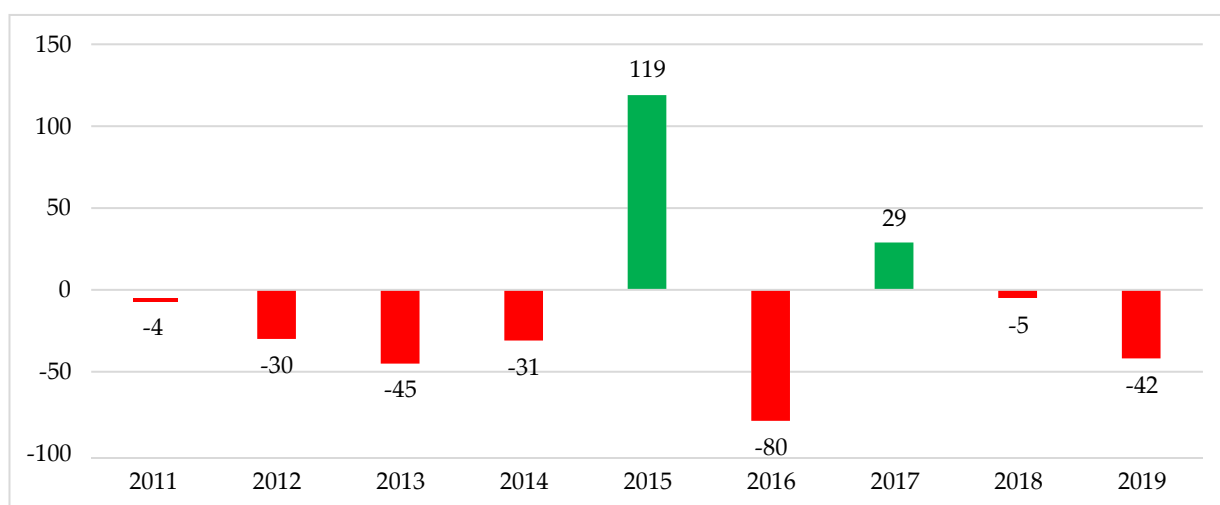
Фигура 16. Изселени на 1000 души от населението в община Ружинци, област Видин и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

Механичният прираст е разликата между заселените и изселените лица от средногодишното население. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция.

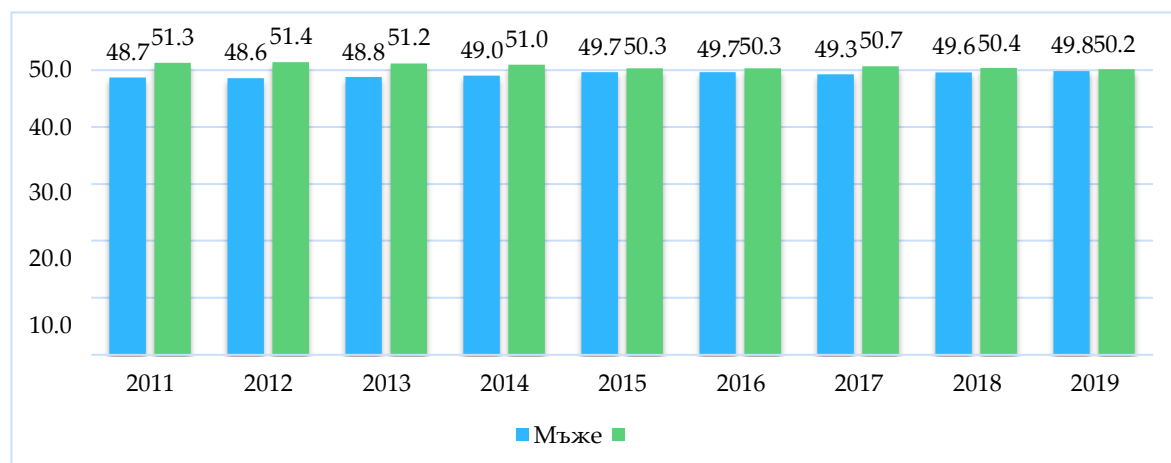
През разглеждания период 2011-2019 г. механичният прираст в община Ружинци е предимно с отрицателни стойности. През 2015 г. и 2017 г. механичният прираст е положителен. През 2015 г. се отчита най-висока стойност – 119 д.

Фигура 17. Механичен прираст в община Ружинци (2011-2019 г.)

1.4. Полова структура на населението

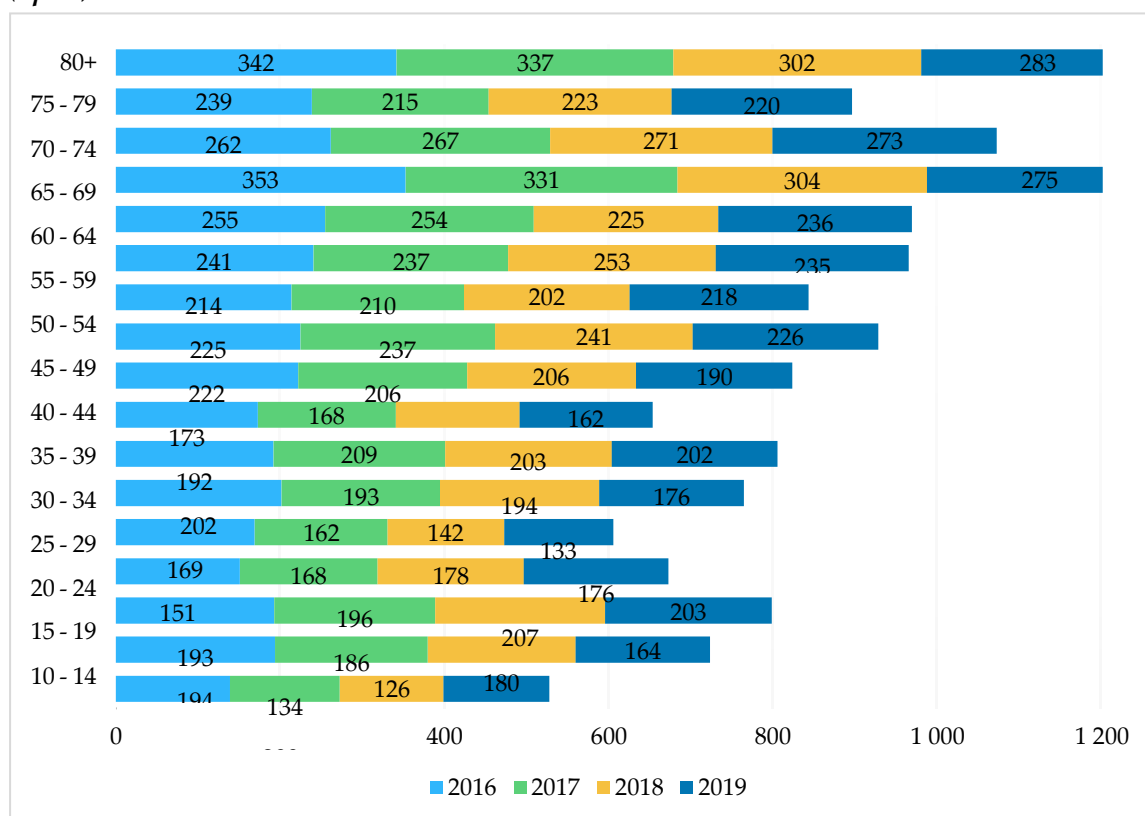
По отношение на половата структура на населението не се наблюдават съществени изменения в общината. Делът на жените е намалял незначително за изследвания период – с 1,7%.

Фигура 18. Брой на населението по пол в община Ружинци за периода 2011-2019 г. (%)

Източник: НСИ

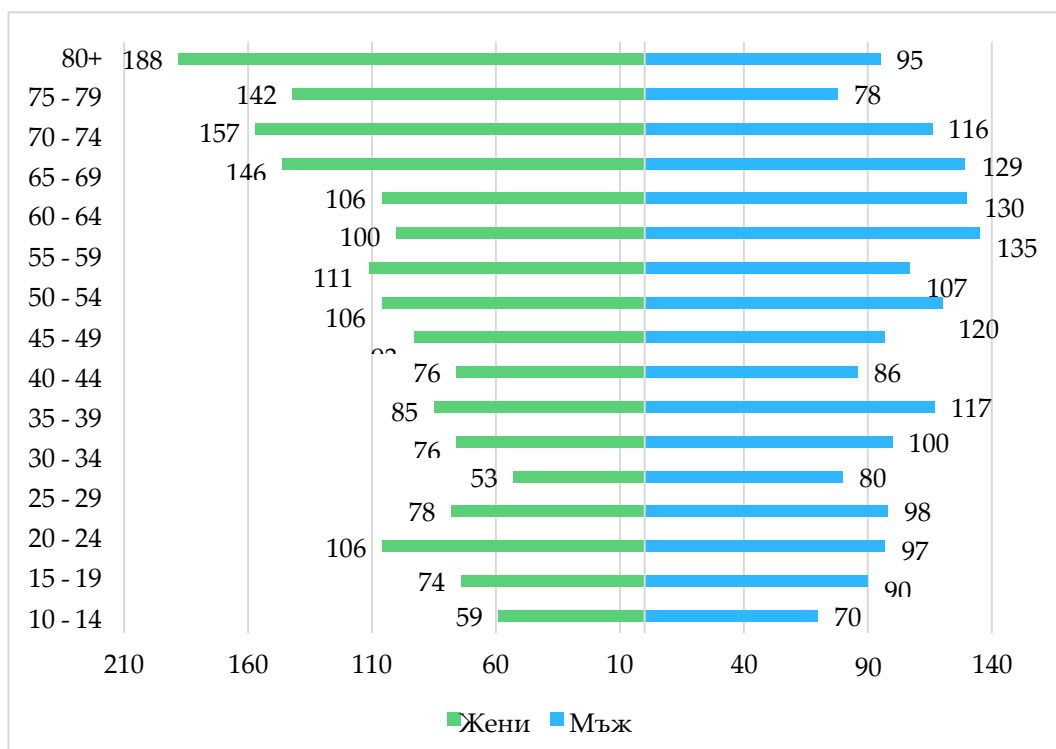
1.5. Възрастова структура на населението

В последните години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. Намаляването на населението при различните възрастови групи на територията на община Ружинци варира между 6 и 78% за разглеждания период. Най-осезаемо е в групите между 65-69 г. (78%) и 20-24 г. (36%). Необходимо е да се предоставят възможности за реализация на младото поколение, за да може броят му на територията на общината да се стабилизира.

Фигура 19. Възрастова структура на населението в община Ружинци за периода 2016-2019 г.(брой)

Източник: НСИ

В община Ружинци към 31.12.2019 г. най-много жители има на възраст над 80+ години (283 д.) и между 65-69 г.(275д.).Най-малък е дялът на хората между 0-4 год. (129 д.) и между 20- 24 г.(133 д.).

Фигура 20. Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Ружинци (брой)

Източник: НСИ

1.6. Етническа структура на населението

Към настоящия момент е трудно да се изследва точно каква е етническата структура на населението, защото националното преброяване предстои, а данните от предходното, направено през 2011 г., със сигурност имат нужда от ревизия, което следва да бъде и предмет на бъдеща актуализация на ПИРО, когато данните са налични.

Етническата структура на територията на общината по данни от НСИ от преброяването през 2011 г. е разпределена в следните етнически групи:

Според преброяването на населението през 2011 г., от всички жители на община Ружинци към българската етническа група са посочили, че принадлежат 80,7%. Вторият по численост етнос е ромският – 18,6%, което е повече от процентното изражение за областта (област Видин – 7,3%). Хората, които са се самоопределили като турци, са 0,1%, като други се самоопределят 0,2%.

1.7. Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършването на националното преброяване, затова данните са от предходния общински план за развитие.

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години на община Ружинци следва тенденциите, които са и на областно ниво (спрямо преброяването през 2001 г.).

Според последните данни 38,9% от населението на общината е със средно общо образование, следвани от хората, притежаващи основно и по-ниско образование – 34,5%. С начално образование са 11,9%. Голям е и дялът на тези, които не са завършили образование – 6,5%. Населението с висше образование е 2,8%, а с полувисше и средно специално – 3,0%.

Изводи и препоръки:

- ✓ *В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Ружинци бележи отрицателен естествен прираст;*
- ✓ *Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Видин, така и за община Ружинци.*

V. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ**1. Административна структура на община Ружинци**

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствения правилник“, който е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституция на Република България; Европейска харта за местно самоуправление и Закон за местното самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, имаща пряко отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Ружинци. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективно и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и един заместник-кмет, отговарящи за две дирекции – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 11 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Администрацията е структурирана в дирекции и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица работещи по трудово правни отношения. В структурата на администрацията има организирано общинско предприятие - БКС. Основните отговорности на общинската администрация се изразяват в:

- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата;

- Поддържане, охрана и опазване на общинската собственост;
- Осъществяване на мерки за подобряване и възстановяване на околната среда и организиране на охраната на полските имоти;
- Предоставяне на административни услуги на населението, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Защита на населението;
- Управление на отпадъците.

2. Човешки ресурси

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Ружинци. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите. Средногодишният брой обучени служители за периода 2014-2019 г. е 10 души.

В общината служителите, които са пряко свързани с подготовката и управлението на проекти са 3-ма човека. Достъпността до интернет на служителите е осигурена.

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. **Общата численост на служителите в администрацията е 79 бр.** към 2019 г. Броят на служителите през разглеждания период 2014-2019 г. варира в границите между 71 и 80 души.

Таблица 9. Административен капацитет на община Ружинци

Показател и	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо служители	80	71	77	75	79	79
Служебно правоотношение	77	68	70	71	73	73
Трудово правоотношение	3	3	7	4	4	4
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	2	2	3	3	3	3
По служебно правоотношение – експертен	1	1	1	1	1	1
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	1	2	2	2	3	3
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	73	63	64	65	66	66
Временна заетост и стажове						
Общо						
Стажанти						
Временно наети лица						

Източник: Община Ружинци

3. Взаимодействие с държавни и техните регионални структури

По редица въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Ружинци си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ);
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Басейнова дирекция „Дунавски района“
- Регионална здравна инспекция – Видин
- Водоснабдяване и канализация – Видин ЕООД;
- Областна администрация – Видин;
- Областна дирекция „Земеделие“ – Видин;
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ);

4. Предлагами дейности и услуги от община Ружинци

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. Основните задължения на органите на местната власт са разписани в чл. 15 от ЗООС. Най-общо предлаганите услуги и дейности във връзка с опазване на околната среда са:

- Дейности и услуги в областта на управление на отпадъците;
 - Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - Поддържане чистотата на териториите за широкото обществено ползване;
- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности определени със закон;

4.1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците

На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от община Ружинци. За организиране на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки общината има сключен договор с организация по оползотворяване – „Екопак България „АД.

4.2. Дейности и услуги по водоснабдяване

Дружеството, което поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на област Видин, е „Водоснабдяване и канализация – Видин“ ЕООД.

"ВиК" ЕООД - Плевен е Дружество със 100% държавно участие, като функциите на принципал се

изпълняват от Министъра на регионалното развитие и благоустройството

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и експлоатацията на водностопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от ВиК операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когато собствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

4.3. Дейности по осигуряване качеството на въздуха

Целта на Закона за чистотата на атмосферния въздух е защита здравето на хората, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и предотвратяване настъпването на опасности и щети в следствие изменение в качеството на атмосферния въздух.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установени срокове. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда и същите включват целите, етапите и сроковете за тяхното постигане; средствата за обезпечаване на програмата; отчетността и контрола за изпълнението и оценка на резултатите.

4.4. Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения

Разрешително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост;
- териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост.

Разрешително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична

обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

5. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда

Дейностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;
- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда;

5.1. Бюджет на общината

Приходната част на общинският бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския бюджет и др.

Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери.

Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности- издръжка ОБА, ЦДГ и други.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета.

5.1.1. Приходи

Приходите в бюджета на община Ружинци за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.

2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.” (ОПОС 2014-2020г.) е една от оперативните програми на Република България, изготвяни в изпълнение на Стратегия, „Европа 2020” на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Финансирането на ОПОС е чрез ЕФРР, КФ и национално съфинансиране,

3. ПУДООС

- Безвъзмездно финансира екологични проекти на общини;
- Отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.

4. Други местни такси, определени със закон

Такси за позволено за ползване на лечебни растения - позволено за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди.

5. Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите

норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кметовете на общини или оправомощени от тях лица, по реда на:

- Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, контрола относно шума, чистотата и околната среда на територията на община Ружинци;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Ружинци;
- Наредба №10 за изграждане и поддържане на зелената система на територията на община Ружинци.

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинската програма за околна среда.

6. Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства. Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение на концесионните площи.

7. Приходи от други актове, регламентирани с местни нормативни актове.

5.1.2. *Разходи*

Основната разходна част на план-сметките на Община Ружинци е за:

- Разходите за дейността събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения за третиране;
- Разходите за дейността по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване ;

Изводи и препоръки:

- ✓ *В община Ружинци няма обособен отдел, който да се занимава само с политиките по опазване на околната среда в т.ч. само с управлението на отпадъците. Контрола по управление както на отпадъците, така и по други политики по опазване на околната среда се изпълняват от Директор дирекция „Специализирана администрация“, кметове и кметски наместници по населени места.*
- ✓ *Броя на служителите за изпълнение на дейностите както по управление на отпадъците, така и в останалите дейности в областта на околната среда в община Ружинци е недостатъчен за изпълнение на възложените функции;*
- ✓ *Необходимо е да бъдат назначени допълнителни служители в общинската администрация за подобряване изпълнението на функциите в общината, както по управление на отпадъците, така и в други сфери за опазване на околната среда;*
- ✓ *Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.*

VI. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА

Информираността на гражданите за състоянието на околната среда и участието на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда са два от основните принципи, на които се основава опазването на околната средасъгласно ЗООС.

Постигането на съответствие с горните принципи започва с оповестяването на своевременна и актуална информация сред широката общественост.

За да може правото на обществен достъп до информация за околната среда да бъде ефективно, от съществено значение е доброто качество на информацията за околната среда.

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-, електронна или в друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда и взаимодействието между тях;
- факторите на околната среда, както и дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда и др.;
- емисии, зауствания и други вредни въздействия върху околната среда;
- анализ разходи и ползи и др.

Информацията в областта на опазването околната среда, която се предоставя на широката общественост, може да бъде най-разнообразна:

- уведомяване за открит обществен достъп до документация в хода на издаването на индивидуален административен акт (комплексно разрешително, решение по ОВОС и/или преценяване необходимостта от ОВОС, становище по ЕО и решение за преценка необходимостта от ЕО, учредяване на СОЗ, разрешение за ползване на воден обект и разрешение заводовземане и др.) по реда на ЗООС, ЗВ и/или друг нормативен акт;
- уведомяване на заинтересованите лица за открито производство по издаване на общ административен акт – заповед за организиране на услугите по: събиране и транспортиране на битови отпадъци, третиране на битовите отпадъци в депа или други инсталации, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места, както и определяне честотата на събиране и транспортиране на битови отпадъци;
- уведомяване за изготвен проект на нормативен акт, който ще се приема от Общински съвет – Ружинци;
- уведомяване за изготвени проекти на планове / програми и осигурен достъп до документацията;
- предоставяне на информация за сключени договори / осигурено финансиране пооперативни програми и други международни източници на финансиране, ПУДООС

и др.;

- предоставяне на информация за напредъка на проекти в областта на опазването на околната среда;
- публикуване на интернет страницата на Общината на протоколи от работата на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците за
- предстоящи публични събития в общината, бъдещи значими решения, дейности и акции на общинската администрация, предстоящи събития и др.;
- организиране на брифинги, пресконференции и други медийни изяви по значими общински теми;
- осведомяване за предстоящо провеждане на кампании.

Основна форма за предоставяне на информация за околната среда в т.ч. за управлението на отпадъците в община Ружинци е чрез интернет страницата на общината, социалните мрежи, както регионални печатни издания. Информация за околната среда в т.ч. за управление на отпадъците се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационно табло. Сигнали от обществеността за нередности по всички наредби и закони се приемат от информационен център на Община Ружинци, както и на официалните телефони на общината.

Допълнителен обмен на информация се осъществява и чрез привличане на местни медии, които да подпомогнат за информационното образование на населението.

VII. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

- **Възможности:** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва;
- **Заплахи:** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;
- **Силни страни:** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;
- **Слаби страни:** Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовите на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда

ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на средата, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишния етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой отквадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развиват трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица.

Таблица 10 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Ружинци

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ В общината липсват съществени промишлени източници на вредни емисии в атмосферния въздух; ✓ Към настоящият момента на територията на общината няма данни за замърсяване на въздуха над допустимите норми.	➤ Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, оказват влияние върху КАВ, посредством замърсяване с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици; ➤ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ

- Постепенно намаляване на МПС на дизеловогориво.
- Въвеждане на национални стандарти за качеството на твърдите горива.
- Намаляване дела на използваните твърди горива през студеното полугодие.
- Засаждане на дървета и храсти по-край улиците с цел намаляване на замърсяването от прах и газове резултат от транспортните средства
- ✓ Увеличаване на пътния трафик, респективно емисиите.
- ✓ Увеличаване цената на алтернативните варианти на отопление – електричество, газ.
- ✓ Висока цена за ново присъединяване към газовата и топлопроводна мрежи.

ВОДИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в добро химично състояние
- ✓ Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние;

СЛАБИ СТРАНИ

- Липсва на канализационни системи в всички населените места,
- Липсата на ПСОВ;
- Значителни загуби на вода, произтичащи от състоянието на водопроводната мрежа

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Реконструкция на водоснабдителната мрежа, водеща до повишаване на ефективната работа на водопроводната мрежа, намаляване на аварията, намаляване на загубите на вода;
- Изграждане на канализацията с цел достигане на пълна свързаност на населението;
- Намаляване / прекратяване на директните зауствания на отпадъчни води, които не са пречистени в достатъчна степен, във водни обекти.
- Изграждане на ПСОВ

ЗАПЛАХИ

- ✓ Недостатъчно намаление на загубите на вода;
- ✓ Невъзможност от подмяна на всички водопроводни мрежи, за които това е необходимо.
- ✓ Невъзможност за изграждане на ПСОВ

ПОЧВИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители
- ✓ Наложила практика за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати вследствие на предозирано и/или неконтролно наторяване на земеделски земи.
- ✓ Площите заети от горскостопанската

СЛАБИ СТРАНИ

- Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите;
- Периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой;

единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават;

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
➤ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия; ➤ Увеличаване на дела на рекултивираните терени.	✓ Увеличаване на дела на ерозираните почви; ✓ Допускане замърсяване на почвите с тежки метали и др. в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и др.

БИОРАЗНООБРАЗИЕ (НАТУРА 2000)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Община Ружинци се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени зони.	➤ Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микро климатичните условия и естествената хранителна верига. ➤ Промяната на ландшафта, вследствие на строителството; ➤ Шум и вибрации от ЖП транспорта; ➤ Отработените газове влошават качеството на въздуха; ➤ В растителността се натрупват оловни съединения (а оттам и употребяващите я за храна птици и бозайници) и почвата.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Natura 2000; ✓ Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии;	✓ Строителството може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/ униожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове.

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Ружинци са напълно достатъчни; ✓ Приета нормативна уредба на местно ниво; ✓ Общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.	➤ Липса на публичен регистър на озеленените площи; ➤ Урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
-------------	---------

- Изграждане на изолационни растителни пояси по улиците с интензивно движение, и на терени за озеленяване с подходяща растителност (с прахоулавящи видове).
- Озеленяване с храстова растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха, на улиците с интензивно движение.
- Дейности по естетизиране на градската среда:
 - изграждане на изолационни пояси на промишлените зони, контактуващи с бреговата ивица.
 - приоритетно внимание на уличното и вертикалното озеленяване.
 - акцент върху цветовото оформление и повишаване участието на цъфтящи храсти и местна растителност.
 - изграждане на микро паркове.
- Лесомелиоративни залесявания в коритата на поройните реки.
- Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива
- ✓ Продължаваща урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ОТПАДЪЦИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Наличие на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на ТБО във всички населени места от общината;
- Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци - Видин, в което се експлоатира инсталация за сепариране и компостиране;
- ✓ Общината предоставя услуги по управление на специфични потоци отпадъците – организации за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки;

СЛАБИ СТРАНИ

- Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъци;
- Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;
- Няма обособен отдел, чиито служители да са ангажирани само с управлението на отпадъците;

ВЪЗМОЖНОСТИ

ЗАПЛАХИ

- Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;
- Прилагане на регионален принцип на управление на зелените биоотпадъци;
- Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.
- Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

- ✓ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набелязаните цели;
- ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
- ✓ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;

ШУМ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Община Ружинци не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум;
- ✓ Няма жилища, респективно брой жители, изложени на нива на шум над граничните стойности по показателите за шум от:
 - железопътния трафик;
 - от промишлени източници на шум.

СЛАБИ СТРАНИ

- Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните улични отсечки).
- Съществуващата организация на движение и обособените зони за паркиране, натоварват градската среда.
- Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.
- Липса на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения).

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Реализиране на дейности, свързани със създаване на ефективна организация на транспорта
- Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.
- Подобряване на транспортната свързаност
- Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Липса на достатъчно средства отстрана на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълнения в европейското екологично законодателство.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Благоприятно географско разположение за развитие;
- ✓ Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчно финансови средства в общинския бюджет за поддържане на околната среда
- ✓ Липса на значителни природни богатства, благоприятстващи развитието на

законодателство, заедно с приети програми / стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда.

- ✓ Добро организиране и планиране актуализацията на стратегии, планове, програми и нормативни актове на местно ниво в областта на опазването на околната среда.

промишлеността.

- ✓ Недостатъчно развити публично- частни партньорства.
- ✓ Амортизирана транспортна и комунална инфраструктура.
- ✓ Намаляващо население и формиране на отрицателен естествен и механичен прираст

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Наличие и достъпност на национални и международни програми за финансиране на общински проекти в областта на опазването на околната среда.
- ✓ Привличане на стратегически инвеститори синтереси.
- ✓ Прилагане инструментите на Структурните фондове и КФ на ЕС.
- ✓ Доближаване на Европейските стандарти икономическата и социалната сфери.
- ✓ Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия.
- ✓ Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта.
- ✓ Увеличаване броя на населението в и надтрудоспособна възраст.
- ✓ Миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст.

Най силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва, да се концентрира управлението на общината са:

- ✓ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;
- ✓ Оптимизиране на водоснабдителните системи в малките населени места;
- ✓ Изграждане на канализационни системи в населени места и изграждане на ПСОВ.

VIII. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните й предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Визията за развитието на Община Ружинци, формулирана в действащите на местно ниво планови и програмни документи, може да се реализира само в условията на устойчиво развитие в благоприятна и здравословна околна среда. Принципите за опазване на околната среда в българското законодателство, което изцяло е хармонизирано с това на Европейския съюз, са насочени именно към постигането на тази цел, а тяхното следване, съчетано с местните дадености,

би осигурило на община Ружинци статута на едно от най- привлекателните места не само в България.

Процесът на планиране на общинско ниво търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Ружинци.

Стратегическата част на Програмата следва да се разглежда като отворен документ, който има възможност да бъде допълван и актуализиран съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда, оказващи влияние върху протичащите процеси в общината. Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда, дефинирани в стратегически и планови документи на национално ниво и имащи отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Благодарение на целенасочените и последователни усилия на общинска администрация Ружинци е осигурено опазването на компонентите на околната среда, което подпомага икономическото и социалното развитие, и има решаващо значение за трайното развитие на обществото. Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда: своевременно и регулярно се предоставя информация за предстоящи проекти, приемането на които се предхожда от обществено обсъждане сред широката общественост, въвлича населението като ключов фактор за решаване на екологични проблеми и подобряване на жизнената среда.

Стремежът към постигане на висок жизнен стандарт е в хармония и унисон с развитието на чиста индустрия, разширяване на зелените площи и опазване на биологичното разнообразие.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването и опазване на екосистемите и биоразнообразието им, а крайният резултат от постигането на тези цели е бъдните поколения да получат възможност да посещават и живеят в село, което е запазило за тях духа и материалното наследство от миналото, но същевременно предлага отлични условия за техния бъдещ просперитет.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на Община Ружинци се формулира като:

ОБЩИНА РУЖИНЦИ - СЪХРАНЕНА ПРИРОДА, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ С УСЛОВИЯ ЗА ПЪЛНОЦЕНЕН ТРУД И АКТИВЕН ОТДИХ

Така формулираната визия отразява виждането за развитие на общината съобразено с наличния природен потенциал при отчитане на интересите на местното население. Визията на Общината

може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

IX. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

С програмата се цели да се фокусират управленските процеси и да се даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Община Ружинци е да успее да запази и надгради постигнатото до момента и в същото време да създаде и развива конкурентни предимства от потенциала си.

С оглед определянето на конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в общината и с оглед на определената визия, главната стратегическата цел за периода 2021-2028 г. може да бъде определена по следния начин:

Генерална цел: Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда.

С оглед на поставената стратегическа цел Общинската програма за опазване на околната среда на община Ружинци за периода 2021-2028 г. определя следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1: *Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината.*

Стратегическа цел 2: *Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда;*

Стратегическа цел 3: *Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.*

За да бъде постигната така определената генерална стратегическа цел и поставените 3 стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за устойчиво и балансирано развитие.

Стратегическа цел 1 :

- Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата, чрез дейности насочени към опазване на околната среда;
- Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха;
- Специфична цел 3: Опазване и подобряване качеството на водите;
- Специфична цел 4: Опазване на качеството на земите и почвите;
- Специфична цел 5: Опазване и поддържане на биоразнообразието;

Стратегическа цел 2:

- Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците
- Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;
- Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи;

Стратегическа цел 3:

- *Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината;*
- *Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност.*

Така формулираните специфични цели акцентират върху усилията на Общината, насочени към запазване, подобряване и възстановяване на природната среда и развитие на екологичната инфраструктура, водещи до подобряване качеството на живот на населението, привличането на повече туристи и повишаване на възможностите за инвестиции в общинската икономиката.

Х. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Ружинци за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности по отделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведе до изпълнение както на законови изисквания, вменени на кмета на Общината, така и до постигане на главните и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е подобряване на състоянието на компонентите и факторите на околната среда на територията на община Ружинци и здравето на населението.

Планът за действие към настоящата Програма представя необходимите мерки, средства, източниците на финансиране и отговорностите институции, свързани с реализиране на определените приоритети и мерки за тяхното постигане, представен в следващата таблица:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целиви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 1 : Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината								
Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата чрез дейности насочени към опазване на околната среда								
1. Създаване на зони за отдих – изграждане на зелени пояси, паркови пространства, рекреационни зони около водоизточници и др. за възстановяване на съществуващите екосистеми и осигуряване на равнопоставен достъп;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	постоянен	Подобряване на микроклимата чрез създаване на благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части	м2 съществуващи зелени площи;	м2 обновена/ изградена площ	Община	НПО, частни инвестиции
2. Енергийни обследвания и сертифициране на сгради общинска собственост до получаване на удостоверения за енергийни спестявания. Реконструкция и обновяване на съществуваща общинска социална, здравна, спортна, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда.	-	Бр. енергийни обследвания. Брой реновирани сгради, кв. метра санирана площ; бр. издадени енергийни паспорти;	Община	-
3. Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	До 2028 г.	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и	-	Брой проведени мероприятия	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
силите за реагиране в случай на наводнения, пожари, земетресения, и др.) - изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия. Повишаване на степента на информираност на населението за посочените бедствия.		финансиращи структури		създаване на култура и модел на поведение				
4.Подмяна на уличното осветление в Общината в селата Гюртич, Черно поле, Плешивец и Дражинци и второстепенните улици на селата Динково и Тополовец“.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на енергийната ефективност	Изготвен проект	Подменено енергийно ефективно осветление	Община	-
5. Реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване праховите частици	-	Бр. подновени превозни средства	Община	.
6. Въвеждане на ВЕИ в обекти на общинската инфраструктура	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Внедрени технологии и инфраструктури за чиста енергия	Изготвен проект	Въвеждане на енергийно ефективни източници на енергия	Община	.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
7.Повишаване на информираността на населението чрез провеждане на информационни кампании, за ползите от въвеждането на мерки за енергийна ефективност за намаляване на парниковите газове и опасностите от климатичните промени с цел създаване на култура и модел на поведение, свързан с опазването на околната среда;	2	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на култура и модел на поведение	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Училища
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха								
1.Провеждане на информационни кампании сред населението за приноса на възгледите към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой.	1	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Училища
2.Благоустрояване на крайпътни и улични пространства.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на КАВ	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра благоустроени пространства	Община	ПУДОС, НПО, областни администрации
3.Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт / изграждане на елементи на техническата инфраструктура.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
4.Контрол за недопускане замърсяване от строежите, вкл. по спазването на маршрутите за транспортиране на отпадъците от строителните обекти.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запращаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на водите								
1. Периодично почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Кв.м почистена площ	Община	-
2.Поддържане проводимостта на оттоците и дъждоприемните шахти.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Бр. проверки, обследвани и почистени райони	Община	ВиК Оператор
3.Периодично изследване качеството на водата на включените в регистъра местни водоизточници.	Съгласно проект	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване състоянието на водите		Протоколи от измерване	РЗИ	Община, БДДР
Специфична цел 3: Опазване на качеството на земите и почвите;								
1.Възстановяване на почвеното плодородие на установените нарушени терени; почистване и рекултивация на нарушени терени.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други	До 2028 г.	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха	Контрол на осъществяването о на техническа и	Брой закрити и рекултивирани сметища за периода	Община	РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
		международни и национални финансиращи структури		възстановяване на функциите на почвените	биологична рекултивация			
2.Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на терени с растителност чрез общите устройствени планове (ОУП) на населените места.	-	Държавен бюджет	постоянен	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Общини	-
3.Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	1	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински бюджети	ежегодно	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Училища, Читалища
4.Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	-	-	Ежегодно	Предотвратена загуба на органично вещество от незаконно палене на стърнища	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община	Областни управители, РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Специфична цел 4: Опазване и поддържане на биоразнообразието								
1.Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;	1	Държавен бюджет – областни/общински бюджети	Ежегодно	Опазване на биологичното разнообразие	-	Бр. проведени кампании/ семинари	Община	НПО, Училища, Читалища
2. Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения.	Служебен ангажимент	-	ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения	-	Брой издадени разрешителни	Община	-
Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда								
Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците								
1.Насърчаване на домашното компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	15	Бюджет на община, ПООС 2021-2027, ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община	Домакинствата
2. Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“	-	Бюджет на общини, „Програма за техническа помощ 2021-2027“	до 2028 г.	Мерките за „електронно управление“ са реализирани в пълен обхват	Изпълнени проекти заелектронно управление	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	Общини	Държавни и общинска администрация

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
3. Разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината.	-	ПООС 2021-2027, общински бюджет	01/2022- 12/2028	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки,	.	100 % оползотворяван е на отпадъци от опаковки в общината	Общини,	ЕкоПак АД
4. Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	1	Общински бюджет	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Публикуване на интернет страницата на общината информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци	Публикуване на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Общини	-
5. Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	20	Общински бюджет	Постоянен	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	Брой нерегламентирани замърсявания	% или брой намаление нерегламентиран и замърсявания	Община	-
6. Изграждане на площадки за съхранение на инертни строителни отпадъци и излишни земни маси от строителството	-	Общински бюджет	До 2024 г.	Предотвратяване замърсяването със строителни отпадъци	-	Одобрен терен по ЗУТ	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;								
1. Изпълнение на проект „Изграждане на нови участъци на вътрешната водопроводна мрежа на с. Гюртч“	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на водопроводната система	Изпълнение на проект за рехабилитация/доизграждане	Лм рехабилитирана/доизградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПООС 2021 –2027 г.
2. Изпълнение на проект „Реконструкция на част от вътрешната водопроводна мрежа на село Дреновец, община Ружинци“	790	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на водопроводната система	Изпълнение на проект за рехабилитация/доизграждане	Лм рехабилитирана/доизградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПООС 2021 –2027 г.
3. Изпълнение на проект „Подмяна на 500 m стоманената част от напорен водопровод към 600 m3 напорен резервоар и част от гл.водопроводен клон II в село Дреновец и изграждане на 3 000 m. магистрална връзка с водопроводния клон за селата Тополовец и Динково в общ. Ружинци, обл. Видин“	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на водопроводната система	Изпълнение на проект за рехабилитация/доизграждане	Лм рехабилитирана/доизградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПООС 2021 –2027 г.
4.Изграждане на канализационна мрежа за населените места на Община Ружинци	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други	До 2028 г.	Елиминиране замърсяването на почвите и повърхностните	Изпълнение на проект	Лм изградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПООС 2021 –2027 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
		международни и национални финансиращи структури		подземните водни тела от дифузни източници на замърсяване				
5. Изграждане на ПСОВ	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Елиминирание замърсяването на почвите и повърхностните подземните водни тела от дифузни източници на замърсяване	Изготвен проект	Изградена ПСОВ	Община, ВиК оператор	ПУДООС, МОСВ, ПООС2021–2027г.
Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи								
1.Поддържане и изграждане на зелени площи, резитба и отсичане на дървета на територията на община Ружинци	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	Община	-
2. Изграждане и поддържане на публичен регистър на озеленените площи на дълготрайни декоративни дървета и на дървета с историческо значение.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	До 2028 г.	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Създаден регистър	Община	-
3.Създаване и Обогаляване на паркове иградини и системното им поддържане във всички населени места.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Кв.м изградена зелена площ	Община	-
Стратегическа цел №3 Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.								
Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината								

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
1. Запазване на високото ниво на квалификация на служителите чрез системи от обучения, вкл. на новопостъпващите в сектора	2	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване административния капацитет на общинската администрация	-	Бр. обучения/семинари	Община	-
2. Назначаване на допълнителни служители в общинската администрация, занимаващи в основно с опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците	-	Общински бюджет, Програми за осигуряване на заетост	До 2028 г.	Подобряване на административния капацитет	-	Бр. назначени	Община	-
Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност								
1. Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за изпълнението на приетите от Общински съвет – Ружинци стратегически и програмни документи – Програма за управление на отпадъците, ПООС и др.	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност		Повишаване на обществената информираност	Община	-
2. Своевременно разпространяване на актуална информация за околната среда сред обществеността, в т. число за напредъка по проекти в областта на околната среда	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дигитални и др.	Община	НПО, общественост

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РУЖИНЦИ 2021 – 2028 г.

Деятности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
3. Осигуряване на публично участие в планове и програми, свързани с околната среда.	-	-	Постоянен	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. бродушири, дипляни и др.	Община	НПО, обществено ст
4. Организирана бази данни в областта на опазването на околната среда, лесно достъпна за обществеността.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Създадена база данни	Община	-
5. Ежегодно организиране на информационни кампании за опазване на околната среда – международен ден на земята и опазването на околната среда, европейски ден без автомобили, разделно събиране на масово разпространени отпадъци и др.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Бр. информационни кампании/семинари, бр. бродушири, дипляни и др.	Община, организации по оползотворяване	НПО, граждани

XI. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда

За да се изпълнява успешно Общинската програма за опазване на околната среда се изисква прилагане на система за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ. Необходимо е да се извършва и оценка на крайния ефект от нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. В тази връзка в настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година заедно с информацията за изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците през предходната календарна година. Екземпляр от двата отчета се представя за информация и в РИОСВ Монтана.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета и Еколога на общината.

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Ружинци. Кметът представя пред Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-Монтана.

Информация за изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Ружинци под формата на годишен отчет ще се публикуват ежегодно на интернет страницата на Община Ружинци с цел информиране на обществеността.

3. Актуализация на програмата и допълване

Член 79, ал.5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост.

Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на Община Ружинци може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни” фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;

- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Законодателството (Закон за управление на отпадъците, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за почвите) регламентира, че програмите за управление на отпадъците, програмите за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми (изготвят се в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух) и програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общините са неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на дадената община.

Мерките от плановете за действие на горепосочените програми, са неразделна част от съответната общинска програма за опазване на околната среда.

При необходимост от актуализация на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Ружинци, Еколога на общината ще организира и възложи разработването на същата. Актуализацията на Програмата трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на плановете и програми, и едва след приключването им – да се приеме от Общински съвет – Ружинци.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет – Ружинци по предложение на Кмета на Общината.

ХІІ. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

1. Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/25.09.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр.21 от 12 Март 2021 г.);
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ДВ. бр. 45 от 28.05.1996г., посл. изм., и доп. ДВ бр. 18 от 2 Март 2021 г.);
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп.бр. 19 от 5 Март 2021 г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. бр.17 от 26 февруари 2021 г.)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. ДВ, бр. 98 от 27 ноември 2018г.)
6. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр. 29 от 07.04.2000 г, изм. и доп. ДВ бр.17 от 26 февруари 2021г.)
7. Закон за защитени територии /ЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. и доп. ДВ бр.21 от 12 март 2021 г.)
8. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., изм. и доп. ДВ бр. 27 ноември 2018 г.);
9. Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр. 101 от 27 Ноември 2020 г.)
10. Общинска програма за опазване на околната среда на община Ружинци, 2015-2020 г.

11. Общински план за развитие на Община Ружинци 2014 – 2020 г
12. Проект на Общ устройствен план на Община Ружинци
13. Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Монтана;
14. План за управление на речните басейни в Дунавски район (ПУРБ) 2016 – 2020 г.
15. План за управление на риска от наводнения в Дунавския район (ПУРН) 2016 – 2020г.
16. Бюлетени за качеството на водите в Дунавския район
17. Бизнес план на ВиК Видин ЕООД, 2017 – 2021 г.;
18. Статистически данни от НСИ;
19. Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.
20. Регистър защитени територии и зони, ИАОС
21. Официален сайт на Натура 2000;
22. Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ.
23. Други.